

närvarande fatta bestämd ståndpunkt i denna fråga. Kommittén erinrar i detta hänseende om följande:

Enligt kommittén tillhandakomna utdrag av protokoll över civil-ärenden i statsrådet den 12 maj 1917 fäste dåvarande chefen för civildepartementet uppmärksamheten därå, att för erhållande av ålders-tillägg å lön, där sådant förekomme, i allmänhet gällde den bestämmelsen, att vederbörande tjänst innehavare skulle med gott vitsord hava tjänstgjort under viss del av den tjänstetid, som erfordrades för att vinna löneförhöjning, men att emellertid vid frågor om tillämpning av denna bestämmelse olika uppfattningar gjort sig gällande i vad mån i tjänsten begången förseelse och därav föranledd bestraffning borde inverka på bestämmandet av tidpunkten för tillträddandet av sådan förhöjning av lönen.

Med anledning därav och på departementschefens hemställan anbefalldes Kungl. Maj:t löneregeringskommittén att verkställa utredning i ämnet samt inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Kommittén meddelar, att andra angelägna ärenden hindrat kommittén att ännu verkställa den sålunda anbefallda utredningen, men säger sig kommittén emellertid ämna skrida därtill, så snart ske kan.

I fråga om rätt för lärare att för lönetursberäkning tillgodoräkna sig tjänstgöring vid vissa andra läroanstalter har kommittén ansett sig böra förorda vad nämnden i detta avseende föreslagit.

Folkskolöverstyrelsen har tillstyrkt en utvidgning utöver nämndens förslag så till vida, att tjänstgöring vid vissa ytterligare angivna skolformer här i riket skulle få tillgodoräknas för erhållande av ålderstillägg. Vad av överstyrelsen sålunda tillstyrkts har icke givit kommittén anledning till annan erinran än att, vad angår föreståndare eller lärare vid skyddshem, hemmet skall åtnjuta statsbidrag och antingen äga av Kungl. Maj:t stadfäst reglemente eller ock vara av Kungl. Maj:t erkänt såsom allmän uppfostringsanstalt.

Då folkskolöverstyrelsen i detta sammanhang ansett sig böra fästa uppmärksamheten därpå, att skäl torde föreligga att även tjänstgöring vid lotsbarnskola finge tillgodoräknas för lönetur, erinrar kommittén hurusom lärarlönenämnden gjort gällande, att, därest en löneroglering för lotsbarnskolornas lärare anses böra komma till stånd, erforderlig utredning i ärendet torde böra verkställas av lotsstyrelsen. Frågan om lönetursrätt för tjänstgöring vid sådan skola anser kommittén fördensskull lämpligen tills vidare böra anstå.

Vad angår framställningen angående lönetursberäkning för lärare vid svenska skolor i utlandet, har kommittén, på grund av vad i ärendet

förekommit, ansett sig böra förorda, att lärare vid folkskola må för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräknas tid, som han eller hon i egenskap av lärare med fast anställning tjänstgjort vid statsunderstödd svensk skola i utlandet, dock enligt de närmare villkor, som kunna varda av Kungl. Maj:t fastställda.

I nära överensstämmelse med vad kommittén för andra lärargrupper föreslagit, anser kommittén befattningshavare böra för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräknas den tid, som före den nya löneregleringens ikraftträdande förflutit från hans tillträde till innehavande ordinarie befattning.

Likaså anser kommittén befattningshavare i fråga om ålderstillägg böra tillgodoräknas den tid, han före den nya löneregleringens ikraftträdande tjänstgjort, på sätt i det föregående närmare angivits, vid någon av omförmälda inhemska läroanstalter, eller med fast anställning vid omförmälda skyddshem eller statsunderstödda svenska skolor i utlandet.

För en mängd befattningshavare i statens tjänst är föreskrivet, att löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning.

I anslutning härtill anser kommittén i fråga om folkskollärare böra föreskrivas, att befattningshavare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt gällande pensionsbestämmelser är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning.

Avlöningsförmåner under tjänstledighet.

*Nuvarande
bestämmelser.*

I § 2 av kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöande av vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund av sjukdom stadgas, bland annat, att, om enligt läkarbetyg sjukdom, på grund varav tjänstledigheten åtnjutes, är sådan, att densamma gör läraren oförmögen att vederbörligen uppehålla sin tjänst, men ej av sådan beskaffenhet, att vid betygets utfärdande läkaren efter omsorgsfull undersökning anser sannolikt, att sjukdomen för all framtid hindrar den sjukes återinträde i tjänstgöring, samt den tjänstledige läraren icke uppnått sextio års ålder och i vederbörlig ordning förklarats berättigad till hel pension, vikariens avlöning skall utgöras sålunda, att den tjänstledige läraren av sin lön avstår ett belopp, motsvarande en fjärdedel av vika-

riens kontanta minimiavlöning, samt två tredjedelar av samma minimiavlöning utgå av statsmedel och återstoden erlägges av skoldistriktet.

I § 3 av samma kungörelse stadgas, att, då enligt läkarbetyg sjukdom, på grund varav lärare, som i kungörelsen avses, åtnjuter tjänstledighet, är av sådan beskaffenhet, att vid betygets utfärdande läkaren efter omsorgsfull undersökning anser sannolikt, att läraren till följd därav är urståndsatt att vidare återinträda i tjänstgöring, vikariens avlöning skall utgöras av den tjänstledige läraren utan bidrag av statsmedel eller från skoldistriktet.

Vidare stadgas i § 4 av samma kungörelse, att ordinarie lärare, som uppnått 60 års ålder och i vederbörlig ordning förklarats berättigad till hel pension, skall, då på grund av sjukdomsfall behov av vikarie för honom inträder, ensam utgöra vikariens avlöningsförmåner.

Nu anförda bestämmelser angående avlöning för lärare, som är tjänstledig på grund av sjukdom, anses jämväl hava avseende å extra ordinarie lärare och vikarier å lediga platser.

Angående avlöningsförmåner för lärare, som är tjänstledig av annan anledning än sjukdom, finnes intet stadgat.

Nämnden framhåller, hurusom syftet med ovan omförmälda bestämmelser angående avlöningen för lärare, som är tjänstledig på grund av obotlig sjukdom eller äger rätt till hel pension, uppenbarligen vore att utöva ett mera eller mindre starkt tryck på sådan lärare att avgå från tjänsten. Nämnden anser, att steget bör tagas fullt ut genom att stadga skyldighet för lärare att i vissa fall avgå från tjänsten. I annat sammanhang föreslår nämnden skyldighet för lärare att avgå från tjänsten i följande fall, nämligen: 1) där läraren, efter att under fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen; samt 2) där läraren uppnått 60 levnadsår.

*Läro-
löne-
nämnden.*

I fråga om avlöningsförmåner under tjänstledighet föreslår nämnden följande, innefattat i §§ 4 och 12 i nämndens förslag till författning angående den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning:

»§ 4.

Angående den kontanta avlöningen för lärare, som erhållit tjänstledighet, skall gälla:

A) beträffande ordinarie och extra ordinarie folkskollärare:

a) om läraren erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: att han äger åtnjuta samtliga honom eljest tillkommande kontanta av-

löningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande en fjärdedel av den lagstadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten;

b) om läraren erhållit tjänstledighet för att på grund av särskilt förordnande eller val bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning: att han äger åtnjuta vad som må återstå, sedan från summan av det eller de av Kungl. Maj:t beviljade statsbidragen samt det belopp, distriktet eljest skolat tillskjuta till hans kontanta avlöning, avdragits ett belopp, motsvarande den lagstadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten; samt

c) om läraren erhållit tjänstledighet av annan anledning än under a) och b) i denna § sägs: att han äger åtnjuta de honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande den lagstadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten;

B) beträffande lärare, som vikarierar å ledig folkskollärartjänst:

att, om läraren erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, han äger åtnjuta det honom eljest tillkommande arvode med avdrag av ett belopp, motsvarande en fjärdedel av den lagstadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten.»

»§ 12.

Lärare, som är tjänstledig av annan anledning än sjukdom, skall tillhandahålla vikarien bostad och bränsle.»

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

För lärare, som erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, föreslår nämnden, såsom lönerregleringskommittén erinrar, att han skall åtnjuta samtliga honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande en fjärdedel av den lagstadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten.

Lönerregleringskommittén framhåller vidare, att därest kommitténs förslag i fråga om förevarande lärares avlöningsförmåner vinner beaktande, dessa befattningshavare komma att erhålla betydligt bättre villkor än vad för närvarande är fallet. Det synes kommittén billigt, att vid sådant förhållande böra i avseende å tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom gälla i stort sett enahanda bestämmelser, som i detta hänseende äro stadgade för befattningshavare i statens tjänst. I anslutning härtill anser kommittén böra föreskrivas, att lärare, som av denna anledning erhållit tjänstledighet, må äga att åtnjuta samtliga honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av

ett belopp, motsvarande en tredjedel av den för honom lagstadgade kontanta begynnelseavlöningen.

Beträffande lärare, som erhållit tjänstledighet för att på grund av särskilt förordnande eller val bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning, föreslår nämnden, att han skall åtnjuta vad som må återstå, sedan från summan av det eller de av Kungl. Maj:t beviljade statsbidragen samt det belopp, distriktet eljest skolat tillskjuta till hans kontanta avlöning, avdragits ett belopp, motsvarande den lagstadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten.

Kommittén anser, att i fråga om sådan lärare, som erhållit tjänstledighet för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det må ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån han skall vara förpliktad att av sina avlöningsförmåner avstå mer än ett belopp, motsvarande en tredjedel av den för honom lagstadgade kontanta begynnelseavlöningen. Enär det torde kunna antagas, att de fall, varom här är tal, ej kunna bliva särdeles talrika, synes, med hänsyn till prövningen av de olika omständigheter, som kunna i de särskilda fallen föreligga, en anordning på sätt kommittén tänkt sig erbjuda åtskilliga fördelar.

För lärare, som erhållit tjänstledighet av annan anledning än nu sagts, föreslår nämnden, att han skall åtnjuta de honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande den lagstadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten.

I anslutning till sin ovan uttalade uppfattning om tillämpning i stort sett av de grunder, som i fråga om avlöning under tjänstledighet gälla för statstjänare, anser kommittén, att sådan lärare, varom nu senast är tal, skall åtnjuta de honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande den lägsta lagstadgade kontanta avlöningen för vikarie å tjänsten.

Beträffande lärare, som vikarierar å ledig folkskollärartjänst, föreslår nämnden, därest sådan lärare erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, enahanda bestämmelser, som av nämnden förordats i fråga om av sådan anledning tjänstledig ordinarie och extra ordinarie lärare.

I anslutning till vad kommittén för sistbemälda lärare tillstyrkt, förordar kommittén, att, därest å ledig folkskollärartjänst vikarierande lärare erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, han må äga att åtnjuta två tredjedelar av honom eljest tillkommande arvode.

Beträffande naturaförmåner har nämnden slutligen föreslagit, att lärare, som är tjänstledig av annan anledning än sjukdom, skall till-

handahålla vikarien bostad och bränsle. Kommittén anser nämnda stadgande böra formuleras så, att sådan lärare skall tillhandahålla vikarien bostad och bränsle eller ersättning därför.

Lönernas utbetalande.

*Nuvarande
bestämmelser.*

Enligt kungl. kungörelsen den 7 december 1900 angående bestämda tider för utbetalning av löner till lärare vid folkskolor och småskolor äger ordinarie lärare vid folkskola, där ej annan överenskommelse träffats, att utfå sin i penningar utgående lön kvartalsvis inom förra hälften av mars, juni, september och december månader.

Sådan extra ordinarie och biträdande lärare vid folkskola samt sådan lärare vid mindre folkskola och småskola, som är antagen för viss tid, äger, om förordnandet omfattar hel lästermin, att utfå hälften av den i penningar för terminen utgående lön vid mitten av terminen och den andra hälften av lönen vid terminens slut. Omfattar förordnandet kortare tid än en lästermin, äga här ifrågavarande lärare utbekomma dem tillkommande lön, så snart tjänstgöringen upphört. Skolrådet må dock, om förhållandena därtill giva anledning, på andra tider än nu angivits utbetala till lärarna dem tillkommande lön, dock under förbindelse för skolrådet att tillse, att vid medlens utbetalning de utgivna beloppen alltid motsvaras av bestridd tjänstgöring.

*Lärlöne-
nämnden.*

Nämnden, som tager för givet, att föreliggande fråga icke kommer att tagas under omprövning förr än riksdagen fattat beslut i löneregleringsfrågan, anser det icke vara behöfligt att nu avgiva förslag i berörda hänseende. Enligt vad nämnden framhållit, har ifrågasatts att utbetala lönerna månadsvis, och har nämnden uttalat sympatier för en sådan anordning.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Enligt löneregleringskommitténs mening skulle en anordning, på sätt ifrågasatts, med lönernas utbetalande månadsvis på många ställen försvåra administrationen, utan att dessa svårigheter skulle uppvägas av däremot svarande fördelar. Det synes kommittén lämpligast, att nuvarande bestämmelse angående kvartalsvis utanordnande av lönerna må bibehållas. Därtill skulle dock kunna fogas ett tillägg av innehåll, att det må ankomma på vederbörande skoldistrikt att, i händelse sådant anses önskligt, föranstalta om lönernas utbetalande månadsvis.

Statsbidrag.

I enlighet med vad som stadgas i § 1 av kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående statsbidrag till avlönande av lärare vid folkskolor och småskolor, sådan denna paragraf lyder jämlikt kungl. kungörelsen den 14 september 1914, skall till avlönande av lärare vid folkskola av statsmedel utgå ett årligt bidrag, motsvarande nio tiondedelar av den lön, beräknad efter åtta månaders lagstadgad tjänstgöring, läraren, förutom husrum och vedbrand eller ersättning därför, åtnjuter; vidare skola samtliga ålderstilläggen utgå av statsmedel.

*Nuvarande
bestämmelser.*

Kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlönande av vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund av sjukdom stadgar, bland annat, att till avlönande av vikarie för ordinarie eller extra ordinarie lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom och som är skyldig att av sin avlöning avstå ett belopp, motsvarande en fjärdedel av vikariens minimiavlöning, staten skall bidraga med två tredjedelar av denna avlöning. Till vikarie för lärare, som är tjänstledig på grund av obotlig sjukdom eller som efter uppnådda 60 års ålder förklarats berättigad till hel pension och är tjänstledig i följd av sjukdom, utgå icke bidrag av statsmedel.

Nämndens förslag i förevarande avseende innefattas i ett av nämnden avgivet förslag till författning angående statsbidrag till den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning.

*Lärarlöne-
nämnden.*

»§ 1.

Till bestridande av kostnaderna för den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning skall skoldistrikt av statsmedel erhålla bidrag, bestämt i förhållande till den lagstadgade kontanta avlöningen på sätt här nedan sägs, därvid skall iakttagas, att statsbidrag icke utgår för längre undervisningstid än åtta månader om året.

Statsbidraget utgår för år med ett belopp motsvarande

A) för ordinarie folkskollärare:

a) nio tiondedelar av grundlönen för kvinnlig lärare samt, om läraren är man, skillnaden mellan grundlönen för manlig och för kvinnlig lärare;

b) det eller de ålderstillägg, till vilka läraren må vara berättigad; samt

c) det eller de familjetillägg, till vilka läraren må vara berättigad;

skolande dock härvid iakttagas

att, om läraren erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån bidrag av statsmedel skall till lärarens avlöning utgå; samt

att, om läraren uppnått den för erhållande av hel pension stadgade levnadsåldern, statsbidrag till hans avlöning icke skall utgå, med mindre folkskolöverstyrelsen medgivit, att sådant må utan hinder av sagda omständighet äga rum;

B) för extra ordinarie folkskollärare: nio tiondedelar av arvodet för kvinnlig lärare samt, om läraren är man, skillnaden mellan arvodet för manlig och för kvinnlig lärare;

C) för vikarie å ordinarie folkskollärartjänst och å extra ordinarie folkskollärartjänst:

a) om tjänsten är ledig: nio tiondedelar av arvodet för kvinnlig vikarie å tjänsten samt, om vikarien är man, skillnaden mellan arvodet för manlig och för kvinnlig vikarie å tjänsten;

b) om innehavaren av tjänsten erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning: så stor del av vikariatsarvodet, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämt skola av statsmedel utgå; samt

c) om innehavaren av tjänsten eller, därest tjänsten är ledig, den, som under ledigheten uppehåller densamma, erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: tjugusju fyrtingedelar av arvodet för kvinnlig vikarie å tjänsten samt, om vikarien är man, skillnaden mellan arvodet för manlig och kvinnlig vikarie å tjänsten;

skolande för det fall, att vikarien icke fullgjort de för behörighet till tjänsten i folkskolestadgan föreskrivna kunskapsprov, statsbidrag till dennes avlöning icke utgå, med mindre folkskolinspektören vitsordar, att vikarie, som fullgjort dessa prov, icke kunnat erhållas, samt att vikarien befunnits duglig.

§ 2.

Som villkor för erhållande av statsbidrag enligt de i nästföregående § stadgade grunder skall gälla

1) att undervisningen vid skolan fortgår minst åtta månader om året, därest icke Kungl. Maj:t genom särskilt beslut medgivit inskränkning i den sålunda stadgade undervisningstiden;

2) att lärarens avlöningsförmåner, såväl den kontanta avlöningen som ock naturaförmånerna, fullt motsvara, vad i sådant avseende stadgats; samt dessutom

3) om bidrag sökes till avlöning av lärare vid småskola: att småskolan motsvarar sådan skolas ändamål att meddela förberedande undervisning;

4) om bidrag sökes till avlöning av lärare vid mindre folkskola: att den mindre folkskolan är inrättad under sådana förhållanden, som enligt folkskolestadgan göra densamma berättigad;

5) om bidrag sökes till avlöning av biträdande lärare vid folkskola: att folkskolan icke lider men därav, att biträdande lärare i stället för examinerad folkskollärare därvid är anställd; samt

6) om bidrag sökes till nyinrättad lärartjänst: att folkskolinspektören skall vitsorda tjänstens behövlighet.

§ 3.

1. För utbekommande	— — —	möta därav	} i kungl. kung. den 1 juni 1900 angående statsbidrag till avlöning av lärare vid folkskolor och småskolor.
att småskola	— — — — —	lärare, eller	
att skola	— — — — —	bedrivits eller	
att undervisningen	— — — — —	inställas eller	
att vid förfall	— — — — —	kunnat erhållas	

2. Statsbidraget skall utgå för ordinarie folkskollärare samt lärare, som blivit anställda tills vidare, efter kalenderår och för övriga lärare efter läsår, och skall i följd härav, där lärares anställning börjar eller upphör under loppet av kalenderår, statsbidraget utgå: i förra fallet för varje månad, under vilken läraren det året innehaft anställning, med en tolvtedel, i senare fallet för varje månad, under vilken läraren det året tjänstgjort, med en åttondedel av det för år stadgade statsbidraget, med iakttagande dock av föreskriften härovan i § 1, att statsbidrag icke utgår för längre undervisningstid än åtta månader om året.

§ 4 = § 4 } i ovannämnda kungl. kungörelse den 1 juni 1900.»
§ 5 = § 5 }

Vidare är vid förevarande författningsförslag fogat följande förslag till *övergångsstadgande*:

»För det fall att ordinarie folkskollärare eller lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor eller biträdande lärare vid folkskolor med sådan fastare anställning, som avses i § 24 mom. 3 och § 33 mom. 2 av folkskolestadgan, icke ingår på den lönestat, som fastställts genom den

under denna dag utfärdade författning angående den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning, skall statsbidraget till sådan lärares avlöning efter den 1 januari 1916 utgå med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan den till läraren enligt nu gällande bestämmelser utgående kontanta avlöningen och å andra sidan vad distriktet skolat enligt denna författning utgöra, därest läraren ingått på den nya lönestaten.

Om lärare, som i näst föregående punkt omförmäles, är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom, skall avlöningen till hans vikarie efter ingången av 1916 utgöras sålunda,

att den tjänstledige läraren tillskjuter, vad enligt nu gällande bestämmelser åligger honom, därvid bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 10 juni 1904 med viss föreskrift rörande avlöande av vikarie för de i § 2 av nådiga kungörelsen angående avlöning åt lärare vid folkskolor och småskolor den 1 juni 1900 omförmälda lärare och i kungl. kungörelsen den 14 september 1906 med viss föreskrift rörande avlöande av vikarie för de i § 1 av nådiga kungörelsen angående avlöning åt lärare vid folkskolor och småskolor den 1 juni 1900 omförmälda lärare skola lända till efter rättelse;

att vidare distriktet bidrager med så stort belopp, som distriktet skolat tillskjuta, därest den tjänstledige läraren ingått på den nya lönestaten; samt

att slutligen staten bidrager med den erforderliga återstoden.»

Över
nämndens
förslag
avgivet
utlåtande.

I sitt över nämndens betänkande avgivna utlåtande uttalar sig folkskolöverstyrelsen mot förslaget, i vad det avser, att överstyrelsens medgivande skulle erfordras för statsbidrags utgående till avlöande av lärare, som uppnått den för erhållande av hel pension stadgade levnadsåldern. Överstyrelsen anser lämpligast, att saken ordnades så, att statsbidrag till sådan lärare, som uppnått sagda levnadsålder, icke skulle av Kungl. Maj:ts befallningshavande utanordnas, med mindre statens vederbörande folkskolinspektör vitsordat, att sådant kunde utan hinder av nämnda omständighet äga rum. Skulle överstyrelsens medverkan anses erforderlig, syntes det vara tillräckligt, att hithörande ärenden hänskötes till överstyrelsens avgörande i de fall, då folkskolinspektören icke ansåge sig kunna tillstyrka vederbörande skolråds eller folkskolstyrelses ansökan om statsbidrag till sådan lärare.

Löneregleringskommittén.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår, såsom löneregleringskommittén framhåller, statsbidrag för *ordinarie* lärare med ett belopp, motsvarande nio tiondedelar av begynnelseavlöningen samt hela ålderstilläg-

gen. Nämndens förslag innebär, att statsbidraget skall utgå med ett belopp, motsvarande dels nio tiondedelar av grundlönen för kvinnlig lärare, dels, om läraren är man, därutöver hela skillnaden mellan grundlönen för manlig och kvinnlig lärare, dels ock samtliga ålderstillägg och familjetillägg.

Bortsett från avlöningsformen familjetillägg, vilken kommittén icke upptager i sitt lönerегleringsförslag, förordar kommittén nämndens förslag i detta avseende. Kommittén erinrar härvid, att grundsatsen, att skillnaden mellan avlöning för manlig och för kvinnlig lärare i folkskolan skall utjämnas genom statsbidrag, godkändes av riksdagen redan år 1906 och sedan vunnit tillämpning i fråga om de kommunala mellan-skolorna.

Nämndens förslag innebär vidare, att statsbidraget skall oavkortat utgå till lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom, men att, om ordinarie lärare erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån bidrag av statsmedel skall utgå till lärarens avlöning.

I anslutning till vad kommittén i det föregående vid frågan om avlöningsförmåner under tjänstledighet förordat, föreslår kommittén att sistnämnda bestämmelse erhåller en sålunda ändrad formulering, att den kommer att avse lärare, som erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer. Dock borde vidare härvidlag föreskrivas, att vid prövning hos Kungl. Maj:t av förekommande fall hänsyn skall tagas därtill, att ingen ändring må komma att ske i fråga om det kontanta belopp, som det eljest åligger skoldistriktet att tillskjuta till avlöningen åt den tjänstledige läraren.

Bestämmelser i fråga om statsbidrags utgående, därest läraren erhållit tjänstledighet av annan anledning än styrkt sjukdom eller nyssberörda orsaker, hava icke av nämnden föreslagits. Kommittén föreslår i detta avseende en bestämmelse av innehåll, att statsbidrag till sådan lärares avlöning ej skall utgå, med mindre beslutet om ifrågavarande tjänstledighet blivit godkänt av vederbörande folkskolinspektör, eller, då folkskolinspektören icke ansett sig kunna tillstyrka tjänstledigheten, folkskolöverstyrelsens medgivande erhållits.

Nämndens förslag innebär vidare, att, om läraren uppnått den för erhållande av hel pension stadgade levnadsåldern, statsbidrag till hans avlönande icke skall utgå, med mindre folkskolöverstyrelsen medgivit, att

sådant må utan hinder av sagda omständighet äga rum. I likhet med överstyrelsen i dess ovanberörda utlåtande finner kommittén en dylik bestämmelse ägnad att medföra åtskilliga olägenheter utan att äga däremot svarande fördelar. Kommittén anser sig böra förorda den anordning, som, på sätt av det föregående framgår, överstyrelsen i detta avseende föreslagit.

I fråga om *extra ordinarie* lärare skulle enligt nämndens förslag statsbidraget utgå med belopp, motsvarande dels nio tiondedelar av arvodet för kvinnlig lärare dels ock, om läraren är man, därutöver hela skillnaden mellan arvodet för manlig och kvinnlig lärare. Mot förslaget i denna del, som överensstämmer till sina grunder med vad för ordinarie lärare föreslagits, har kommittén intet att erinra.

Nämnden har vidare föreslagit vissa bestämmelser i fråga om statsbidrag för vikarierande lärare. Vad angår förslaget beträffande vikarie å ledig tjänst har kommittén intet att erinra.

Därest innehavaren av tjänsten erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning, skulle enligt nämndens förslag statsbidraget för vikarien utgå med ett belopp, motsvarande så stor del av vikariatsarvodet, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämt skola av statsmedel utgå.

I likhet med vad kommittén förordat i enahanda avseende beträffande ordinarie lärare, anser kommittén böra föreskrivas, att, därest innehavaren av tjänsten erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, statsbidraget skall utgå med belopp, motsvarande så stor del av vikariatsarvodet, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämt skola av statsmedel utgå, varvid hänsyn torde böra tagas därtill, att ingen ändring må komma att ske i fråga om det kontanta belopp, som det eljest åligger skoldistriktet att tillskjuta till avlöningen åt den tjänstledige läraren.

För det fall vidare, att innehavaren av tjänsten eller, därest tjänsten är ledig, den som under ledigheten uppehåller densamma, erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, skulle enligt nämndens förslag statsbidraget till vikarien utgå med belopp, motsvarande tjugusju tiondedelar av arvodet för kvinnlig vikarie å tjänsten samt, om vikarien är man, därutöver hela skillnaden mellan arvodet för manlig och kvinnlig vikarie å tjänsten. Enligt kommitténs mening bör i sistnämnda fall statsbidraget utgå med det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien.

Såsom villkor för erhållande av statsbidrag har nämnden föreslagit bestämmelser, vilka i stort sett överensstämma med vad i sådant avseende för närvarande är stadgat. Sagda bestämmelser hava ej givit kommittén anledning till erinran.

Nämnden har vidare, på sätt av ovanstående framgår, föreslagit ett övergångsstadgande, vilket till sin innebörd avser, att vederbörande skoldistrikts omkostnader för lärarbefattning icke skola bliva beroende därav, huruvida läraren ingår på ny lönestat eller icke. Kommittén har intet att häremot erinra.

2. Småskollärarnas rättsliga ställning.

Den inom de flesta tjänstemannakårer förefintliga åtskillnaden mellan ordinarie och extra ordinarie befattningshavare är icke genomförd beträffande de grupper av lärare och lärarinnor på folkskolans nederstadium, som gemensamt benämnas småskollärarkåren. Hit är att räkna ej endast lärare och lärarinnor vid småskolor, utan även lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor och biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor.

a) Behörighetsvillkoren.

De nuvarande kompetensbestämmelserna för ifrågavarande lärare innehållas i folkskolestadgans § 23 mom. 1, som har följande lydelse: *Nuvarande bestämmelser.*

»Till biträdande lärare i folkskola, lärare i småskola samt lärare i mindre folkskola må antagas personer, vilka, jämte det de äga den lämplighet för lärarkallet, som i föregående § 18 mom. a onförmäles, antingen företett betyg över avlagd examen vid folkskollärarseminarium eller över undergången prövning vid annat under offentlig kontroll stående seminarium eller ock efter uppnådda aderton års ålder medelst undervisningsprov eller annorledes för skolrådet ådagalagt sig innehava för den sökta befattningen erforderliga insikter och färdigheter samt god förmåga att meddela undervisning».

Av förestående paragraf framgår, att småskollärarna med hänsyn till sin behörighet att söka och innehava befattning kunna delas i två grupper: dels sådana, som kunna förete betyg över avlagd examen eller undergången prövning vid vederbörligt seminarium, *examinerade*, dels sådana, som icke kunna förete sådan kompetens, *oexaminerade*.

Enligt nämndens förslag böra endast vederbörligen examinerade lärare äga behörighet att vinna anställning vid de skolor, som här avses, *Lärarlövenämnden.*

dock att oexaminerad lärare, som redan erhållit anställning såsom småskollärare, då löneregleringen träder i kraft, varder vid behörighet till sådan anställning bibehållen.

I anslutning härtill föreslår nämnden följande lydelse av § 23 mom. 1 i folkskolestadgan jämte därtill fogat övergångsstadgande:

»§ 23.

1. För att anställas som lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola fordras att vara känd för gudsfuktan och sedlig vandel samt äga den stadga i karaktären och den foglighet i lynnet, som ungdomens ledning kräver, ävensom att hava antingen avlagt folkskollärarexamen eller ock vid något statens seminarium eller annat under offentlig kontroll stående seminarium undergått för sådan anställning avsedd prövning, skolande enahanda behörighet jämväl tillkomma lärare vid ifrågavarande läroanstalter, som enligt tidigare meddelade bestämmelser undergått sådan prövning inför folkskolinspektör.

Övergångsstadgande.

Denna författning träder i kraft den 1 januari 1916, dock att den, som utan att, på sätt i denna författning sägs, vara vederbörligen examinerad, före nämnda tidpunkt blivit anställd som lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare vid folkskola, skall jämväl efter nämnda tidpunkt äga behörighet till sådan anställning.»

b) Tillsättningsförhållanden.

*Nuvarande
bestämmelser.*

I fråga om tillsättningsförhållanden för de lärare, om vilka här är tal, föreskriver gällande folkskolestadga i § 24, bland annat, följande:

»1. Extra ordinarie folkskollärare, biträdande lärare vid folkskola, lärare vid sådan småskola eller mindre folkskola, som blivit upprättad av hela skoldistriktet, ävensom särskilda lärare i övningsämnen antagas av skolrådet.

2. Vid småskola eller mindre folkskola, som blivit upprättad av husfäderna i en del av distriktet, må lärare av dem antagas, sedan hans behörighet blivit, på sätt i föregående § sägs, av skolrådet prövad och godkänd. Om antagandet göres ofördröjligen skriftlig anmälan hos skolrådet.

3. Då sådan lärare, som i mom. 1 och 2 omförmäles, antages av skolråd eller av husfäder, skall detta ske antingen för viss tid, som ej må överstiga ett läsår, eller ock tills vidare, i sistnämnda fall med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, skolråd dock obetaget att, där kyrkostämman så beslutat, i enlighet med bestämmelser i vederbörligen stadfäst reglemente giva lärare vid småskolan en fastare anställning.»

Enligt nämndens förslag skall lärare antagas antingen *tills vidare* eller på *viss tid*. Anställning tills vidare skall förbindas med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning. Antagning på viss tid må endast ske för högst ett läsår i sänder.

Lärarlöne-
nämnden.

Då lärartjänst är ledig, skall den besättas med lärare, som antages tills vidare, därest icke särskilda förhållanden, som stå i samband med skolväsendets organisation, motivera, att läraren antages på viss tid.

I anslutning härtill föreslår nämnden följande lydelse av folkskolestadgans § 24 mom. 3:

»§ 24.

3. Extra ordinarie folkskollärare och särskilda lärare i övningsämnen må efter omständigheterna anställas på viss tid eller tills vidare.

Då lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola anställas av skolråd, skall det ske tills vidare, där det icke med hänsyn till växling i lärjungeantalet, nära förestående omorganisation av distriktets skolväsen eller annan i skolrådets protokoll uppgiven anledning befinnes erforderligt, att läraren anställes på viss tid, skolråd dock obetaget att, där kyrkostämman så beslutat, i enlighet med bestämmelser i vederbörligen stadfäst reglemente giva lärare vid småskolan en fastare anställning.

Då lärare anställes tills vidare, skall därmed följa ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, där ej längre uppsägningstid blivit avtalad.

Då lärare anställes på viss tid, må denna icke överstiga ett läsår.»

c) Entledigande.

I fråga om entledigande innehåller gällande folkskolestadga i § 33 mom. 2 följande föreskrifter:

Nuvarande
bestämmelser.

»Har vederbörande examinerad, ogift lärare, som till befattning, varom i § 23 förmäles, blivit av skolrådet antagen tills vidare med öm-

sesidig uppsägningsrätt, och som ännu ej är till ålderdomsunderstöd berättigad, tjänstgjort i sammanlagt fem år å ifrågavarande eller annan likartad tjänst, må sådan lärare entledigas endast av sådana orsaker, som omförmälas i § 32, eller på grund därav, att tjänsten i fråga genom en i behörig ordning godkänd omorganisation av skolväsendet skall förändras till folkskollärartjänst eller indragas. Över skolrådets beslut om sådant entledigande må besvär anföras av läraren på sätt som omförmäles i § 32.»

Lärarlöne-
nämnden.

Nämndens förslag i förevarande hänseende innebär i korthet följande.

Lärare, som antagits tills vidare, skall efter fem års tjänstgöring erhålla fastare anställning. Denna fastare anställning skall bestå däri, att dylik lärare må kunna entledigas endast av sådana orsaker och i sådan ordning, som omförmälas i § 32 av folkskolestadgan, d. v. s. endast på samma sätt som ordinarie folkskollärare.

Undantag från denna bestämmelse om fastare anställning utgöra dels oexaminerade lärare, dels lärare, som uppnått stadgad pensionsålder.

Vad beträffar gift kvinnlig lärare, må sådan kunna entledigas från sin befattning, därest folkskolöverstyrelsen på framställning av vederbörande skolråd med hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande sådant prövar nödigt.

I anslutning härtill föreslår nämnden följande ändrade lydelse av § 33 mom. 2 i folkskolestadgan:

»§ 33.

2. Har vederbörligen examinerad lärare, som till befattning, varom i § 23 förmäles, blivit av skolrådet anställd tills vidare, tjänstgjort i sammanlagt fem år som lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare vid folkskola. må sådan lärare, därest han icke eljest enligt bestämmelse i reglementet för småskollärarnas pensionsinrättning är skyldig att avgå från tjänsten, entledigas endast av sådana orsaker och i den ordning, som omförmälas i § 32, eller på grund därav, att tjänsten i fråga genom en i behörig ordning godkänd omorganisation av skolväsendet skall förändras till folkskollärartjänst eller indragas. Utan hinder av vad som sålunda är stadgat må kvinnlig lärare, som är gift, kunna entledigas, därest folkskolöverstyrelsen på framställning av vederbörande skolråd med hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande finner det nödigt.

Över skolråds beslut om entledigande må besvär anföras av läraren på sätt, som omförmäles i § 32.»

Löneregleringskommittén erinrar, hurusom i en vid 1916 års riksdag väckt motion nr 13 i andra kammaren hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t för att betrygga småskolläraernas rättsliga ställning måtte antaga som gällande det »Förslag till författning angående ändringar av § 23 mom. 1, § 24 mom. 3 och § 33 mom. 2 i folkskolestadgan», som av lärarlönenämnden avgivits.

I anledning av denna motion anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 159) om åtgärder till beredande av en mera tryggad ställning åt lärare vid småskolor och mindre folkskolor samt biträdande lärare vid folkskolor.

I nämnda skrivelse anförde riksdagen följande:

Småskolläraernas rättsliga ställning hade, sedan småskolorna och övriga här avsedda skolor så småningom utvecklats till sin nuvarande ståndpunkt, efter hand alltmer förbättrats; och skulle i motionen åberopade lärarlönenämndens förslag innebära en ytterligare förbättring i sådant hänseende.

Vid överbägande av förevarande fråga hade riksdagen emellertid ansett, att såväl formella som sakliga skäl talade emot, att riksdagen för det dåvarande gjorde någon framställning om antagande av det i motionen åberopade förslaget; och detta enär dels den utredning i ärendet, som av lärarlönenämnden igångsatts, ej kunde anses avslutad, dels ock lönenämndens betänkande ej ännu varit föremål för myndigheternas yttranden. Det kunde visserligen synas tveksamt, huruvida det vore lämpligt att lösrycka frågan om småskolläraernas rättsliga ställning från samma lärares lönefråga, men riksdagen hade kommit till den uppfattningen, att något nödvändigt samband mellan dessa frågor icke finnes, utan att den förstnämnda frågan utan någon olägenhet kunde lösas skild från den senare, ja, att det rent av vore en fördel för lönefrågans vidare behandling, om frågan om kårens rättsliga ställning förut vore ordnad. Ett ytterligare skäl för denna riksdagens ståndpunkt utgjorde den omständigheten, att den definitiva löneregleringen i anledning av de tryckta ekonomiska förhållandena syntes komma att bliva uppskjuten.

Givetvis vore det såväl ur skolans som ur ifrågavarande lärares synpunkt önskvärt, om de kunde beträffande tillsättning och entledigande likställas med ordinarie folkskollärare.

Enligt lärarlönenämndens i motionen åberopade förslag ansåges dock icke, att ifrågavarande lärare skulle vinna samma fasta anställning som ordinarie folkskollärare, men att däremot skulle stadgas mera betryggande former i fråga om tillsättande och entledigande av samtliga här

avsedda lärare. Riksdagen hölle emellertid före, att då den egentliga småskolan nu vore lika fast organiserad som folkskolan, ehuru detta ännu icke kommit till uttryck i folkskolestadgan, samt då ej heller några mera betydande skolorganisatoriska svårigheter syntes förefinnas, att för den vid de egentliga småskolorna anställda personal införa ordinarie anställning, dylik anställning borde beredas samma personal.

Beträffande däremot de personer med småskollärarkompetens, vilka tjänstgjorde som lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, så framträdde, enligt vad lärarlönenämnden påpekat, alltmer den strävan att förvandla de mindre folkskolorna till folkskolor och ersätta de s. k. biträdande lärarna vid folkskolorna med folkskollärare. Det syntes därför icke låta sig göra att motverka en sådan i och för sig önskvärd utveckling genom att giva ifrågavarande lärare — vilka i själva verket utgjorde allenast en mindre del av folkskollärarkåren och vilkas antal årligen minskades — ordinarie anställning. Emellertid syntes all möjlig hänsyn böra tagas jämväl till ifrågavarande lärares behov av mera tryggade tillsättningsformer. För avsedda kategori lärare syntes uti ifrågavarande avseende omförmälda, av lärarlönenämnden framlagda förslag böra komma till tillämpning. Men därutöver syntes böra komma under övervägande lämpligheten av ett åläggande för skolråden att, vid beslut om tillsättning av nu avsedda lärare, till protokollet anteckna villkoren för anställningen. För närvarande syntes nämligen icke så sällan förekomma, att i berörda protokoll icke alls angåves vare sig anställningens art eller varaktighet. Därjämte syntes fattade beslut om entledigande av ifrågavarande lärare tillika med motivering därtill böra intagas i skolrådets protokoll samt dessutom besvärsmätt uttryckligen tillförsäkras den, som drabbades av ett sådant beslut. En ytterligare garanti uti ifrågavarande avseende kunde enligt riksdagens mening skapas därigenom, att skolråden ålades att, innan beslut i sådant ärende fattades, inhämta vederbörande folkskolinspektörs yttrande. Mycket skulle säkerligen genom åtgärder i angiven riktning kunna vinnas i motionens syfte.

I samband med ett övervägande om åstadkommande av förändring i samtliga de här ovanberörda lärares rättsliga ställning syntes emellertid jämväl frågan om tillsättningen av dessa lärare böra avgöras. Det vore nämligen självklart, att i samma mån som lärarna i fråga erhöles en fastare anställning, och svårigheten att skilja en lärare från hans befattning ökades, måste större omsorg ägnas dylika lärares tillsättning. För detta ändamål borde här avsedda platser göras till föremål för tävlan, förslag upprättas efter objektiva grunder och föräldraintresset erhålla inflytande på valet.

Vidkommande av lärarlönenämnden i av motionärerna åberopade förslag, under § 23, upptagna bestämmelser ville riksdagen i detta sammanhang ifrågasätta lämpligheten av att bibehålla stadgandet om rätt för sådan person att anställas såsom lärare vid ifrågavarande läroanstalter, vilken enligt tidigare bestämmelser undergått prövningen för folkskolinspektör. De lärare, varom här vore fråga, måste nämligen hava börjat sin tjänstgöring före den 1 januari 1878, således för 38 år sedan, och för den händelse några sådana lärare ännu tjänstgjorde, hade de säkerligen uppnått pensionsåldern och torde näppeligen söka ny befattning. Dessa lärare omnämndes ej heller i § 23, sådan den formulerats i 1897 års folkskolestadga.

Därest emellertid, såsom riksdagen förutsatt, genom tillkomsten av bestämmelser i antydd riktning en bättre rättslig ställning skulle beredas ifrågavarande lärare, syntes därav följa, att dessa lärare borde åläggas vissa förpliktelser, vilka under nuvarande förhållanden icke ansetts kunna ifrågakomma. Sålunda syntes sådana bestämmelser böra träffas, att det åt skolråden gäves större säkerhet för att en anställd småskollärare icke godtyckligt, till förfång för undervisningen, lämnade sin befattning. Lämpligt syntes även, att likställigheten i förevarande avseende mellan folkskollärare och småskollärare utsträcktes därhän, att de sistnämnda icke medgäves rätt att samtidigt söka mer än en ledigförklarad småskollärartjänst. Det oeffterättlighetstillstånd, som i nämnda hänseende för närvarande vore rådande, syntes väl motivera, att föreskrifter av sådan art åvägabragtes.

De spörsmål, som nämnden i förevarande avseenden berört, hava, på sätt av det nyss anförda framgår, redan i viss omfattning varit föremål för riksdagens prövning. Enligt vad kommittén inhämtat, har riksdagens omförmälda skrivelse överlämnats till folkskolöverstyrelsen, där den varit föremål för utredning, och har överstyrelsen den 21 december 1917 avgivit förslag i ärendet. Kommittén anser det vid sådant förhållande icke vara lämpligt, att vad nämnden i hithörande spörsmål föreslagit nu göres till föremål i sak för något yttrande av kommittén.

I likhet med riksdagen anser kommittén emellertid, att något nödvändigt samband mellan spörsmålet om ifrågavarande lärarkårs rättsliga ställning och dess lönefråga icke föreligger. Kommittén har därför i det följande ansett sig böra framlägga förslag beträffande sistnämnda fråga, och, enär nämndens förslag i nu förevarande stycken i allt fall innebära åtminstone i vissa avseenden en förbättring av nuvarande förhållanden, har kommittén ej ansett sig förhindrad att skärskåda lönefrågan mot bak-

grunden av nämndens förslag rörande ifrågavarande lärarkårs rättsliga ställning; i varje fall skulle kommitténs förslag icke lägga hinder i vägen för den ifrågasatta förändringen av småskollärarkårens rättsliga ställning.

Under alla förhållanden anser kommittén det böra stadgas, att de lärare, vilka ingå på ny avlöningsstat, böra underkastas de ändrade bestämmelser, vilka i förenämnda avseenden må komma att föreskrivas.

3. Småskollärarpersonalens avlöningsförhållanden.

Allmänna avlöningsgrunder.

Nuvarande bestämmelser.

Småskollärarnas kontanta avlöning utgår för närvarande i form av grundlön och ålderstillägg.

Enligt gällande bestämmelser utgår den lagstadgade avlöningen till lärare vid småskola och vid mindre folkskola och till vid folkskola biträdande lärare, som »blivit behörigen antagen till lärare vid någon av förenämnda skolor». (Kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöning åt lärare vid folkskolor och småskolor, § 2 mom. 1.)

Lärarlövenämnden.

Enligt nämndens förslag skulle småskollärarnas kontanta avlöning utgå i följande former, nämligen: 1) grundlön, 2) ålderstillägg och 3) familjetillägg, den sista avlöningsformen efter enahanda grunder, som föreslagits beträffande övriga kommunalt anställda lärare.

Vidare föreslår nämnden en åtskillnad mellan dem, som antagits tills vidare med rätt till ömsesidig uppsägning, och dem, som blivit antagna på viss tid. De, som blivit antagna tills vidare och sålunda motsvara ordinarie lärare, skulle åtnjuta alla de föreslagna avlöningsförmåner i form av grundlön, ålderstillägg och familjetillägg, medan däremot lärare tillhörande den senare gruppen endast skulle komma i åtnjutande av arvode utan ålders- eller familjetillägg.

Löneregleringskommittén.

Löneregleringskommittén anser, i likhet med vad kommittén föreslagit i avseende å folkskollärare, att den kontanta avlöningen för småskollärare bör utgå i form av grundlön och ålderstillägg. Någon skillnad i avlöningen mellan manlig och kvinnlig befattningshavare borde här icke ifrågakomma.

Vad angår nämndens förslag rörande åtskillnad mellan dem, vilka antagits tills vidare med rätt till ömsesidig uppsägning, och dem, som blivit antagna på viss tid, har detsamma i sakens närvarande skick icke ansetts böra giva anledning till erinran från kommitténs sida.

Avlöningsbeloppet för lärare, som äro anställda tills vidare.

Enligt kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöning åt lärare vid folkskolor och småskolor, § 2, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1908, skall lärare — som, efter att hava i stadgad ordning vid vederbörligt seminarium eller, enligt § 6 i kungl. kungörelsen angående lönetillskott av allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor den 5 juni 1885, inför folkskolinspektör undergått prövning för anställning vid småskola, vid mindre folkskola eller vid folkskola i egenskap av biträdande lärare, blivit behörigen antagen till lärare vid någon av förenämnda skolor — i lön för 8 månaders undervisning åtnjuta minst 500 kronor samt tre ålderstillägg å 60 kronor vardera.

*Nuvarande
bestämmel-
ser.*

Till oexaminerad lärare, vilken är anställd tills vidare och tillsatt före den 1 januari 1908, utgår för närvarande ett arvode av 500 kronor. Statsbidrag utgår icke åt oexaminerad lärare, som anställts efter nämnda tidpunkt.

Enligt § 4 av kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 skall för lärare vid småskola ävensom biträdande lärare vid folkskola samt lärare vid mindre folkskola, till vilkens avlöande statsbidrag utgår och vilkens tjänstgöring, såvitt den avser i skolåldern varande barn, fortgår utöver åtta månader av året, lönen för varje överskjutande månad ökas med $\frac{1}{8}$ av det belopp, vartill lärarens årliga minimilön beräknas, däri husrum och bränsle icke inberäknade.

Riksdagen har på extra stat från och med år 1916 årligen anvisat medel för beredande av tillfällig löneförbättring till sådan lärare, varom här är fråga.

*Tillfällig
löneförbätt-
ring.*

För år 1916 utgick tillfällig löneförbättring med 150 kronor till sådan biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, som vid ingången av nämnda år hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder, dock att delaktighet i löneförbättringen icke tillkom gift kvinnlig befattningshavare, vars man levde, ej heller biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, vilken vikarierade för tjänstledig lärare.

För år 1917 beviljade riksdagen tillfällig löneförbättring med enahanda belopp till dylik lärare, vilken på sätt nämnts var att betrakta som familjeförsörjare, varjämte riksdagen för samma år beviljade tillfällig löneförbättring med 80 kronor till annan lärare av förevarande kategori.

För år 1918 utgår enligt 1917 års riksdags beslut den tillfälliga löne-

förbättringen med väsentligt ökade belopp, nämligen med 400 kronor till den, som i visst avseende är att anse som familjeförsörjare, och med 250 kronor till varje annan lärare, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, äro uppfyllda.

Lärarlöne-
nämnden.

Nämndens förslag i fråga om den kontanta avlöningen för de lärare, om vilka här är fråga, innefattas i det av nämnden utarbetade förslaget till författning angående den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning. Detta författningsförslag innehåller i § 5, bland annat:

»Denna § handlar om den kontanta avlöningen för lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivit anställda tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning.

I. För vederbörligen examinerad lärare, som avses i denna §, utgår den kontanta avlöningen i dels grundlön, dels ålderstillägg, dels och familjetillägg, allt för år räknat.

A) Grundlönen utgör 700 kronor och utgår med enahanda belopp i alla lönegrader.

B) Ålderstilläggen äro tre, vardera å 150 kronor.

C) Familjetillägg utgår med 150 kronor.

Angående grunderna för åtnjutande av familjetillägg är särskilt stadgat.

II. Lärare, som innehar sådan anställning, som i denna § avses, utan att vara vederbörligen examinerad, äger att, därest han blivit före den 1 januari 1908 behörigen antagen till lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare vid folkskola, i kontant avlöning åtnjuta den i avd. 1 av denna § stadgade grundlön.»

Beträffande detta förslag anför nämnden:

Att den avlöningsförhöjning, som nu ifrågasattes för småskolans lärarpersonal, vore, om den såges i förhållande till de nu utgående löneförmånerna, relativt större än den, som föresloges för övriga lärarkårer, hade sin naturliga förklaringsgrund i det förhållandet, att de nu ifrågasvarande lärarna hitintills hållits nere på en alltför låg ekonomisk nivå. De föreslagna avlöningsbeloppen vore enligt nämndens mening icke större, än vad som med hänsyn till rådande levnadskostnader kunde anses motsvara kravet på anständig bärning.

Nämnden hade icke heller kunnat underlåta att vid uppgörandet av förslag till lönerreglering för småskolans lärarpersonal taga berättigad hänsyn till själva denna skolas betydelse och behov. Så länge fordringarna på småskolläraernas utbildning vore så gott som inga eller i varje fall mycket små, vore det ju i viss mån naturligt, att dessa lärare finge arbeta för en ringa avlöning. Kraven i nämnda hänseende hade emellertid alltjämt stegrats. De särskilda utbildningskurser, som numera vore obligatoriska för dessa lärare, hade mer och mer utvidgats. Ännu år 1898, då den kungl. stadgan för småskoleseminarierna trädde i kraft, hade 18 sådana seminarier blott ettårig kurs och endast 4 seminarier tvåårig kurs. År 1912 hade av då befintliga småskoleseminarier 21 tvåårig kurs och blott ett ettårig. Enligt vad nämnden hade sig bekant, komme detta senare seminarium att år 1915 upphöra. Frågan om en i det hela förbättrad småskollärarytbildning stode för övrigt på dagordningen. Det förhölle sig nämligen så, att kravet på undervisningens omläggning i praktisk riktning med därav betingade tidsenliga metoder i hög grad toge sikte även på den första undervisningen.

I fråga om vad nämnden föreslagit om lärares tjänstgöringsskyldighet, ersättning för övertidsläsning, sättet för den kontanta avlöningens beräkning, avlöningvillkor m. m. hänvisas till nämndens i detta avseende gjorda, å sid. 287 ff. återgivna författningsförslag.

I sitt över nämndens betänkande avgivna utlåtande förordar folk-
skolöverstyrelsen på anförda skäl likställighet mellan oexaminerade och
examinerade lärare med avseende på rättslig ställning och avlöningsför-
måner, dock att sådan likställighet ej borde gälla lärare, som vid den
nya lönerregleringens ikraftträdande vore berättigad till helt ålderdoms-
understöd eller som tilläventyrs blivit antagen efter den 31 december
1907.

Över nämndens förslag avgivet utlåtande.

På sätt i det föregående omförmälts, hava till Kungl. Maj:ts ingivits
två av centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärarytställningar gjorda
framställningar, vilka avse jämväl nu förevarande lärarkårs avlöningsför-
ställningar.
hållanden.

Till Kungl. Maj:ts ingivna framställningar.

Likaledes har i det föregående omförmälts, hurusom folkskolöverstyrelsen föreslagit för biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola med anställning tills vidare 1,000 kronor i första, 1,200 kronor i andra, 1,400 kronor i tredje och 1,600 kronor i fjärde lönegraden, ävensom bostad och nödigt bränsle eller ersättning därför, varjämte skulle kunna utgå familjetillägg å 200 kronor enligt de av nämnden föreslagna grunderna.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén anser, att vad kommittén uttalat om folkskollärarkåren i vissa avseenden jämväl äger tillämpning å de lärare, om vilka i detta sammanhang är fråga. Vid bedömande av de avlöningsbelopp, som kunna anses skäliga, ville kommittén ävenledes framhålla, hurusom småskollärarytbildningen torde få anses betydligt förbättrad i förhållande till vad den förut varit, sedan numera den tvååriga seminariekursen blivit allmänt genomförd. Kommittén framhåller ock den betydelse för en god grundläggande barnaundervisning, denna talrika kår kan äga inom landets olika delar, en betydelse, så mycket större ju förmånligare de villkor äro, under vilka den blir i tillfälle att bedriva sitt arbete. Härtill kommer dessutom, att lärare med utbildning för lärarbefattning vid småskola i stor utsträckning fått jämväl övertaga undervisning på folkskolans stadium.

Kommittén anser med hänsyn till vad kommittén föreslagit i fråga om avlöning till de kvinnliga lärarna vid folkskolorna, att begynnelseavlöningen för lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola bör sättas till 1,100 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år. Därjämte skulle ifrågavarande lärare äga åtnjuta fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris.

Denna avlöning anser kommittén böra gälla i fråga om vederbörligen examinerade lärare. Vad angår de oexaminerade lärare, vilka äro anställda tills vidare, har nämnden för dem föreslagit ett arvode till belopp motsvarande den begynnelselönen, nämnden förordat för de examinerade lärarna. Folkskolöverstyrelsen har tillstyrkt likställighet mellan berörda kategorier, dock med viss begränsning på sätt ovan angivits. I likhet med överstyrelsen anser kommittén, att omförmälda oexaminerade lärare böra i avlöningshänseende likställas med de vederbörligen examinerade, dock att denna likställighet ej bör gälla lärare, som vid den nya löneregleringens ikraftträdande är berättigad till helt ålderdomsunderstöd eller som tilläventyrs blivit antagen efter den 31 december 1907.

Vad kommittén anført beträffande ökad tjänstgöringsskyldighet för folkskollärare anser kommittén jämväl böra i tillämpliga delar äga giltighet i avseende å småskollärarkåren. Likaledes anser kommittén de småskollärare, vilka ingå på ny avlöningsstat, böra vara skyldiga att underkasta sig de ändrade bestämmelser i avseende å förevarande kårs rättsliga ställning, vilka må komma att framdeles meddelas.

Vad nämnden i övrigt beträffande denna kår föreslagit i avseende å avlöningsvillkor, övergångsförhållanden m. m. har ansetts icke böra föranleda erinran från kommitténs sida.

Avlöning för lärare, som äro anställda på viss tid, samt för vikarier.

Enligt § 1 mom. 2 i kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöning av vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund av sjukdom, sådant detta moment lyder enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1908, skall, då biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola eller småskola, till vilkens avlöning bidrag av statsmedel utgår, på grund av sjukdom åtnjuta tjänstledighet och vid småskoleseminarium examinerad eller, enligt § 6 i kungörelsen angående lönetillskott av allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor den 5 juni 1885, av folkskolinspektör prövad vikarie är förordnad under oavbrutet minst en månad av den fastställda årliga undervisningstiden, vikarien för den tid, varunder hans förordnande varar, åtnjuta arvode efter minst 450 kronor för åtta månaders undervisningstid eller 56 kronor 25 öre för läsmånad, varje månad beräknad till 30 dagar, och i övrigt samma förmåner som vikarie för ordinarie eller extra ordinarie lärare vid folkskola.

*Nuvarande
bestämmelser.*

Har oexaminerad vikarie förordnats, skall denne åtnjuta arvode efter minst 400 kronor för åtta månaders undervisningstid eller 50 kronor för läsmånad och i övrigt enahanda förmåner, som ovan sagts. Paragraf 2 mom. 2 i ovanberörda kungörelse den 1 juni 1900 stadgar, att statsbidrag utgår till sådan vikarie, därest folkskolinspektören vitsordar, att vikarien befunnits duglig.

Enligt kungl. kungörelsen den 17 september 1914 angående avlöning åt lärare vid folk- och småskolor m. fl. under tjänstgöring för rikets försvar gälla i stort sett enahanda bestämmelser i fråga om vikarie för lärare, som är ledig för tjänstgöring för rikets försvar.

Då lärare är tjänstledig av annan anledning än sjukdom eller tjänstgöring för rikets försvar, finnes intet direkt stadgande angående storleken av vikariens avlöning. Dock finnes i kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående statsbidrag till avlöning av lärare vid folkskolor och småskolor, § 2 mom. 5, sådant detta moment lyder enligt kungl. kungörelsen den 14 september 1914, en bestämmelse, som avser avlöningen för vissa vikarier, i det fall att dessa äro oexaminerade. Utan hinder av bestämmelsen om statsbidrag endast för sådan oexaminerad lärare, som blivit anställd före den 1 januari 1908, må statsbidrag nämligen utbeaktas med 405 kronor för år räknat i det fall, att lärartjänst av förevarande slag vid förfall för tjänstnehavaren eller vid inträffad ledighet måst tillfälligtvis uppehållas av lärare, vilken icke avlagt stadgad prövning, såvida folkskolinspektören vitsordar, att vederbörligen examinerad

lärare ej kunnat erhållas, att den antagne befunnits duglig och att i årlig lön utgått, utom föreskrivna förmåner av husrum och vedbrand eller stadgad ersättning därför, minst 450 kronor.

Lärarlöne-
nämnden.

§ 6 av nämndens förslag till författning angående den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning lyder:

»För lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivit anställda på viss tid eller såsom vikarier, utgår den kontanta avlöningen i arvode, uppgående till 650 kronor för år räknat.»

Till Kungl.
Maj:ts in-
given fram-
ställning.

På sätt i det föregående omförmålts, har folkskolöverstyrelsen för ifrågavarande lärarkategori föreslagit en avlöning av 950 kronor.

Löne-
reglerings-
kommittén.

För av nämnden nu avsedda lärare förordar lönerregleringskommittén såsom kontant avlöning arvode av 1,000 kronor. I likhet med nämnden anser kommittén, att sagda arvode bör utgå till samtliga vikarier, vare sig de äro examinerade eller icke.

Lönetursberäkning.

Nuvarande
bestämmel-
ser.

Enligt kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöning åt lärare vid folkskolor och småskolor, § 2, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1908, äger sådan lärare, varom nu är fråga, komma i åtnjutande av ålderstillägg efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring efter undergången stadgad prövning, vilka ålders- tillägg skola utgå från och med början av kalenderåret närmast efter det, varunder det femte, tionde eller femtonde tjänståret gått till ända.

Tjänstår räknas såsom fullt, därest läraren under löpande kalenderår tjänstgjort åtta månader eller $34\frac{1}{2}$ veckor. För de kalenderår, under vilka läraren undervisat kortare tid, verkställes, efter sammanläggning av tjänstetiderna, en reduktion till tjänstår, med beräkning av åtta månader på varje; dock må för lärare, till vars avlöande tillskott av allmänna medel på grund av Kungl. Maj:ts särskilda medgivande åtnjutits såsom för full tjänstgöring, oaktat den årliga undervisningstiden understiger åtta månader, tjänstårets längd beräknas i enlighet med den för nämnda lönetillskotts åtnjutande fastställda årliga undervisningstiden.

I lärares tjänstetid inräknas även den tid, varunder på grund av rådande smittosam sjukdom undervisningen i skolan varit inställd.

Genom kungl. kungörelsen den 17 september 1914 är förordnat, att i fråga om rätt till ålderstillägg för lärare vid småskola honom icke må föras till last tid, varunder han åtnjutit ledighet för fullgörande av värnplikt.

I avseende å lönetursberäkning innehåller nämndens förslag till författning angående den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning i § 5 följande:

*Lärlarlöne-
nämnden.*

»Lärare äger rätt, när han uppflyttats i 2:a lönegraden, till ett ålderstillägg; när han uppflyttats i 3:e lönegraden, till två ålderstillägg; och när han uppflyttats i 4:e lönegraden, till tre ålderstillägg; och skola härvid följande lönetursbestämmelser tillämpas.

Lärare äger icke beräkna tjänstår för uppflyttning i högre lönegrad, med mindre han blivit vederbörligen examinerad och erhållit sådan anställning, som i denna § avses; när dessa två förutsättningar äro för handen, inträder läraren i 1:a lönegraden.

För uppflyttning från lägre till högre lönegrad fordras

att fem kalenderår förflutit från lärarens tillträde till den lägre lönegraden; samt

att läraren i den lägre lönegraden tjänstgjort mera än fyra femtedelar av den på fem kalenderår belöpande undervisningstiden av åtta månader om året eller den kortare tid, under vilken undervisningen vid skolan på grund av Kungl. Maj:ts särskilda medgivande meddelats, därvid dock läraren icke för något år får tillgodoräkna sig mera än åtta månaders tjänstgöring.

Härvid skall iakttagas:

att, om tjänstgöringen i den lägre lönegraden icke varit oförvitlig, läraren icke äger rätt till uppflyttning i den högre lönegraden, med mindre folkskolöverstyrelsen, på ansökan av skolrådet eller läraren, förklarar denne berättigad att, därest villkoren i övrigt för sådan avlöningsförhöjning äro fullgjorda, komma i åtnjutande därav; samt

att läraren icke skall föras till last tjänstledighet, som åtnjutits för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning eller för fullgörande av värnplikt, och ej heller den tid, varunder till följd av smittosam sjukdom undervisningen vid skolan varit inställd.

Examinerad lärare, som antagits tills vidare, äger att med iakttagande av här ovan stadgade bestämmelser för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig jämväl den tid, han tjänstgjort som lärare vid under offentlig kontroll stående småskoleseminarium och statsbidrag utgått till hans avlöande såsom för lärare vid småskola.

De sålunda meddelade lönetursbestämmelserna skola icke föranleda annan ändring i det antal lönetursår, som lärare må enligt hittills gällande bestämmelser hava intjänat vid ingången av 1916, än att till detta antal år skall läggas den tid, under vilken läraren före nämnda tidpunkt åtnjutit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning, ävensom den tid, läraren tjänstgjort vid under offentlig kontroll stående seminarium.»

Vidare föreslår nämnden i § 8 av samma författningsförslag, att ifrågavarande ålderstillägg skola utgå från och med kalenderåret näst efter det, under vilket rätten till sådant tillägg inträtt.

Över nämndens förslag avgivet utlåtande.

I sitt över nämndens betänkande avgivna utlåtande föreslår folk-skolöverstyrelsen, att småskollärare må för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräknas tjänstgöring som lärare vid sådant skyddshem, som är försett med av Kungl. Maj:ts stadfäst reglemente och som åtnjuter statsbidrag, varjämte överstyrelsen framhåller, att vad överstyrelsen yttrat angående rätt för folkskollärare till beräkning av lönetursår för tjänstgöring vid lotsbarnskolor, torde äga särskild betydelse för småskollärarkåren, enär lärarna vid nämnda skolor i allmänhet hade avlagt småskolläraryxamen.

Till Kungl. Maj:ts in-given framställning.

Den ovan omförmälda framställningen från svenska missionsförbundet avser, på sätt av det föregående framgår, jämväl för småskollärare rätt att för lönetursberäkning tillgodoräkna sig tjänstgöring vid svenska skolor i utlandet.

Löne-regleringskommittén.

Enligt nu gällande bestämmelser äga, såsom löne-regleringskommittén framhåller, småskollärarna att för lönetur tillgodoräkna sig all slags tjänstgöring, sålunda även tjänstgöring som vikarie och efter förordnande på viss tid, varemot för uppflyttning i högre lönegrad fordras sammanlagt fulla fem tjänstår, under det för folkskollärare liksom för statstjänare i allmänhet gäller, att de skola tjänstgöra mera än fyra femtedelar av den tjänstetid av fem år, som erfordras för vinnande av varje särskilt ålderstillägg.

Nämndens förslag innebär i fråga om de allmänna grunderna för lönetursberäkning, att de på viss tid anställda lärarna såsom i avlöningshänseende jämnställda med extra ordinarie lärare icke skola få räkna tjänstår för lönetur, samt dessutom att för de tills vidare anställda lärarna skall gälla samma beräkning som för ordinarie lärare vid statens och kommunernas övriga skolor, eller alltså att vederbörande må uppflyttas i högre lönegrad, därest han i den lägre lönegraden tjänstgjort

mera än fyra femtedelar av den på fem kalenderår belöpande undervisningstiden på året.

Enligt kommitténs mening bör ifrågavarande rätt endast tillkomma de tills vidare anställda lärarna. Kommittén har förordat likställighet i avlöningshänseende mellan såväl examinerade som oexaminerade sådana lärare, i följd varav jämväl de senare, i motsats till vad nämnden föreslagit, syntes böra komma i åtnjutande av rätt att beräkna tjänstår för uppflyttning i högre lönegrad.

Vad angår den av nämnden föreslagna ändringen i avseende å beräkningen av tjänstår för erhållande av ålderstillägg, har inom kommittén framhållits, att den för statens befattningshavare i allmänhet gällande regeln, att vederbörande skall hava tjänstgjort mera än fyra femtedelar av den för ålderstillägg stadgade tjänstetiden, innebure, då den tillämpas på befattningshavare vid undervisningsanstalter eller därmed jämförliga institutioner såväl statens som kommunala, där tjänstemännen äro i åtnjutande av långa ferier, för de senares vidkommande en förmån, varav statens befattningshavare i allmänhet vore i saknad. Ett annat spørsmål, som inom kommittén framkommit i fråga om ålderstilläggs beräkning, är, huruvida löneförhöjningen, såsom för närvarande, borde tillträdas först vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd, eller huruvida ej nämnda löneförhöjning skulle kunna anses böra inträda vid början av månaden eller halvåret näst efter det stadgad tjänstålder uppnåtts.

Enligt kommitténs mening äro nämnda principfrågor icke av natur att böra upptagas till prövning i sammanhang med nu föreliggande löne-regleringsfråga, som endast avser vissa befattningshavare. Kommittén anser sig följaktligen nu böra förorda vad nämnden i förevarande avseende föreslagit i fråga om ålderstilläggsberäkningen av tjänstetid för erhållande av ålderstillägg.

I avseende å nämndens förslag beträffande lönetursberäkning vid erhållen varning hänvisar kommittén till vad kommittén i samma fråga anfört beträffande folkskollärare.

Beträffande rätt för småskollärare att för lönetursberäkning tillgodoföras tjänstgöring vid andra skolor tillstyrker kommittén vad nämnden härutinnan föreslagit. Den av folkskolöverstyrelsen föreslagna utvidgningen utöver nämndens förslag har ej givit kommittén anledning till annan erinran än att skyddshemmet skall åtnjuta statsbidrag och antingen äga av Kungl. Maj:t stadfäst reglemente eller ock vara av Kungl. Maj:t erkänt såsom allmän uppfostringsanstalt ävensom att frågan om lönetursrätt för tjänstgöring vid lotsbarnskolor borde tills vidare anstå, i vilket

sistnämnda avseende hänvisas till vad kommittén beträffande folkskollärare anfört.

I likhet med vad kommittén förordat i fråga om folkskollärare, tillstyrker kommittén, att småskollärare må för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräknas tid, som han eller hon i egenskap av lärare med fast anställning tjänstgjort vid statsunderstödd svensk skola i utlandet, dock enligt de närmare villkor, som kunna varda av Kungl. Maj:t fastställda.

Kommittén, som ej har något att erinra mot vad nämnden i övrigt i fråga om lönetur föreslagit, anser, att vad kommittén beträffande folkskollärarnas lönetursberäkning i det föregående anfört dessutom bör i tillämpliga delar äga giltighet i fråga om småskollärare.

Avlöningsförmåner under tjänstledighet.

*Nuvarande
bestämmel-
ser.*

I avseende å avlöningsförmåner under tjänstledighet gäller i hudsak vad som är stadgat för ordinarie och extra ordinarie folkskollärare (se ovan sid. 218; jfr ock kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöande av vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund av sjukdom, §§ 2, 3 och 4). Lärare vid småskola och mindre folkskola samt biträdande lärare vid folkskola, som är tjänstledig på grund av sjukdom, äger sålunda, därest han icke förklarats obotligt sjuk eller berättigad till helt ålderdomsunderstöd, att åtnjuta de honom eljest tillkommande avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp, motsvarande en fjärdedel av vikariens kontanta minimiavlöning. Därest sådan lärare förklarats obotligt sjuk eller berättigad till helt ålderdomsunderstöd, har han att ensam bestrida vikariens avlöning.

*Lärlöne-
nämnden.*

I anslutning till vad nämnden i förevarande avseende föreslagit beträffande folkskollärare, föreslår nämnden följande bestämmelse, inbefattad i § 7 av nämndens förslag till författning angående den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning:

»Lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivit anställda tills vidare, skola under tjänstledighet åtnjuta kontant avlöning i enlighet med de grunder, som ovan i § 4 stadgats i fråga om ordinarie och extra ordinarie folkskollärare.

Lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivit anställda på viss tid, skola under tjänstledighet på grund av sjukdom åtnjuta avlöning i enlighet med de grunder, som i § 4 stadgats angående vikarie å ledig folkskollärartjänst, dock att detta icke gäller lärare, som vikarierar för tjänstledig lärare.»

Löneregleringskommittén framhåller, att vad kommittén i det föregående anført och förordat i fråga om folkskollärares avlöningsförmåner under tjänstledighet borde i tillämpliga delar äga giltighet jämväl i fråga om småskollärare. Härvid synes i stort sett sådana lärare, vilka blivit anställda tills vidare, böra vara likställda med ordinarie folkskollärare och de på viss tid anställda lärare med vikarierande folkskollärare.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Lönernas utbetalande.

Enligt kungl. kungörelsen den 7 december 1900 angående bestämda tider för utbetalning av löner till lärare vid folkskolor och småskolor är förordnat, att den ordinarie folkskollärare tillförsäkrade rätten att, där ej annan överenskommelse träffats, utfå sin i penningar utgående lön kvartalsvis inom förra hälften av mars, juni, september och december månader även tillkommer sådan extra ordinarie och biträdande lärare vid folkskola samt sådan lärare vid mindre folkskola och småskola, som, jämlikt § 24 mom. 3 i förnyade nådiga stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 december 1907, blivit tillsatt tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, ävensom sådan lärare vid småskola, som, i enlighet med bestämmelser i vederbörligen stadfast reglemente, äger en fastare anställning.

Nuvarande
bestämmel-
ser.

Nämnden hänvisar i denna punkt till vad nämnden i detta avseende anført beträffande folkskollärarnas avlöning. Nämnden tager i detta fall för givet, att föreliggande fråga icke kommer att tagas under omprövning förr, än riksdagen fattat beslut i löneregleringsfrågan, och anser det icke vara behöfligt att nu avgiva förslag i berörda hänseende.

Lärarlöne-
nämnden.

Löneregleringskommittén hänvisar i denna punkt till vad kommittén i det föregående i samma avseende anført i fråga om utbetalande av folkskollärarnas löner.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Statsbidrag.

På grund av vad som stadgas i § 2 av kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående statsbidrag till avlöning av lärare vid folkskolor och småskolor, sådan denna paragraf lyder jämlikt kungl. kungörelsen den 14 september 1914, utgår till avlöning av biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola av statsmedel ett årligt

Nuvarande
bestämmel-
ser.

bidrag, motsvarande nio tiondedelar av den lön, beräknad efter åtta månaders lagstadgad tjänstgöring, läraren, förutom husrum och vedbrand eller ersättning därför, åtnjuter; vidare utgå av statsmedel samtliga ålderstilläggen.

Kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlönande av vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund av sjukdom stadgar, bland annat, att till avlönande av vikarie för sådan lärare, varom nu är tal, vilken är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom och som är skyldig att av sin avlöning avstå ett belopp, motsvarande en fjärdedel av vikariens minimiavlöning, staten skall bidraga med två tredjedelar av denna avlöning. Till vikarie för lärare, som är tjänstledig på grund av obotlig sjukdom eller som efter uppnådda 60 års ålder förklarats berättigad till helt ålderdomsunderstöd och är tjänstledig på grund av sjukdom, utgå icke bidrag av statsmedel.

Lärarlöne-
nämnden.

Nämndens förslag i förevarande avseende innefattas i förslaget till författning angående statsbidrag till den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning.

Beträffande lärare vid småskolor och mindre folkskolor samt biträdande lärare vid folkskolor innehåller detta förslag i § 1 följande:

»Till bestridande av kostnaderna för den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning skall skoldistrikt av statsmedel erhålla bidrag, bestämt i förhållande till den lagstadgade kontanta avlöningen på sätt här nedan sägs, därvid skall iakttagas, att statsbidrag icke utgår för längre undervisningstid än åtta månader om året.

Statsbidraget utgår för år med ett belopp motsvarande

D) för lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivit anställda tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning:

- a) nio tiondedelar av grundlönen;
- b) det eller de ålderstillägg, till vilka läraren må vara berättigad; samt
- c) det eller de familjetillägg, till vilka läraren må vara berättigad; skolande dock härvid iakttagas

att, om läraren erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån bidrag av statsmedel skall till lärarens avlöning utgå; samt

att, om läraren uppnått den för erhållande av hel pension stadgade levnadsåldern, statsbidrag till hans avlönande icke skall utgå, med mindre

folkskolöverstyrelsen medgivit, att sådant må utan hinder av sagda omständighet äga rum.

E) för lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivit anställda på viss tid: nio tiondedelar av arvodet för sådan lärare.

F) för vikarie å lärartjänst vid småskola, lärartjänst vid mindre folkskola samt biträdande lärartjänst vid folkskola,

a) om tjänsten är ledig: nio tiondedelar av arvodet för vikarie å tjänsten;

b) om tjänstens innehavare erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning: så stor del av vikariatsarvodet, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämt skola av statsmedel utgå; samt

c) om tjänstens innehavare eller, därest tjänsten är ledig, den, som under ledigheten uppehåller densamma, erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: tjugusju fyrtondedelar av arvodet för vikarie å tjänsten;

skolande, för det fall att vikarien icke fullgjort de för behörighet till tjänsten i folkskolestadgan föreskrivna kunskapsprov, statsbidrag till dennes avlönande icke utgå, med mindre folkskolinspektören vitsordar, att vikarie, som fullgjort dessa prov, icke kunnat erhållas, samt att vikarien befunnits duglig.»

I fråga om vad nämnden föreslagit angående villkor för erhållande av statsbidrag ävensom beträffande de förslag i övrigt nämnden i detta sammanhang framlagt, hänvisas till nämndens å sid. 307 ff. återgivna författningsförslag.

Löneregleringskommittén anser, att vad kommittén i det föregående anført och förordat i fråga om statsbidrag till folkskollärares avlöning bör i tillämpliga delar äga giltighet jämväl beträffande statsbidrag till nu förevarande lärares avlöning.

Löneregleringskommittén.

4. Folk- och småskollärares naturaförmåner.

Enligt kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlöning åt lärare vid folk- och småskolor, § 1, sådan denna paragraf lyder jämlikt kungl. kungörelsen den 14 september 1906, skall ordinarie lärare vid folkskola av skoldistriktet förses med tjänlig bostad och nödigt bränsle eller ersättning därför. Dessutom bör, såvitt sig göra låter, åt läraren

Nuvarande bestämmelser.

till brukning för eget behov av jordfrukter upplåtas ett lämpligt jordland; och skall detta noga avskiljas från skolträdgården.

Enligt ett i nämnda paragraf intaget övergångsstadgande är bestämt, att ordinarie lärare, vilken varit å innehavande tjänst anställd före den 1 januari 1901 och erhåller kofoder in natura eller ersättning därför till högre belopp än 100 kronor för år, må vara berättigad att vid sålunda hittills åtnjuten förmån bibehållas, vad ersättningen vidkommer dock ej längre än vartill beslutet eller överenskommelsen föranleder; skolande, där i enlighet härmed kofoder in natura eller kofodersersättning utgår, denna förmån anses motsvara 100 kronor av den fastställda minimilönen.

Av kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående statsbidrag till avlönande av lärare vid folkskolor och småskolor, § 1, sådan denna paragraf lyder jämlikt kungl. kungörelsen den 14 september 1914, framgår, att extra ordinarie lärare vid folkskola tillkommer husrum och vedbrand eller ersättning härför.

Beträffande lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola ävensom biträdande lärare vid folkskola stadgar ovan först berörda kungl. kungörelse den 1 juni 1900 i § 2, sådan denna paragraf lyder jämlikt kungl. kungörelsen den 13 juni 1908, att skoldistriktet skall förse sådan lärare med tjänlig, i skolan eller nära denna belägen bostad jämte nödig vedbrand eller ock, där hinder eller svårighet härför möta, lämna honom ersättning för nämnda förmåner, minst 100 kronor för år.

Enligt kungl. kungörelsen den 1 juni 1900 angående avlönande av vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund av sjukdom § 1, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelserna den 28 juni 1907 och den 13 juni 1908, skall sådan vikarie av skoldistriktet förse med tjänlig, skolan närbelägen bostad, bestående av ett rum med vedbrand eller ock erhålla ersättning därför, beräknad efter minst 50 kronor för åtta månaders undervisningstid.

De sålunda nämnda naturaförmånerna äro, med undantag av jordland för folkskollärare, uppställda såsom villkor för statsbidrags utgående till den kontanta avlöningen.

Lärarlöne-
nämnden

Nämnden påvisar, hurusom de ifrågavarande lärare tillförsäkrade naturaförmånerna i många fall utginge ojämnt eller ofullständigt, och anser en bidragande orsak härtill vara att söka i bristande enhetlighet och effektivitet i statens kontrollerande verksamhet beträffande dessa löneförmånens utgående. Nämnden finner vidare tiden nu vara inne att giva dessa stadganden en mot nutida förhållanden bättre svarande avfattning.

Syftet med denna borde vara dels att åstadkomma större enhetlighet och reda i hithörande bestämmelser för de olika lärargrupperna, dels att medelst en större formell utförlighet förläna dem sådan tydlighet, som i möjligaste mån kunde förebygga godtycklighet i deras tolkning, dels ock att till innehållet uppdraga den gräns nedåt, som i avseende på naturaförmånernas beskaffenhet icke finge underskridas.

Då de naturaföremål, som nu vore lärare tillförsäkrade, nämligen bostad, bränsle och planteringsland, utgjorde en avlöningsform och till sin natur vore samhöriga, syntes det nämnden riktigast, att de också i ett sammanhang reglerades genom en särskild av Konung och riksdag fastställd *boställsordning*.

Vad de särskilda detaljerna i folk- och småskollärares bostadsförhållanden beträffade, tänkte sig nämnden, att Kungl. Maj:t komme att utfärda särskilda anvisningar såsom komplettering till och vägledning vid tillämpningen av boställsordningens kortfattade grundbestämmelser.

Vad nämnden förordat beträffande bostadsförmånerna sammanfattas i det förslag till boställsordning för lärarpersonalen vid rikets folk- och småskolor, vilket ingår som § 11 i nämndens förslag till författning angående den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning. Nämnda paragraf är av följande lydelse:

»Rörande den lärarpersonalen vid folk- och småskolor tillförsäkrade bostadsförmån skola gälla följande grunder, ankommande det på Kungl. Maj:t att utfärda de normerande bestämmelser, som må vara erforderliga och gagneliga som vägledning vid tillämpningen av dessa grunder.

1. Lärarbostad skall vara förlagd antingen till särskilt i skolans närhet liggande hus eller ock till skolhuset, skolande i sistnämnda fall ingången till lärarbostaden vara skild från ingången till skollokalen.

2. Vid bostad, avsedd för ordinarie folkskollärare, eller i dess närhet skall, där hinder ej möter, upplåtas erforderligt område till trädgård åt läraren, och skall, där särskild skolträdgård finnes, lärarens trädgård vara noga avskild från denna.

Även vid bostad, avsedd för lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare vid folkskola, bör, där omständigheterna sådant medgiva, lämpligt område för enahanda ändamål avsättas.

Å område, som, enligt vad här ovan sagts, blivit till trädgård åt lärare avsatt, skall distriktet ombesörja nödig stenbrytning, röjning och dikning.

Nödigt stängsel kring bostadstomt och trädgård skall av distriktet uppföras och underhållas.

3. Det åligger distriktet att anlägga och underhålla för lärarbostaden erforderlig utfartsväg.

4. Till lärarbostad skall höra vedbod, hushållskällare, tvättstuga eller annat lämpligt utrymme för tvätt samt, där så erfordras, bakstuga ävensom hemlighus.

I lärarbostaden eller dess närhet skall finnas tillgång till för lärarens hushåll nödigt vatten.

5. Lärarbostad skall vara försedd med skafferi, erforderliga garderobers och kontor samt, där hinder ej möter, förstuga och egen tambur.

6. Där flera bostadslägenheter äro förlagda till samma hus, böra dessa vara väl avskilda från varandra.

7. Rummen i lärarbostaden skola vara sunda och rymliga, försedda med nödiga anordningar för eldning och uppvärmning samt även i övrigt ändamålsenligt inredda.

8. Lärarbostad skall innehålla:

för ordinarie manlig folkskollärare: minst tre sammanhängande rum och kök;

för ordinarie kvinnlig folkskollärare: minst två sammanhängande rum och kök; och

för annan lärare: minst ett rum och kök på samma botten.

Där lärarbostad icke innehåller det sålunda stadgade antalet rum, skall läraren enligt hyrespriserna å orten erhålla särskild kontant ersättning för vad i sådant avseende brister, dock att ogift manlig ordinarie folkskollärare, vars bostad innehåller två rum och kök, icke äger rätt till särskild ersättning.

9. Därest läraren icke åtnjuter bostad in natura, skall han enligt priserna å orten erhålla hyresersättning: ordinarie manlig folkskollärare, som är gift eller åtnjuter familjetillägg, ävensom kvinnlig folkskollärare, som åtnjuter familjetillägg, för tre rum och kök; ordinarie manlig folkskollärare, som är ogift, ävensom ordinarie kvinnlig folkskollärare, som icke åtnjuter familjetillägg, för två rum och kök; samt annan lärare för ett rum och kök; ävensom ersättning för bränsle.»

Härjämte har nämnden till § 11 föreslagit följande

Övergångsstadganden.

»Om lärarbostad vid ingången av år 1916 saknar egen ingång och förhållandena icke medgiva anordnande av sådan, må därvid bero utan hinder av bestämmelsen i mom. 1 av denna §.

Om bostad, som vid ingången av år 1916 är upplåten till lärarbostad, saknar hushållskällare och sådan icke utan större svårighet kan anordnas, skall distriktet åt läraren inreda annat lämpligt och erforderligt utrymme för förvaring av livsmedel.

Om i bostad, som vid ingången av år 1916 är upplåten till lärarbostad, något av rummen ligger å annan botten än de övriga eller eljest är från densamma skild, må därvid bero utan hinder av bestämmelsen i mom. 8 av denna §.»

Vid närmast föregående löneregleringar för nu förevarande lärarkärer har, såsom löneregleringskommittén erinrar, stadgandet om lärarnas naturaförmåner lämnats oförändrat. Kommittén, som visserligen finner det önskvärt, att naturaförmånerna regleras i samband med den kontanta avlöningen, vill emellertid framhålla, att ett sammanbindande av dessa frågor dock icke synes vara under alla förhållanden nödvändigt.

Vad som för närvarande mest ådrager sig uppmärksamheten, då man tager i betraktande de olika förhållanden i fråga om lärarbostäder, som nu äro till finnandes, är de stora ojämnheter, som på detta område möta. Helt naturligt är därför, att slitningar ofta förekommit mellan vederbörande boställshavare och skoldistriktet i fråga om bostadens beskaffenhet, ersättning för bostad m. m. dylikt. Det är utan tvivel under sådana förhållanden önskvärt, att bestämmelserna angående lärarnas naturaförmåner erhålla en sådan avfattning, att såvitt möjligt anledningar till tvistigheter förekommas och att av bestämmelserna framgår å ena sidan, vilka de skyldigheter äro, som distriktet böra hava sig ålagda, samt å den andra, vilka rättigheter vederbörande boställshavare kunna yrka på.

I stort sett anser kommittén det av nämnden nu framlagda förslaget kunna anses ägnat att tillfredsställa berättigade anspråk å ömse sidor.

I fråga om detaljerna i det föreliggande förslaget hava emellertid i de över nämndens betänkande avgivna utlåtandena olika meningar och särskilda önskemål gjorts gällande. Givet är också, att beträffande ett i detalj utarbetat förslag såsom det föreliggande olika intressen i vissa hänseenden skola taga sig uttryck.

Kommittén har för sin del vid skärskådande av förslaget funnit sig böra fästa uppmärksamheten på ett par omständigheter.

I mom. 5 av nämndens författningsförslag är intagen föreskrift, att lärarbostad skall vara försedd med skafferi, erforderliga garderober och kontor samt, *där hinder ej möter*, förstuga och egen tambur. Enär åtminstone i flertalet fall en anordning med förstuga och egen tambur torde utan alltför stor svårighet kunna anordnas, synes den restriktiva bestämmelse, som ligger i orden »där hinder ej möter», ej vara av någon mera avsevärd verkan.

Vad själva saken angår, håller kommittén för sin del före, att även med nämnda restriktion föreskriften om »förstuga och egen tambur» icke är lämplig. Dels torde, om man tolkar orden förstuga och tambur i deras sedvanliga bemärkelse, genom bestämmelsen i fråga kunna uppställas krav på i många fall onödigtvis stora utrymmen, dels torde bestämmelsen ej heller låta väl förena sig med vissa moderna byggnadsformer, där förstuga och tambur understundom kunna vara sammanlagna eller ock ersatta med ett vindfång och en mindre hall. Utan att vidare uttala sig i frågan, vill kommittén uttrycka den mening, att föreskriften i det nämnda mom. 5 ej må i förevarande avseende erhålla en sådan lydelse, att den innebär ett hinder för uppförande av vissa i övrigt lämpliga bostadstyper eller utnyttjande av redan befintliga, där en tillfredsställande anordning i nämnda hänseende redan kan anses vara för handen.

Då i mom. 8 beröres rumantalet för ordinarie folkskollärare, heter det, att rummen skola vara sammanhängande. Det synes kommittén icke lämpligt att under alla förhållanden fordra detta. I moderna bostadsanordningar av den storlek, varom här är fråga, äro nämligen ej sällan två rum förlagda å nedre botten och ett rum i en övre våning. Det synes kommittén kunna vara till fyllest, att föreskrift meddelas i syfte, att rummen skola stå i lämplig förbindelse med varandra.

Vad därefter angår frågan om nödigt bränsle har påpekats, hurusom understundom anspråk i detta avseende framkommit, vilka föranlett missköligheter. Att emellertid nu i en allmän, för olika landsdelar gällande författning föreskriva, huru pass stora kvantiteter som må vara att anse som »nödigt» bränsle, synes icke låta sig göra. Kommittén delar emellertid den uppfattningen, att all möjlig sparsamhet bör i detta avseende iakttagas.

Kommittén anser sig i detta sammanhang även böra framhålla önskvärdheten av bestämmelse, huru länge avliden boställshavares stärbhus må vara berättigat att efter befattningshavarens död åtnjuta ifrågasvarande naturaförmåner.

Enär med nu rådande olika förhållanden i avseende å lärarbostäder det uppenbarligen icke är möjligt att med ens bringa till stånd bostäder motsvarande de av nämnden uppställda kraven, har nämnden framlagt förslag dels till vissa övergångsbestämmelser dels rörande kontant ersättning i vissa fall för bristande bostadsförmån. Mot vad nämnden i dessa avseenden föreslagit har kommittén ansett sig ej böra framställa erinran.

Skulle det vid ärendets slutliga handläggning visa sig erforderligt, att jämväl i andra avseenden än dem nämnden berört övergångsbestämmelser böra meddelas, anser kommittén det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att därom giva nödiga föreskrifter.

I en vid löneregleringskommitténs betänkande fogad reservation hava herrar *E. Kristensson*, *A. Nilsson* och *K. Stenström* framhållit, att enligt deras mening den kontanta avlöningen för sådana lärare vid småskola och vid mindre folkskola samt biträdande lärare vid folkskola, vilka vore anställda tills vidare, bort bestämmas till 1,200 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år.

Vid löneregleringskommitténs betänkande fogad reservation.

Till det förslag, som av löneregleringskommittén framlagts i fråga om lönereglering för lärarpersonalen vid folk- och småskolor, anser jag mig i det stora hela böra uttala min anslutning. Jag har i det föregående framhållit, hurusom jag funnit mig böra böja mig för de av löneregleringskommittén anförda omständigheter, då det gällt att fastställa de allmänna avlöningsprinciper, som skulle komma till tillämpning i avseende å kommunalt anställda lärare. Det föreliggande löneregleringsförslaget bygger följaktligen på hittillsvarande allmänna grunder, och har jag, då jag uttalat min anslutning härtill, i ty fall icke ansett mig kunna ingå i närmare prövning av sådana till Kungl. Maj:ts inkomna framställningar, som innebära avvikelser i ena eller andra avseendet från nämnda förslag.

Departementschefen.

I avseende å de olika punkterna i kommitténs förslag har jag i några hänseenden ansett mig böra avvika från kommittén, och vill jag härutinnan ävensom i övrigt i denna del anföra följande.

Enligt löneregleringskommitténs förslag skulle den kontanta avlöningen för ordinarie kvinnlig lärare vid folkskola utgöra 1,800 kronor, vartill skulle kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor. Kommittén har emellertid härvid utgått från en pensionsålder för ifrågavarande lärare av 58 år. På sätt jag i det föregående erinrat, har kommittén vidare, efter att hava låtit verkställa en matematisk beräkning med hänsyn till nämnda pensionsålder av kvinnlig folkskollärares avlöning, vidtagit en jämkning nedåt av det genom berörda beräkning erhållna beloppet och härigenom kommit till de föreslagna lönebeloppen.

Den kontanta avlöningen för ordinarie kvinnlig lärare vid folkskola.

Jag har i det föregående uttalat mig för en höjning av kvinnlig lärares pensionsålder till 60 år. Med utgångspunkt därifrån har jag låtit verkställa en matematisk beräkning av ifrågavarande lärares avlöning, gjord i övrigt efter enahanda grunder som den av löneregleringskommittén verkställda. Denna beräkning har givit till resultat en begynnelseavlöning av 1,900 kronor jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 200

kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år. Då dessa lönebelopp även i övrigt synas mig rättvisare avvägda i förhållande till de för manliga lärare föreslagna lönerna, finner jag mig böra förorda en avvikelse från löneregleringskommitténs förslag i berörda hänseende.

Den kontanta avlöningen för tills vidare anställda lärare vid småskola m. fl.

Löneregleringskommittén har föreslagit, att för lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, avlöningen måtte bestämmas till, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,100 kronor, vartill skulle kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor. I den ovan omförmälda, av tre ledamöter i kommittén avgivna reservationen har yrkats på en höjning av begynnelseavlöningen för ifrågavarande lärare till 1,200 kronor. I en mängd till mig inkomna framställningar från såväl enskilda medlemmar av småskollärarkåren som korporationer hava yrkanden framställts om högre löner, än både de av kommittén och reservanterna föreslagna.

Vid bedömandet av det belopp, varmed den kontanta begynnelseavlöningen för ifrågavarande lärarpersonal torde böra utgå, anser jag mig böra ansluta mig till det förslag, som av reservanterna inom löneregleringskommittén framlagts. Med hänsyn till det oerhörda fall av penningens värde, som ägt rum, sedan småskollärarkårens lönereglering fastställdes, och då dessa lärares ekonomiska ställning alltid varit synnerligen svag, måste jag finna en begynnelseavlöning av 1,200 kronor utgöra ett minimum, under vilket man skäligen icke bör gå. Ålderstilläggen äro för närvarande tre och utgå med 60 kronor vart och ett. Reservanterna hava beträffande dessa icke påyrkat någon ändring av vad kommittén härutinnan föreslagit. Emellertid har jag icke kunnat undgå att finna även de föreslagna ålderstilläggen böra något höjas. I betraktande av löneintervallernas längd av fem år torde ålderstillägg av 100 kronor få anses som alltför lågt tilltagna. Jag erinrar i det avseendet om att lönetilläggen för exempelvis kvinnliga skrivbiträden uppgå till 200 kronor. Därest ålderstilläggen för småskollärare bestämdes till tre stycken om vardera 150 kronor, synes en lämplig avvägning hava träffats med hänsyn jämväl till övriga lärargrupper. Jag föreslår alltså en begynnelselön av 1,200 kronor jämte tre ålderstillägg å 150 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år.

Småskollärarkårens rättsliga ställning.

Lärlönenämnden har i sitt betänkande i samband med förslag till lönereglering för småskollärarkåren även upptagit till behandling frågan om beredande av en mera tryggad ställning åt ifrågavarande lärare och i detta hänseende föreslagit ändring av vissa paragrafer i folkskole-

stadgan. Nämndens förslag i denna punkt har i viss omfattning ävenledes varit föremål för riksdagens prövning, och har riksdagen, på sätt löneregleringskommittén erinrat, i skrivelse till Kungl. Maj:tt anhållit om åtgärders vidtagande i ärendet. Enligt riksdagens mening föreläge intet nödvändigt samband mellan spørsmålet om ifrågavarande lärarkårs rättsliga ställning och dess lönefråga. Enahanda uppfattning göres gällande av löneregleringskommittén, som framhållit, att dess förslag i varje fall ej syntes lägga hinder i vägen för den ifrågasatta förändringen av kårens rättsliga ställning.

Riksdagens omförmälda skrivelse blev på sin tid överlämnad till folkskolöverstyrelsen, där den varit föremål för utredning. Den 21 december 1917 har överstyrelsen avgivit förslag i ärendet. Överstyrelsen har därvid framhållit, att frågan om lärarnas ekonomiska förhållanden visserligen icke kunde sägas stå i något alldeles nödvändigt samband med spørsmålet om den rättsliga ställningen men dock uppenbarligen kunde komma att röna inflytande därav. Överstyrelsen påpekar, huru som i fråga om lönetur och kanske också pensionsförmåner en bestämd skillnad antagligen komme att framdeles göras mellan ordinarie och icke ordinarie lärare vid småskola i motsvarighet till vad redan gällde beträffande ordinarie och icke ordinarie lärare vid folkskola, samt erinrar, att lärarlönenämnden för sin del föreslagit en mera genomgripande åtskillnad i ekonomiskt hänseende mellan lärare anställda tills vidare och lärare anställda på viss tid. Överstyrelsen framhåller också angelägenheten därav, att vid en blivande lönereglering så ordnades, att ingen lärare på grund av de ändringar i fråga om rättslig ställning, som kunde komma att vidtagas, måtte komma att i exempelvis löneturs- eller pensionshänseende förlora någon rätt, som för närvarande tillkommer honom.

I likhet med vad av löneregleringskommittén och folkskolöverstyrelsen gjorts gällande, anser jag något nödvändigt samband icke föreligga mellan ifrågavarande lärarkårs rättsliga ställning och dess lönefråga. Det är min avsikt att med det snaraste till prövning upptaga spørsmålet om en mera tryggad ställning för småskollärarkåren. Emellertid torde intet hinder förefinnas, att lönefrågan dessförinnan bliver prövad och når sin slutliga lösning, i all synnerhet som det föreliggande löneregleringsförslaget jämväl tager hänsyn till vad av lärarlönenämnden anförts och förordats i fråga om kårens rättsliga ställning.

I samband med frågan om tjänstgöringsskyldighet för folkskollärare har löneregleringskommittén erinrat om det nu ofta förekommande förhållandet, att vederbörande lärare jämväl har sig mot särskild därför stadgad ersättning anförtrodd undervisningen i slöjd. Kommittén anser,

Tjänstgöringsskyldigheten för lärare vid folkskolan.

att, därest dess förslag i fråga om lärarnas avlöningsförmåner vinner avseende, det skulle kunna ifrågasättas, huruvida ej vederbörande lärare torde vara underkastad utsträckt eller ökad tjänstgöringsskyldighet även i så måtto att han utan särskild ersättning skulle vara skyldig bestrida undervisning i slöjd, därest sådan undervisning uppdroges åt honom.

Att ålägga vederbörande lärare att jämväl utan särskild ersättning undervisa i slöjd torde icke kunna ifrågakomma redan av det skälet, att en mängd lärare aldrig erhållit erforderlig utbildning i detta ämne. Ett dylikt åläggande skulle också, där det med hänsyn till lärarens kompetens eljest kunde ifrågasättas, drabba synnerligen ojämnt, i det att somliga lärare skulle få sig ålagd en stundom ganska omfattande och betungande tjänstgöring, medan i de skolor, där slöjdundervisning saknas eller endast i ringa omfattning bedrives, tjänstgöringen bleve mindre omfattande. Den nuvarande anordningen med en särskild ersättning för denna undervisning är i sin mån ägnad att vidmakthålla intresset för densamma, vilket lätt nog annars skulle kunna slappas, om läraren ålades att utan ersättning utföra detta arbete utöver sin vanliga tjänstgöringsskyldighet. Löneregeringskommittén har ej heller yrkat på uppställandet av ett villkor av angiven beskaffenhet utan endast ifrågasatt en utsträckt tjänstgöringsskyldighet i omförmält syfte. Med hänsyn till, bland annat, nu anförda omständigheter anser jag en sådan ökning av tjänstgöringsskyldigheten ej böra föreskrivas.

*Ersättning
för över-
tidsläsning.*

På sätt i det föregående erinrats, äger enligt nu gällande bestämmelser lärare rätt till viss ersättning för tjänstgöring, som fortgår utöver åtta månader av året. Lärlönenämnden har föreslagit bibehållandet av en dylik bestämmelse, och har förslaget i denna del lämnats utan erinran från löneregeringskommitténs sida. Jag anser likaledes, att en bestämmelse av angiven innebörd allt fortfarande bör äga giltighet.

*Lönernas
utbetalande.*

Beträffande lönernas utbetalande har lärlönenämnden uttalat sina sympatier för att detta må äga rum månadsvis i stället för som nu kvartalsvis. Löneregeringskommittén har däremot uttalat vissa betänkligheter med hänsyn till de administrativa svårigheter, som en sådan ordning på många ställen skulle medföra. På vederbörande skoldistrikt skulle emellertid ankomma att, i händelse sådant ansåges önskligt, föranstalta om lönernas utbetalande månadsvis.

Då den ordning, som av lärlönenämnden ifrågasatts, vunnit allmän tillämpning på övriga förvaltningsområden samt i och för sig måste anses innebära en billighet mot vederbörande befattningshavare, är det min avsikt att före en blivande löneförfattnings utfärdande undersöka,

huruvida icke anordningar skulle kunna träffas i fråga om rekvisition av statsbidrag m. m., vilka skulle utan avsevärdare administrativa olägenheter kunna möjliggöra månatlig utbetalning av lärarlönerna. För den händelse så befinnes möjligt, torde hinder icke böra resas mot att tillmötesgå en inom dessa kärer ofta uttalad önskan i detta avseende.

De grunder, vilka föreslagits i fråga om utgaende av statsbidrag till lärare vid folk- och småskolor, hava endast i följande avseende givit anledning till erinran från min sida. *Statsbidrag.*

Enligt löneregleringskommitténs förslag skall — därest läraren erhållit tjänstledighet av annan anledning än på grund av styrkt sjukdom eller för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer — statsbidrag till hans avlöning ej utgå, med mindre beslutet om ifrågavarande tjänstledighet blivit godkänt av vederbörande folkskolinspektör, eller, då folkskolinspektören icke ansett sig kunna tillstyrka tjänstledigheten, folkskolöverstyrelsens medgivande erhållits. En bestämmelse därom, att beslut om tjänstledighet skall under alla förhållanden underställas folkskolinspektören, anser jag kunna medföra åtskilliga svårigheter. Dels kan nämligen, om det skulle vara fråga om tjänstledighet för endast ett par dagar, folkskolinspektörens utlåtande icke hinna att inhämtas, dels skulle en dylik bestämmelse medföra en ofta onödig skriftväxling. Å andra sidan må dock ej förbises vid fråga om längre tids tjänstledighet vikten av ett godkännande från folkskolinspektörens sida. Jag anser, att statsbidrag ej må utgå, med mindre folkskolinspektören eller eventuellt folkskolöverstyrelsen, därest ledigheten överskrider viss av Kungl. Maj:t bestämd maximitid, vitsordat att så må ske.

De jämkningar i löneregleringskommitténs förslag, som i en eller annan detalj kunna komma att visa sig nödiga vid löneförfattningarnas utarbetande, torde bli av den ringa omfattning, att särskild framställning till riksdagen i dessa stycken ej nu lär vara erforderlig.

I avseende å övergångsbestämmelser har lärarlönenämnden föreslagit ett stadgande av innebörd, att för lärare, som icke ingår på den nya lönestaten, statsbidrag skall utgå med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan den till läraren enligt nu gällande bestämmelser utgående kontanta avlöningen och å andra sidan vad distriktet skolat utgöra, därest läraren ingått på den nya lönestaten. Vid bifall till detta förslag skulle i de fall, då lärare tilläventyrs ej komme att övergå på den nya avlöningsstaten, vederbörande distrikt åsamkas större utgifter

*Övergångs-
bestämmelser.*

än vad distriktet enligt nu gällande bestämmelser har att till lärarens avlöning utgöra. Det synes mig i stället lämpligen böra föreskrivas, att för lärare, som icke ingår på den nya lönestaten, statsbidraget skall till sådan lärares avlöning utgå efter hittills gällande grunder.

För närvarande är det vederbörande skolstyrelse obetaget att låta med pensionsberättigad lärares avsked anstå, därest och så länge hans fortsatta tjänstgöring anses gagnelig för skolan. Löneregleringskommitténs förslag i avseende å pensionsålder för folkskollärare innebär, att lärare skall vara skyldig avgå vid 60 års ålder, vederbörande skolstyrelse dock obetaget att, sedan tillstyrkande yttrande i ärendet avgivits av vederbörande folkskolinspektör, låta med avskedet anstå, därest och så länge läraren provas vara för skolan gagnelig, dock icke i något fall längre än till fyllda 65 år. Jag ansluter mig till denna uppfattning, men anser dock, med hänsyn till de för närvarande tjänstgörande lärare, vilka uppnått en ålder av 65 år eller därutöver, en övergångsbestämmelse vara av nöden, innebärande rättighet för sådana lärare att, oaktat de uppnått ålder, vid vilken skyldighet avgå från tjänsten under alla förhållanden skall äga rum, kvarstå till den 1 juli 1919.

Kostnadsberäkning.

De anslag, vilka röna inverkan av ett bifall till den av mig ifrågasatta löneregleringen äro följande:

det ordinarie förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, i 1918 års riksstat uppfört till ett belopp av 17,440,000 kronor;

det ordinarie förslagsanslaget till avlöningsbidrag åt sjukvikarier för lärare vid folk- och småskolor, i 1918 års riksstat uppfört med ett belopp av 282,000 kronor; samt

det ordinarie förslagsanslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar, i 1918 års riksstat uppfört med ett belopp av 225,000 kronor.

Anslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor.

Vad beträffar den ökning i statsutgifter, som genomförandet av den utav mig nu förordade löneregleringen skulle medföra i form av ökat bidrag till lärarpersonalens avlöning, erfordras för att beräkna denna att äga kännedom om antalet ordinarie lärare och lärarinnor samt huru dessa äro fördelade i de olika lönegraderna.

Det senaste år, för vilket den officiella statistiken har uppgifter rörande antalet lärare i folkskolor och småskolor, är år 1916. Beträffande antalet ordinarie lärare och lärarinnor i folkskolor har dock folkskol-

lärarnas pensionsinrättning uppgifter för år 1918. Med nu nämnda uppgifter som utgångspunkt och med tillhjälp av de utav lärarlönenämnden införskaffade uppgifterna för år 1912 beträffande lärarnas fördelning på vakanta tjänster samt på olika lönegrader kan man på nedanstående sätt tillnärmelsevis beräkna såväl antalet lärare för år 1919 som ock dessas fördelning i nyssnämnda avseende. Ordinarie och extra ordinarie lärare samt lärare på vakanta ordinarie tjänster i folkskolorna sammanfattas i det följande under namnet folkskolekåren. Biträdande lärare i folkskolor samt lärare i mindre folkskolor och i småskolor sammanfattas under namnet småskolekåren.

Beräknat antal lärartjänster år 1919.

År.	Folkskolekåren.			År.	Folkskolekåren.			Småskolekåren.
	Ordinarie.				Extra ordinarie.			
	Manliga.	Kvinnliga.	Summa.		Manliga.	Kvinnliga.	Summa.	
1908	5,354	2,770	8,124	1906	151	225	376	9,814
1918	6,359	3,879	10,238	1916	193	317	510	12,047
Ökning för år i medeltal .	100	111	211		4	9	13	223
Således år 1919	6,459	3,990	10,449		205	344	549	12,716

I den officiella statistiken hava för varje år ett antal examinerade folkskollärarinnor i Stockholms stad hänförts till småskolekåren, emedan de haft sin tjänstgöring förlagd till småskolestadiet. Då dessa lärarinnor i avlöningshänseende tillhöra folkskolekåren, hava de i ovanstående tabell överflyttats till denna kår.

Av de ordinarie folkskollärartjänsterna hava varje år en del varit vakanta. Beräknas antalet av dessa tjänster på sätt ovan angivits, erhållas:

Ordinarie folkskollärartjänster år 1919.

	Manliga.	Kvinnliga.
Besatta	6,124	3,835
Vakanta	335	155
Summa	6,459	3,990

Det antal besatta ordinarie folkskollärartjänster för år 1912, för vilket lärarlönenämnden redogjort, vilket antal dock var något mindre än det verkliga, fördelade sig på följande sätt:

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 232 häft. (Nr 260.) 44

Befattningshavare.	Lönegrader.				Summa.
	I.	II.	III.	IV.	
Folkskollärare, manliga, absoluta tal	1,344	805	656	2,410	5,215
» » procent	25.77	15.44	12.58	46.21	100
» kvinnliga, absoluta tal	998	542	399	880	2,819
» » procent	35.40	19.23	14.15	31.22	100
Småskollärare, absoluta tal	3,921	2,101	1,561	3,481	11,064
» procent	35.44	18.99	14.11	31.46	100

Fördelas nu det beräknade antalet ordinarie folkskollärartjänster för år 1919 i samma proportion som ovanstående antal för år 1912, erhållas följande siffror:

	Lönegrader.				Summa.
	I.	II.	III.	IV.	
Folkskollärare, manliga	1,578	946	770	2,830	6,124
» kvinnliga	1,358	737	543	1,197	3,835
Småskollärare	4,507	2,415	1,794	4,000	12,716

Sammanslås det förut beräknade antalet vakanta ordinarie folkskollärartjänster för år 1919 och antalet extra ordinarie lärartjänster vid folkskolor för samma år, fås följande antal av de båda nämnda kategorierna:

Manliga: 540.

Kvinnliga: 499.

Enligt den löne reglering, jag i det föregående förordat, skulle de kontanta avlöningsbeloppen för folk- och småskollärare bli följande:

Befattningshavare.	Lönegrader.			
	I. Kronor.	II. Kronor.	III. Kronor.	IV. Kronor.
Ordinarie folkskollärare, manlig	2,100	2,400	2,700	3,000
» » kvinnlig	1,900	2,100	2,300	2,500
E. o. eller vik. folkskollärare, manlig	1,700	—	—	—
» » » kvinnlig	1,500	—	—	—
Småskollärare	1,200	1,350	1,500	1,650

Med nu beräknat lärarantal för år 1919 skulle kostnadsberäkningen för nämnda år bliva följande:

A. Folkskolekåren.

1. Ordinarie lärare.

a) Manliga.

$0.9 \times 6,124 \times 1,900 =$	10,472,040	
$6,124 \times 200 =$	1,224,800	
$946 \times 300 =$	283,800	
$770 \times 600 =$	462,000	
$2,830 \times 900 =$	<u>2,547,000</u>	14,989,640

b) Kvinnliga.

$0.9 \times 3,835 \times 1,900 =$	6,557,850	
$737 \times 200 =$	147,400	
$543 \times 400 =$	217,200	
$1,197 \times 600 =$	<u>718,200</u>	7,640,650

2. Extra ordinarie och vikarierande lärare.

a) Manliga.

$0.9 \times 540 \times 1,500 =$	729,000	
$540 \times 200 =$	<u>108,000</u>	837,000

b) Kvinnliga.

$0.9 \times 499 \times 1,500 =$	<u>673,650</u>	673,650
---------------------------------	----------------	---------

B. Småskolekåren.

$0.9 \times 12,716 \times 1,200 =$	13,733,280	
$2,415 \times 150 =$	362,250	
$1,794 \times 300 =$	538,200	
$4,000 \times 450 =$	<u>1,800,000</u>	16,433,730
	Summa	40,574,670

Då förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor i 1918 års riksstat är upptaget till 17,440,000 kronor, skulle alltså nämnda anslag för år 1919 behöva höjas med 23,134,670 kronor.

Den verkliga höjningen av anslaget skulle dock bliva väsentligt mindre. För år 1918 utgår nämligen å extra stat för beredande av till-

fällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor 8,300,000 kronor. De sammanlagda anslagen till ifrågavarande lärares avlöning uppgå alltså i riksstaten för år 1918 till 25,740,000 kronor. Om man tager hänsyn härtill, skulle den verkliga ökningen för år 1919 uppgå till 14,834,670 kronor.

Beträffande den nu ifrågasatta ökningen av förevarande förslagsanslag gör emellertid folkskolöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1917 vissa uttalanden, om vilka jag i detta sammanhang vill erinra.

I verkligheten skulle, säger överstyrelsen, den av löneregleringen förorsakade merutgiften icke bliva så stor. Det för år 1918 utgående anslaget till lönetillskott komme säkerligen att uppvisa ett ej ringa underskott, och härtill komme, att även med en avlöning enligt nu gällande grunder anslaget till följd av nya befattningars tillkomst under alla omständigheter måste höjas för år 1919. Under de närmast föregående åren hade i fråga om beräkningen av anslaget i fråga vissa svårigheter yppat sig, när man ej haft några bestämda uppgifter angående den inverkan på de verkliga utgifterna å anslaget, som de av 1914 års senare riksdag beslutade nya grunderna för statsbidragets utgående medfört. Det första år dessa grunder tillämpades eller år 1915 visade anslaget en brist å 128,709 kronor 70 öre eller i runt tal 130,000 kronor. Till denna brist hade också hänsyn tagits vid fastställandet av anslagets storlek för år 1916. Nu visade det sig emellertid, att anslaget under år 1916 överskridits med ej mindre än 356,789 kronor 52 öre och att de verkliga utgifterna, anslaget tillhörande uppborrdsmedel oberäknade, alltså varit i runt tal 17,060,000 kronor i stället för det anslagna beloppet 16,700,000 kronor. Då man nu kände utgifterna för två år, under vilka de nya grunderna för statsbidraget tillämpats, vore det ock möjligt, att därav erhålla någon ledning för beräkningen av den årliga utgiftsökningen. Denna hade från år 1915 till år 1916 utgjort i runt tal 530,000 kronor, således ej mindre än 250,000 kronor mera än som i riksstaten beräknats. Räknade man med lika stor ökning även för åren 1917, 1918 och 1919 komme man till det resultatet, att anslaget i fråga för sistnämnda år skulle, om nu gällande grunder för lönetillskotts utgående då fortfarande ägde tillämpning, behöva upptagas till i runt tal 18,650,000 kronor. Det vore emellertid tydligt, att det låge en ganska stor osäkerhet i dessa beräkningar däri, att man kände den verkliga ökningen för blott ett enda år. Vid föregående beräkningar av liknande art hade man i allmänhet, då så varit möjligt, rört sig med ett medeltal för fem år. För att erhålla ytterligare vägledning i fråga om kostnadsökningens storlek hade överstyrelsen verkställt en beräkning angående huru stora utgifterna till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor skulle bliva dels för år 1912, dels för år 1919, om man för båda dessa år utginge från alldeles samma förutsättningar, som legat till grund för överstyrelsens beräkningar i fråga om kostnaderna för en ny lönereglering. En liknande beräkning hade också gjorts angående utgifterna för en tillfällig löneförbättring under dels år 1912, dels år 1919 enligt för år 1918 fastställda grunder.

Enligt sistnämnda beräkningar skulle kostnaderna för år 1919 för lönetillskott och tillfällig löneförbättring bliva tillhoppa i runt tal 26,000,000 kronor, vilket innebure, att en lönereglering enligt de av överstyrelsen förordade grun-

derna, vilken beräknats medföra en kostnad för år 1919 av 36,500,000 kronor, skulle åstadkomma en kostnadsökning av 10,500,000 kronor.

Jämfördes de genom senast angivna beräkningar vunna resultaten för de båda åren 1912 och 1919 med varandra, framginge, att man med tillämpning av de vid dem använda beräkningsgrunderna komme till en ökning i utgifterna för lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor från år 1912 till år 1919 av 2,349,219 kronor, vilket skulle betyda en årlig ökning av i runt tal 340,000 kronor. Räknade man med detta belopp i stället för det ovan angivna 530,000 kronor, då man ville undersöka, huru stora utgifterna för lönetillskott enligt nu gällande grunder skulle bli för år 1919, och alltså till de verkliga utgifterna 17,060,000 kronor för år 1916 lade 1,020,000 kronor, komme man till en beräknad summa för år 1919 av 18,080,000 kronor.

De redogörelser, som nu lämnats, syntes överstyrelsen ådagalägga, att det vore synnerligen svårt att på förevarande område få till stånd fullt exakta beräkningar. Det statistiska material man hade att utgå ifrån, vore dels bristfälligt, dels för gammalt och den tid, för vilken erfarenhet funnes angående inverkan av nu gällande grunder för lönetillskotts utgående på det erforderliga anslagsbeloppet, för kort. Av de gjorda jämförelserna syntes man emellertid kunna draga den slutsatsen, att den årliga ökning i lärarantalet, med vilken överstyrelsen räknat, eller medeltalet för de 10 sista år, för vilka officiella statistiska uppgifter föreläge, vore något för liten, varför ock slutsumman 36,500,000 kronor snarare borde få anses för låg än för hög.

En annan faktor ansåge överstyrelsen emellertid vara ägnad att särskilt under de första åren efter en lönerегlerings genomförande nedbringa kostnaderna. För närvarande vore antalet lärare i högsta lönegraden oproportionerligt stort, beroende därpå att så många äldre lärare velat vänta med att taga avsked med pension, till dess en ny pensionsreglering trätt i kraft. I och med en löne- och pensionsreglerings genomförande komme därför tvivelsutan ett stort antal äldre lärare att omedelbart avgå, och därigenom komme tydligen en ej så obetydlig förskjutning i förhållandet mellan antalet befattningshavare i högsta och i lägsta lönegraden att äga rum.

Med hänsyn till vad överstyrelsen senast anfört anser jag skäl föreligga att vidtaga en reducering av den utav mig i det föregående beräknade kostnadsökningen av ifrågavarande förslagsanslag eller 23,134,670 kronor. Enligt vad jag inhämtat kvarstå för närvarande i tjänst ej mindre än 432 manliga och 84 kvinnliga folkskollärare, vilka redan uppnått högsta pensionsålder. Givetvis är att förvänta, att, såsom överstyrelsen jämväl håller före, största delen av dessa i och med den nya löne- och pensionsregleringens genomförande komma att omedelbart avgå. Den härigenom uppkomna förskjutningen i förhållandet mellan antalet befattningshavare i högsta och lägsta lönegraden medför, att den ovan angivna kostnadssumman kan och bör underkastas en härefter avpassad jämkning. I anslutning härtill synes mig den erforderliga kostnadsökningen böra sättas till i runt tal 22,695,000 kronor. Förslagsanslaget till lönetillskott

åt lärare vid folkskolor och småskolor bör följaktligen upptagas till ett belopp av 40,135,000 kronor.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag är för ändamålet beräknat ett belopp av 22,074,000 kronor såsom ökning av omfördälda förslagsanslag. Skillnaden mellan det nu erhållna beloppet och det i statsverkspropositionen beräknade beror därpå, att det förstnämnda grundar sig på uppgifter angående lärarpersonalens antal, vilka icke voro tillgängliga vid beräkningen av det belopp, som återfinnes i årets statsverksproposition. I fråga om täckande av den sålunda uppkomna skillnaden torde chefen för finansdepartementet under riksdagens fortgång komma att göra hemställan om avlåtande av framställning till riksdagen för beredande av därför erforderliga medel.

*Anslaget till
avlönings-
bidrag till
sjukvikarier
för lärare
vid folk- och
småskolor.*

Lärlönenämnden har i sitt i det föregående återgivna förslag till författning angående statsbidrag till den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöande sammanfört statsbidraget till sjukvikarier med övriga statsbidrag till avlöning av lärare vid folkskolor och småskolor. I anslutning härtill är också mitt förslag till grunder för statsbidrags utgående uppgjort. Att anslaget till sjukvikarier upptagits såsom en särskild post i riksstaten torde närmast hava en historisk förklaring. Emellertid äro liknande anslag upptagna å flera ställen bland de till folkundervisningen under riksstatens åttonde huvudtitel utgående anslag, och har jag med hänsyn härtill som ock i betraktande av önskvärdheten att bibehålla en viss överskådlighet rörande hithörande anslagsposter ej velat under nuvarande förhållanden göra någon ändring av hittillsvarande anslagsgrupperingar.

År 1912 utbetalades av staten 223,983 kronor till sjukvikarier. Enligt av lärlönenämnden verkställda beräkningar fördelades detta belopp sålunda:

Manliga folkskollärare	kronor 81,978 = 36.6 %
Kvinnliga »	» 51,068 = 22.8 %
Småskollärare m. fl.	» 90,937 = 40.6 %
	<hr/>
	Summa kronor 223,983 = 100.0 %

Enligt vad jag förordat, skulle manlig folkskollärare, som på grund av sjukdom erhållit tjänstledighet, av sina kontanta avlöningsförmåner avstå ett belopp, motsvarande $\frac{1}{3}$ av den för honom lagstadgade kontanta begynnelseavlöningen, d. v. s. 700 kronor. Mitt förslag innebär vidare, att till sjukvikarie skulle staten bidra med det belopp, som, utöver vad

den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, d. v. s., vad angår manlig lärare, 1,700 kronor — 700 kronor eller alltså 1,000 kronor. I fråga om kvinnlig lärare skulle statens bidrag belöpa sig till 866 kronor 67 öre och beträffande småskollärare till 600 kronor.

Då för närvarande statsbidraget till sjukvikarie utgår med 533.33 kronor i fråga om folkskollärare och med 300 kronor beträffande småskollärare (examinerad vikarie), innebär mitt ovanberörda förslag, att statsbidraget skulle komma att höjas med 87.5 % för vikarie för manlig samt 62.5 % för vikarie för kvinnlig sjuk folkskollärare samt 100 % för sjukvikarie för småskollärare.

Antager man, att vikarien är av samma kön som den sjuke, skulle, om det föreliggande löneregringsförslaget varit genomfört år 1912, det sannolikt erforderliga anslaget till sjukvikarier hava utgjort:

Till manliga sjukvikarier i folkskolor	1.875 × 81,978 = kronor	153,708
» kvinnliga » » »	1.625 × 51,068 = »	82,985
» sjukvikarier för småskollärare	2 × 90,937 = »	181,874
	Summa kronor	418,567

Därutöver erfordras tydligen en ökning av anslaget på grund av lärarpersonalens ökning under åren 1913—1919.

Enligt den officiella statistiken utgjorde sammanlagda antalet lärare inom de olika grupperna under år 1912, efter det 2 manliga och 299 kvinnliga examinerade folkskollärare i Stockholms stad överförts från småskolekåren till folkskolekåren:

Folkskollärare, manliga	5,730
» kvinnliga	3,582
Småskollärare	11,322

För år 1919 är sammanlagda antalet lärare beräknat till följande:

Folkskollärare, manliga	6,664
» kvinnliga	4,334
Småskollärare	12,716

Med hänsyn härtill skulle ytterligare följande ökning av anslaget till sjukvikarier vara behöflig:

Till manliga sjukvikarier i folkskolor	kronor	25,055
» kvinnliga » » »	»	17,422
» sjukvikarier i småskolor	»	22,393
	Summa kronor	64,870

Det för ändamålet erforderliga beloppet skulle alltså uppgå till 483,437 kronor eller i runt tal 483,000 kronor. Då anslagets nuvarande belopp uppgår till 282,000 kronor, skulle höjningen bliva 201,000 kronor. I statsverkspropositionen är för ändamålet beräknat ett belopp av 335,000 kronor.

Emellertid är att märka, att ifrågavarande anslag för år 1916 — det sista år, för vilket uppgift om de verkliga utgifterna föreligger — överskridits med 44,952 kronor 84 öre eller med i runt tal 45,000 kronor, med vilket belopp anslaget under alla förhållanden behövt höjas, därest nu stadgade grunder för statsbidrag till sjukvikariers avlöning fortfarande bibehölles.

Anslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar.

Enligt vad jag förut tillstyrkt, skulle den ifrågasatta löneregleringen omfatta jämväl de vid folkskolor och småskolor i finnbygden anställda lärare, vilkas avlöning bestrides helt och hållet av statsmedel och utgår från anslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar.

På sätt folkskolöverstyrelsen meddelat, utbetalades för år 1916 avlöning åt 20 manliga folkskollärare, 15 kvinnliga folkskollärare och 50 biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, vilka voro anställda vid statens skolor i finnbygden. Vid beräkning av den kostnadsökning, en lönereglering för ifrågavarande lärare skulle medföra, torde böra tillämpas samma grunder, som begagnats vid beräkningen av kostnaderna för löneregleringen för övriga lärare vid folk- och småskolor. Med de siffror, som där använts, skulle om löneregleringen antoges vara genomförd, avlöningen i medeltal utgöra: för manlig folkskollärare 2,453 kronor 47 öre, för kvinnlig folkskollärare 2,060 kronor 6 öre och för lärare vid småskola m. m. 1,249 kronor 89 öre. Enligt vad folkskolöverstyrelsen meddelat, skulle motsvarande medeltal enligt nu gällande avlöningsgrunder vara 1,168 kronor 85 öre, 1,041 kronor 18 öre och 584 kronor 96 öre. Utgår man från dessa medeltal för avlöningen och från ovan angivna antal lärare, skulle kostnaden enligt de nya grunderna bliva 142,464 kronor 80 öre och enligt nu gällande grunder 68,242 kronor 70 öre. Kostnadsökningen skulle alltså bliva 74,222 kronor 10 öre, vilken summa med hänsyn därtill, att lärarantalet kan förväntas vara något större år 1919 än år 1916, lämpligen synes böra avrundas till 75,000 kronor. I statsverkspropositionen är för ändamålet beräknat ett belopp av 91,000 kronor.

Det är emellertid att märka, att den verkliga ökningen i statens utgifter icke blir så stor, som angivits. För år 1918 äga ifrågavarande

lärare uppbära tillfällig löneförbättring, vilken kan beräknas till sammanlagt i runt tal 30,000 kronor, vadan den verkliga ökningen skulle bliva omkring 45,000 kronor.

Under återopande av vad i det föregående anförts, får jag hem- *Hemställan.*
ställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen bestämma,

att för ordinarie lärare vid folkskola avlöningen skall utgöra, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 2,100 kronor för manlig och 1,900 kronor för kvinnlig lärare, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor för manlig och 200 kronor för kvinnlig lärare;

att för extra ordinarie och vikarierande folkskol-lärare avlöningen skall utgöra, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, 1,700 kronor för manlig och 1,500 kronor för kvinnlig lärare;

att för lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning, avlöningen skall utgöra, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt ortens pris, 1,200 kronor, vartill kunna, efter respektive 5, 10 och 15 år, komma tre ålderstillägg, vart och ett å 150 kronor; dock att härifrån må undantagas sådan oexaminerad lärare, som vid den nya löneregleringens ikraftträdande är berättigad till helt ålderdomsunderstöd eller som blivit antagen efter den 31 december 1907;

att för lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd på viss tid eller såsom vikarie, ävensom för sådan tills vidare anställd lärare, vilken ej kan komma i åtnjutande av nyss förordade avlöningsför-måner, avlöningen skall utgöra, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, 1,000 kronor; samt

att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka, i huvudsaklig överens-

stämmelse med den uppfattning, åt vilken jag i det föregående uttalat min anslutning, torde för sagda avlöningsförmånens åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omfördälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga.

Vidare tillåter jag mig framlägga följande förslag till grunder i fråga om utgående av statsbidrag till lärare vid folkskolor och småskolor.

I.

Till bestridande av kostnaderna för den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonalens avlöning skall skoldistrikt av statsmedel erhålla bidrag, bestämt i förhållande till den lagstadgade kontanta avlöningen på sätt här nedan sägs, därvid skall iakttagas, att statsbidrag icke utgår för längre undervisningstid än åtta månader om året.

1. Statsbidraget utgår för år med ett belopp motsvarande

A) för ordinarie folkskollärare:

a) nio tiondedelar av grundlönen för kvinnlig lärare samt, om läraren är man, därutöver hela skillnaden mellan grundlönen för manlig och för kvinnlig lärare; samt

b) det eller de ålderstillägg, till vilka läraren må vara berättigad;

skolande dock härvid iakttagas

att, om läraren erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vad här nedan i mom. 2 sägs, bestämma, om och i vad mån bidrag av statsmedel skall till lärarens avlöning utgå;

att, om läraren erhållit tjänstledighet av annan anledning, än på grund av styrkt sjukdom eller för att

på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, statsbidrag till hans avlöning ej skall utgå, med mindre, därest ledigheten överskrider viss av Kungl. Maj:t bestämd maximitid, vederbörande folkskolinspektör vitsordad, att sådant må utan hinder av nämnda omständighet äga rum, eller, då folkskolinspektören icke ansett sig kunna tillstyrka tjänstledigheten, folkskolöverstyrelsens medgivande erhållits; samt

att, om läraren uppnått den för erhållande av hel pension stadgade levnadsåldern, statsbidrag till hans avlöande icke skall utgå, med mindre vederbörande folkskolinspektör vitsordad, att sådant må utan hinder av nämnda omständighet äga rum, eller, då folkskolinspektören icke ansett sig kunna tillstyrka statsbidrags utgående till sådan lärare, folkskolöverstyrelsens medgivande erhållits;

B) för extra ordinarie folkskollärare: nio tiondelar av arvodet för kvinnlig lärare samt, om läraren är man, därutöver hela skillnaden mellan arvodet för manlig och för kvinnlig lärare;

C) för vikarie å ordinarie folkskollärartjänst och å extra ordinarie folkskollärartjänst:

a) om tjänsten är ledig: nio tiondedelar av arvodet för kvinnlig vikarie å tjänsten samt, om vikarien är man, därutöver hela skillnaden mellan arvodet för manlig och kvinnlig vikarie å tjänsten;

b) om innehavaren av tjänsten erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer: så stor del av vikariatsarvodet, som Kungl. Maj:t, med iakttagande av vad här nedan i mom. 2 sägs, för det särskilda fallet bestämt skola av statsmedel utgå; samt

c) om innehavaren av tjänsten eller, därest tjänsten är ledig, den, som under ledigheten uppehåller densamma, erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: det belopp, som, utöver vad den tjänstledige

läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien;

skolande för det fall, att vikarien icke fullgjort de för behörighet till tjänsten i folkskolestadgan föreskrivna kunskapsprov, statsbidrag till dennes avlönande icke utgå, med mindre folkskolinspektören vitsordar, att vikarie, som fullgjort dessa prov, icke kunnat erhållas samt att vikarien befunnits duglig;

D) för lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivit anställda tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning:

a) nio tiondedelar av grundlönen; samt

b) det eller de ålderstillägg, till vilka läraren må vara berättigad;

skolande dock härvid iakttagas

att, om läraren erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vad här nedan i mom. 2 sägs, bestämma, om och i vad mån bidrag av statsmedel skall till lärarens avlöning utgå;

att, om läraren erhållit tjänstledighet av annan anledning, än på grund av styrkt sjukdom eller för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, statsbidrag till hans avlöning ej skall utgå, med mindre, därest ledigheten överskrider viss av Kungl. Maj:t bestämd maximitid, vederbörande folkskolinspektör vitsordat, att sådant må utan hinder av nämnda omständighet äga rum, eller, då folkskolinspektören icke ansett sig kunna tillstyrka tjänstledigheten, folkskolöverstyrelsens medgivande erhållits; samt

att, om läraren uppnått den för erhållande av helt ålderdomsunderstöd eller hel pension stadgade levnadsåldern, statsbidrag till hans avlönande icke skall utgå, med mindre vederbörande folkskolinspektör vits-

ordrat, att sådant må utan hinder av nämnda omständighet äga rum, eller, då folkskolinspektören icke ansett sig kunna tillstyrka statsbidrags utgående till sådan lärare, folkskolöverstyrelsens medgivande erhållits;

E) för lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare vid folkskolor, vilka blivt anställda på viss tid: nio tiondedelar av arvodet för sådana lärare;

F) för vikarie å lärartjänst vid småskola, lärartjänst vid mindre folkskola samt biträdande lärartjänst vid folkskola:

a) om tjänsten är ledig: nio tiondedelar av arvodet för vikarie å tjänsten;

b) om tjänstens innehavare erhållit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer: så stor del av vikariatsarvodet, som Kungl. Maj:t, med iakttagande av vad här nedan i mom. 2 sägs, för det särskilda fallet bestämt skola av statsmedel utgå; samt

c) om tjänstens innehavare eller, därest tjänsten är ledig, den, som under ledigheten uppehåller densamma, erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien;

skolande, för det fall att vikarien icke fullgjort de för behörighet till tjänsten i folkskolestadgan föreskrivna kunskapsprov, statsbidrag till dennes avlönande icke utgå, med mindre folkskolinspektören vitsordar, att vikarie, som fullgjort dessa prov, icke kunnat erhållas, samt att vikarien befunnits duglig.

2. Vid bestämmandet av statsbidrag dels till avlöning åt sådan lärare, som erhållit tjänstledighet för att på grund av särskilt förordnande eller val fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, dels till arvode åt den för honom för-

ordnade vikarie skall hänsyn tagas därtill, att ingen ändring må komma att ske i fråga om det kontanta belopp, som det eljest åligger skoldistriktet att tillskjuta till avlöningen åt den lärare, som erhållit nämnda tjänstledighet.

II.

Som villkor för erhållande av statsbidrag enligt ovan angivna grunder skall gälla

1) att undervisningen vid skolan fortgår minst åtta månader om året, därest icke Kungl. Maj:t genom särskilt beslut medgivit inskränkning i den sålunda stadgade undervisningstiden;

2) att lärarens avlöningsförmåner, såväl den kontanta avlöningen som ock naturaförmånerna, fullt motsvara vad i sådant avseende stadgas; samt dessutom

3) om bidrag sökes till avlöning av lärare vid småskola: att småskolan motsvarar sådan skolas ändamål att meddela grundläggande undervisning;

4) om bidrag sökes till avlöning av lärare vid mindre folkskola: att den mindre folkskolan är inrättad under sådana förhållanden, som enligt folkskolestadgan göra densamma berättigad;

5) om bidrag sökes till avlöning av biträdande lärare vid folkskola: att folkskolan icke lider men därav, att biträdande lärare i stället för examinerad folkskol-lärare därvid är anställd; samt

6) om bidrag sökes till nyinrättad lärartjänst: att folkskolinspektören skall vitsorda tjänstens behövlighet.

III.

1. För utbekommande av statsbidrag enligt förestående stadganden böra hinder ej möta därav, att småskola, mindre folkskola, flyttande folkskola eller fast folkskola under kalenderåret med avseende å skolformen i vederbörlig ordning förändrats,

i vilken händelse statsbidrag till det för varje fall bestämda belopp må utgå för de tider av året, då skolan under de särskilda formerna varit i verksamhet, dock med iakttagande av vad i mom. 2 här nedan säges om statsbidrag till avlönande av ordinarie och med sådan likställd lärare eller

att skola eller lärartjänst på grund av minskat barnantal eller skolväsendets omorganisation upphört under året eller ny skola eller ny lärartjänst inrättats under året och av sådan anledning undervisningen icke fortgått hela den stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid, undervisningen bedrivits, eller

att undervisningen vid skolan till följd av rådande smittosam sjukdom måst för någon tid inställas, eller

att vid förfall för lärare på grund av sjukdom eller vid inträffad ledighet undervisningen icke kunnat fortgå hela den för kalenderåret stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid, undervisningen bedrivits, såvida folkskolinspektören vitsordar, att vikarie ej kunnat erhållas.

2. Statsbidraget skall utgå för ordinarie folkskollärare samt lärare, som blivit anställda tills vidare, efter kalenderår och för övriga lärare efter läsår, och skall i följd härav, där lärares anställning börjar eller upphör under loppet av kalenderår, statsbidraget utgå: i förra fallet för varje månad, under vilken läraren det året innehaft anställning, med en tolvtedel, i senare fallet för varje månad, under vilken läraren det året tjänstgjort, med en åttondedel av det för år stadgade statsbidraget, med iakttagande dock av föreskriften här ovan, att statsbidrag icke utgår för längre undervisningstid än åtta månader om året.

IV.

I fråga om tillämpningen av de under I—III angivna grunder må det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som i detta avseende kunna befinnas erforderliga.

Slutligen får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen att

dels förklara,

att ordinarie folkskollärare, som tillsatts före den 1 januari 1919, ävensom lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken före den 1 januari 1919 erhållit den fastare anställning, som avses i § 24 mom. 3 och § 33 mom. 2 av folkskolestadgan, skall, därest han icke ingår på den nya löneregleringen och därvid fästade villkor och bestämmelser, åtnjuta avlöning och pension eller åldersunderstöd enligt nu gällande bestämmelser; samt

att, i det fall att ordinarie folkskollärare eller lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor eller biträdande lärare vid folkskolor med sådan fastare anställning, som avses i § 24 mom. 3 och § 33 mom. 2 av folkskolestadgan, icke ingår på den nya lönestaten, statsbidraget till sådan lärares avlöning skall efter den 1 januari 1919 utgå efter hittills gällande grunder;

dels ock, vid bifall till ovan framlagda förslag till avlöning för den vid folk- och småskolor anställda lärarpersonal ävensom ovan angivna grunder i fråga om statsbidrags utgående, höja följande i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslag, nämligen

anslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor från dess nuvarande belopp 17,440,000 kronor, med 22,695,000 kronor till 40,135,000 kronor,

anslaget till avlöningsbidrag åt sjukvikarier för lärare vid folk- och småskolor från dess nuvarande belopp, 282,000 kronor, med 201,000 kronor till 483,000 kronor, samt

anslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar från dess nuvarande belopp, 225,000 kronor, med 75,000 kronor till 300,000 kronor.

Kap. IX. Lönereglering för lärarpersonalen vid högre folkskolor.

Allmänna avlöningsgrunder.

Den kontanta avlöningen till ordinarie lärare vid högre folkskolor utgår för närvarande i form av dels grundlön dels ålderstillägg. Härjämte åtnjuter läraren bostad och vedbrand eller ersättning härför.

Nuvarande bestämmelser.

I likhet med vad nämnden föreslagit i fråga om lärare vid folkskolor förordar nämnden, att den kontanta avlöningen för lärarna vid de högre folkskolorna skall utgå i följande former, nämligen: 1) grundlön, 2) ålderstillägg och 3) familjetillägg. Härtill skulle, liksom nu är fallet, komma vissa naturaförmåner. I fråga om antalet ålderstillägg och familjetillägg ävensom beträffande förhållandet mellan manliga och kvinnliga lärares kontanta avlöning skulle gälla samma allmänna grunder, som nämnden förordat angående lärare vid folkskolor.

Lärlönenämnden.

I en av styrelsen för Sveriges kommunala ungdomsskolors lärarförening gjord framställning har efter erinran om den nu rådande kris-tidens tryck och verkningar, hemställts, att Kungl. Maj:t vid framläggande av förslag till definitiv lönereglering för kommunala mellanskolans och högre folkskolans lärarpersonal måtte särskilt behjätta det trängande behovet av väsentliga förhöjningar i de av lärlönenämnden för sagda lärarpersonal föreslagna grundlöner och familjetillägg, motsvarande såvitt möjligt den av kristiden förorsakade ökning i levnadsomkostnaderna, som för närmaste framtid kunde förutses, och i varje fall ej understigande de belopp, som vore erforderliga, för att icke vare sig förhållandet mellan kommunala mellanskolans och allmänna läroverkets lärlöner å ena sidan eller förhållandet mellan högre folkskolans och den egentliga folkskolans lärlöner å andra sidan måtte i något avseende för framtiden försvagas.

Till Kungl. Maj:t ingivna framställningar

I samband med förslag rörande anslag till folkundervisningen m. m. för budgetåret 1919 har folkskolöverstyrelsen i skrivelsen den 31 augusti 1917 framlagt ett i detalj utarbetat förslag angående omorganisation av de högre folkskolorna samt löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid dessa skolor.

Efter framhållande av vissa närmare angivna allmänna synpunkter i fråga om högre folkskolans arbetsprogram och betydelse m. m. förklarar överstyrelsen i sistberörda skrivelse, att enligt dess mening såsom oemotsägligt framstår, att kraven på den högre folkskolan, där denna nått sin fulla utveckling, icke i något avseende, framför allt icke i fråga om lärarkrafternas kvalifikationer och skolans utrustning med lokaler, inventarier och undervisningsmedel, vore mindre än vad i sådant avseende fordrades beträffande de kommunala mellanskolorna. Därav ansåg överstyrelsen då böra följa, att de högre folkskolorna i fråga om statsbidrag bleve likställda med de kommunala mellanskolorna. Emellertid kunde det antagligen icke väntas, att alla eller ens flertalet av de nuvarande högre folkskolorna skulle kunna under den närmaste tiden — ehuru en strävan till praktisk läggning borde fordras av dem alla — fullt ut anpassa sig efter det antydda programmet, särskilt i fråga om dess krav på anslutning till visst yrke eller yrkesgrupp; ej heller syntes det vara välbetänkt att förmena en kommun att fortfarande upprätta högre folkskolor med något blygsammare utrustning. Detta skulle leda till, att man för den framtid, vartill hänsyn nu kunde tagas, syntes böra räkna med två typer av högre folkskolor, den ena med mera allmän läggning av sin praktiska undervisning, den andra med grundsatsen om den praktiska undervisningens anslutning till visst yrke genomförd. Därav ansåg överstyrelsen böra följa, att olika statsunderstöd komme att utgå till skolor av de nämnda båda typerna. För den förstnämnda, den allmänna typen, syntes statsunderstöd böra beräknas efter samma proportion i förhållande till statsbidragen åt folkskolan som hittills, för den senare, den yrkesbestämda, borde statsunderstöden utgå i den proportion, varefter de beräknades för kommunala mellanskolan.

Givet vore, att, innan en skola erkändes tillhöra den senare typen, det måste noga undersökas, om den fyllde de härför uppställda kraven i avseende å såväl lärarkrafter som utrustning med lokaler, inventarier och undervisningsmedel. Denna prövning syntes böra ske genom beslut av Kungl. Maj:t, sedan överstyrelsen för ändamålet särskilt inspekterat skolan och avgivit yttrande över dess tillstånd.

Enligt överstyrelsens mening skulle alltså den praktiska utbildningen i högre folkskolan kunna tillgodoses genom skolundervisningens in-

riktande på visst yrke eller yrkesgrupp och skulle i sådant fall, efter beslut av Kungl. Maj:it rörande varje särskild skola, de högre belopp kunna åtnjutas i statsunderstöd, som för skola av sådan typ vore bestämda.

Den av överstyrelsen sålunda hävdade uppfattningen, att den praktiska undervisning, som meddelades i högre folkskolor, skulle för att bliva mer effektiv kunna anslutas till visst yrke eller yrkesgrupp och skolan sålunda erhålla karaktären av förberedande yrkesskola samt att högre folkskola av denna typ måtte i fråga om statsbidrag likställas med den kommunala mellanskolan, innebure enligt överstyrelsens förmenande också, att lärare vid högre folkskola av denna art även skulle åtnjuta löner i det hela motsvarande kommunala mellanskolans.

Enligt löne regleringskommitténs mening böra avlöningarna för lärare vid de högre folkskolorna beräknas efter samma allmänna avlöningsgrunder, som kommittén förordat beträffande lärarpersonalen vid folkskolor.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Vad angår den av folkskolöverstyrelsen förordade uppdelningen av de högre folkskolorna i två särskilda typer, den ena med en mera allmän läggning av den praktiska undervisningen och den andra med en mera yrkesbestämd karaktär, delar kommittén den av överstyrelsen hävdade uppfattningen, att lärarna vid sistnämnda slag av skolor böra i avlöningshänseende i stort sett likställas med motsvarande lärare vid de kommunala mellanskolorna. De förslag, vilka kommittén framlagt, hava ock förutsatt, att den av överstyrelsen förordade anordningen vinner beaktand !

Beloppet av ordinarie lärares avlöning.

Enligt kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor, § 2, skall lärare, som i vederbörlig ordning erhållit ordinarie anställning vid sådan skola, av skolområdet förses med tjänlig bostad och nödigt bränsle eller ersättning därför samt därutöver i årlig lön åtnjuta, manlig lärare minst 1,500 kronor och tre ålderstillägg å 300 kronor vardera samt kvinnlig lärare minst 1,400 kronor och tre ålderstillägg å 200 kronor vardera.

*Nuvarande
bestämmel-
ser.*

Enligt beslut av 1916 års riksdag har för ifrågavarande lärare utgått tillfällig löneförbättring för år 1917 enligt enahanda grunder, som i fråga om ordinarie lärare vid folkskolor. Den tillfälliga löneförbättringen utgick för nämnda år följaktligen

*Tillfällig
löneförbätt-
ring.*

a) med 250 kronor till sådan lärare, som vid ingången av nämnda år var i vederbörlig ordning anställd i egenskap av ordinarie lärare vid statsunderstödd högre folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkom gift kvinnlig befattningshavare, vars man levde; samt

b) med 150 kronor till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare vid sådan skola, som icke ägde erhålla tillfällig löneförbättring med det under a) omförmälda belopp.

Nu nämnda belopp hava av 1917 års riksdag för år 1918 höjts till respektive 600 och 400 kronor.

*Nämndens
förslag.*

Nämndens förslag i fråga om den ordinarie lärarpersonalens avlöning innefattas i ett av nämnden avgivet förslag till ändring i kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor. I § 2 av nämnda författningsförslag föreslår nämnden, bland annat, följande:

»Vid högre folkskola skall lärarpersonalen åtnjuta avlöning till minst följande belopp:

c) ordinarie manlig ämneslärare: lön å 2,000 kronor i 1:a, 2,300 kronor i 2:a, 2,600 kronor i 3:e och 2,900 kronor i 4:e lönegraden;

d) ordinarie kvinnlig ämneslärare: lön å 1,750 kronor i 1:a, 2,050 kronor i 2:a, 2,350 kronor i 3:e och 2,650 kronor i 4:e lönegraden;

Ordinarie ämneslärare skall dessutom äga rätt till familjetillägg, vart och ett å 200 kronor, att utgå enligt de i sådant avseende stadgade grunder.

Utöver de sålunda fastställda kontanta avlöningsförmånerna skall ordinarie ämneslärare åtnjuta tjänlig bostad samt nödigt bränsle eller motsvarande kontant ersättning efter ortspris, dock att denna ersättning icke må understiga för manlig lärare, som är gift eller åtnjuter familjetillägg, och för kvinnlig lärare, som åtnjuter familjetillägg, 400 kronor, för övriga lärare 300 kronor.

Lönen för ordinarie ämneslärare ävensom det särskilda arvodet för föreståndare, föreståndarinna eller deras vikarier utgår efter kalenderår, avlöningen för övriga lärare efter läsår.»

Vidare föreslår nämnden följande bestämmelser, innefattade i §§ 7 och 8 av berörda författningsförslag:

»§ 7.

Ordinarie lärare, som ingår på den nya löneregleringen, eller som erhåller ordinarie anställning, efter det denna kungörelse trätt i kraft, är skyldig att underkasta sig dels de genom kungörelse denna dag utfärdade bestämmelser angående folkskollärarnas pensionsinrättning och folkskollärarnas änke- och pupillkassa, dels ock de bestämmelser, som må bliva stadgade till lärjungarnas skyddande mot smittosam lungdot.»

»§ 8.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1916, dock att ordinarie lärare, som tillsatts före den 1 januari 1916, skola, därest de icke ingå på den genom denna författning fastställda lönereglering, åtnjuta avlöning och pension enligt nu gällande bestämmelser.»

I sitt över nämndens förslag avgivna utlåtande giver folkskolöverstyrelsen uttryck åt den uppfattningen, att beträffande den ordinarie lärarpersonalens avlöning hänsyn borde tagas till den olikhet i årlig undervisningstid, som förefunnes vid de högre folkskolorna. Överstyrelsen hemställde därför, att en bestämmelse måtte införas av innehåll, att, om lästiden i högre folkskola fortginge utöver åtta kalendermånader av året, lärarens kontanta lön skulle ökas med en åttendedel för varje överskjutande månad, beräknad till 30 dagar, familjetillägg däri ej inberäknade.

Över nämndens förslag avgivet utlåtande.

I ovanberörda av folkskolöverstyrelsen i ämnet gjorda framställning förklarar sig överstyrelsen böra, av liknande skäl, som av överstyrelsen i annat sammanhang anförts i fråga om folkskolans lärare, hemställa om en väsentlig förhöjning av lönebeloppen för högre folkskolans lärarpersonal.

Till Kungl. Maj:ts ingiven framställning.

Därvid syntes böra beaktas, att starka skäl talade för att i det hela samma förhållande som hittills upprätthölles mellan folkskolans och högre folkskolans löner, en uppfattning som också hävdats av lärarlönenämnden. Den förhöjning i lönebeloppen utöver nämndens förslag, varom överstyrelsen ansett sig böra hemställa i fråga om lärare vid folkskolan, borde med hänsyn till nämnda omständighet föranleda en motsvarande förhöjning för högre folkskolans lärare. Vid bestämmandet av denna höjning vore det givetvis ej tillräckligt, att lönebeloppen för de senare ökades med samma belopp som för de förra, utan måste tydligen förhöjningen göras något större. För folkskolan

hade överstyrelsen utöver nämndens förslag förordat en ökning av grundlönen å 400 kronor samt 50 kronor å såväl ålderstillägg som familjetillägg.

Det kunde visserligen sättas i fråga att även för högre folkskolans lärare höja både grundlön och ålderstillägg, men överstyrelsen funne det för sin del lämpligast, att ålderstilläggen bibehöllas vid de av nämnden föreslagna beloppen, vadan höjningen endast skulle komma på grundlönen. Då såväl nämnden som överstyrelsen uttalat, att familjetilläggen borde vara desamma för lärare i folkskolor och högre folkskolor, borde sagda tillägg i enlighet med vad som föreslagits för folkskolans lärare utgå med 250 kronor. Genom en förhållandevis större höjning av grundlönen skulle också vinnas det syftet, att den lön, som erbjödes lärare vid anställning i högre folkskola, vore tillräcklig att motsvara vad som betalades till folkskolans lärare i de bättre situerade skoldistrikten, något som syntes vara oundgängligt, om högre folkskolan skulle kunna draga till sig de kunniga och dugliga lärarkrafter, varav den för sin uppgift vore i behov.

I detta sammanhang funne sig överstyrelsen böra erinra därom, att den olika årliga lärotiden i olika högre folkskolor framkallade den nära till hands liggande tanken, att högre lön borde åtnjutas i det fall, att lärotiden i en högre folkskola överskred ett visst tidsmätt. Med tanke härpå hade också nämnden i fråga om extra ordinarie och vikarierande lärare föreslagit, att lönen icke finge understiga ett visst belopp för varje läsmånad, motsvarande vad som skulle erhållas, om årslönen uppdelades på åtta månader — en bestämmelse som redan nu gällde för s. k. sjukvikarie — vilket ju innebure att för tid därutöver överläsningsarvode skulle utgå. Den obestridliga rättvisan häruti hade föranlett överstyrelsen att i sitt yttrande över nämndens förslag föreslå, att samma grundsats måtte tillämpas på ordinarie lärare vid högre folkskolan. Överstyrelsen funne sig nu, med fasthållande av sitt nämnda förslag, böra uttala sig för att berörda grundsats måtte vinna tillämpning vid en lönereglering för högre folkskolan. Dock syntes det överstyrelsen skäligt, att den fastställda minimittiden, utöver vilken rätt till överläsningsarvode skulle inträda, borde bestämmas till 36 veckor.

Med hänsyn till det anförda ville överstyrelsen föreslå, att den av nämnden föreslagna grundlönen måtte höjas för manlig lärare med 600 kronor och för kvinnlig med 550 kronor eller till 2,600 kronor för manlig och 2,300 kronor för kvinnlig lärare, att ålders- och familjetilläggen måtte utgå med respektive 300 kronor och 250 kronor, ävensom att, där lärotiden enligt skolans reglemente vore bestämd till mer än 36 veckor

om året, för varje överskjutande vecka måtte utgå överläsningsarvode med en trettiondesjättedel av den kontanta årslönen, familjetillägg däri icke inberäknade.

I fråga om avlöningarna för de ordinarie lärarna vid de av överstyrelsen föreslagna yrkesbestämda högre folkskolorna, vilka lärare borde i avlöningshänseende i stort sett likställas med motsvarande lärare vid de kommunala mellanskolorna, anför överstyrelsen i samma skrivelse följande.

Om lönerna för lärare vid högre folkskolor komme att höjas i enlighet med vad överstyrelsen förordat, komme tydligen jämväl lönerna för kommunala mellanskolans lärare att i motsvarande grad höjas. Med hänsyn härtill kunde det synas riktigt, att lärarna vid högre folkskolor med en mer yrkesbestämd karaktär tänktes erhålla löner, som med 600 kronor för manlig och 550 kronor för kvinnlig ordinarie lärare överstege vad nämnden föreslagit beträffande den kommunala mellanskolan. Emellertid måste det härvid givetvis, såsom i fråga om den allmänna högre folkskolan, tagas i betraktande, att den högre folkskolans lärotid kunde vara väsentligen kortare än den kommunala mellanskolans, som i varje fall vore bestämd till 38 veckor. Den för alla lärare i den yrkesbestämda högre folkskolan fastställda grundlönen borde med hänsyn till den påpekade omständigheten avvägas så, att den med inberäkning av överläsningsarvode för 2 veckor utöver 36 veckor uppginge till nyssnämnda belopp. Detta skulle i det hela bliva förhållandet, om de av nämnden föreslagna beloppen höjdes med 450 kronor för manlig och 400 kronor för kvinnlig lärare eller till 2,950 kronor för manlig och 2,500 kronor för kvinnlig lärare. Ålderstilläggen skulle bibehållas vid av nämnden föreslagna 400 kronor i varje lönegrad och familjetilläggen utgå såsom vid folkskolan med 250 kronor.

Löneregleringskommittén erinrar till en början, att lärarlönenämnden för ordinarie manlig lärare vid folkskola föreslagit en begynnelseavlöning av 1,300 kronor samt för kvinnlig sådan lärare en begynnelseavlöning av 1,150 kronor. Till nämnda avlöningar skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, samt fri bostad och bränsle eller ersättning därför ävensom i förekommande fall familjetillägg.

Vidare erinrar kommittén, att kommittén för ordinarie lärare vid folkskolor förordat, vad angår manlig lärare, en begynneseavlöning av 2,100 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, samt, vad angår kvinnlig lärare, en begynnelseavlöning av 1,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett

Löneregleringskommittén.

å 200 kronor. Härtill skulle vidare liksom nu komma fri bostad och bränsle eller ersättning därför.

För ordinarie lärare vid högre folkskola hade nämnden föreslagit, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, en begynnelseavlöning av för manlig lärare 2,000 kronor och för kvinnlig lärare 1,750 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor. Därtill skulle komma i vissa fall familjetillägg.

Kommittén anser, att den av nämnden förordade skillnaden mellan avlöningarna för den ordinarie lärarpersonalen vid folkskolor och högre folkskolor bör bibehållas. Med hänsyn härtill synes enligt kommitténs mening avlöningen för manlig ordinarie lärare vid högre folkskola böra bestämmas till 2,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, samt för kvinnlig sådan lärare till 2,400 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor. Ordinarie lärare skulle härjämte åtnjuta fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning.

I sistnämnda avseende hade nämnden föreslagit ett minimibelopp av dels 400 kronor för manlig lärare, som är gift eller åtnjuter familjetillägg, och för kvinnlig lärare, som åtnjuter familjetillägg, dels ock 300 kronor för övriga lärare. Enligt kommitténs mening bör ifrågavarande ersättningsbelopp bestämmas till 500 kronor för manlig och 350 kronor för kvinnlig lärare.

Nu föreslagna avlöningsförmåner böra enligt kommitténs mening utgå till ordinarie lärare vid sådana högre folkskolor, som hava en mera allmän läggning av sin praktiska undervisning.

Vad angår avlöningen till lärarna vid de av folkskolöverstyrelsen förordade yrkesbestämda högre folkskolorna, hade överstyrelsen ställt den samma i viss relation till vad överstyrelsen tänkt sig skola utgå till motsvarande lärare vid de kommunala mellanskolorna. Med beräkning av ifrågavarande högre folkskolas lärotid till 36 veckor om året och den kommunala mellanskolans till 38, hade överstyrelsen — som för ordinarie manlig lärare vid sistnämnda skolform tänkt sig en begynnelseavlöning av 3,100 kronor — för ordinarie manlig lärare vid högre folkskola av förevarande slag kommit till en begynnelseavlöning av 2,950 kronor.

Kommittén föreslår för ordinarie manlig lärare vid kommunal mellanskola en avlöning av 3,300 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor. Med tillämpning av samma beräkningsgrund som överstyrelsen skulle alltså enligt kommitténs förslag avlöningen för ordinarie manlig lärare vid yrkesbestämd högre folkskola

bliva ($\frac{36}{38}$ av 3,300 kronor) 3,126 kronor, eller avrundat 3,100 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor.

För kvinnlig ordinarie lärare vid kommunal mellanskola föreslår kommittén en avlöning av 2,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor. Med tillämpning av enahanda beräkningsgrund som i fråga om manlig lärare ($\frac{36}{38}$ av 2,800) skulle alltså enligt kommitténs förslag avlöningen för ordinarie kvinnlig lärare vid yrkesbestämd högre folkskola bliva 2,653 kronor eller avrundat 2,650 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor.

Nu senast bemälda lärare vid den yrkesbestämda högre folkskolan böra härjämte, i likhet med motsvarande lärare vid den allmänna högre folkskolan, åtnjuta fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning. Minimibeloppet av sagda ersättning torde böra jämväl för nu förevarande lärare bestämmas till 500 kronor för manlig och 350 kronor för kvinnlig lärare.

I fråga om högre folkskolans lärotid finnes nu bestämt, att undervisningen skall fortgå 30 veckor om året, därest ej Kungl. Maj:t på gjord ansökning annorlunda bestämmer. I sin ovanberörda framställning föreslår folkskolöverstyrelsen i fråga om båda de typer av högre folkskolan, om vilka i det föregående talats, såsom villkor för statsbidrag, att undervisningen skall pågå minst $34\frac{1}{2}$ läsveckor om året, påsk- och pingstferier samt tillfälliga lovdagar däri inberäknade, därest ej Kungl. Maj:t på gjord ansökning annorlunda bestämmer. Vidare föreslår överstyrelsen, att, därest den årliga lärotiden enligt det för skolan fastställda reglementet är längre än 36 veckor, lärare med full tjänstgöring skall för varje vecka därutöver äga utbekomma en trettiondesjättedel av den kontanta minimilönen, familjetillägg däri icke inberäknade.

Kommittén, som — fränsett avlöningsformen familjetillägg, vilken icke ingår i kommitténs löneruleringsförslag — icke har något att erinra mot vad överstyrelsen i senast berörda avseende föreslagit, förutsätter härvid, att såsom villkor för de av kommittén för ifrågavarande lärare föreslagna avlöningsförmånernas åtnjutande knytes en bestämmelse av innehåll, att ordinarie lärare vid högre folkskolor skall vara skyldig att utan särskild ersättning underkasta sig ökad tjänstgöringsskyldighet intill högst 36 veckor om året.

Vad nämnden i fråga om villkor för inträde på ny lönestat ävensom i övrigt föreslagit har icke givit kommittén anledning till erinran.

Föreståndararvode.*Nuvarande bestämmelser.*

För närvarande finnas inga bestämmelser angående avlöning åt särskilda föreståndare vid de högre folkskolorna.

Lärarlönenummenden.

Nämndens förslag till ändring i kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor innehåller i § 2 i förevarande avseende följande:

»Vid högre folkskola skall lärarpersonalen åtnjuta avlöning till minst följande belopp:

föreståndare eller föreståndarinna, förutom löneförmånerna som ordinarie ämneslärare: ett särskilt arvode av 200 kronor vid tvåklassig, 400 kronor vid treklassig och 600 kronor vid fyraklassig högre folkskola.»

Till Kungl. Maj:ts ingi-ven framställning.

I ovanberörda av folkskolöverstyrelsen gjorda, den 23 november 1917 till kommittén överlämnade framställning föreslås, att arvodet till föreståndare måtte bestämmas till 300 kronor vid tvåklassig, 600 kronor vid treklassig och 800 kronor vid fyraklassig högre folkskola. Någon skillnad mellan de olika typerna av den högre folkskolan har i detta avseende icke angivits.

Löneregleringskommittén.

Löneregleringskommittén anser sig för sin del kunna biträda vad folkskolöverstyrelsen i detta avseende föreslagit.

Extra ordinarie och vikarierande lärares avlöning.*Nuvarande bestämmelser.*

Enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1902 angående avlöning av vikarie för lärare vid högre folkskola under tjänstledighet på grund av sjukdom, § 1, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 28 juni 1907, skall — därest vid högre folkskola, till vilken understöd av statsmedel utgår, anställd ordinarie eller extra ordinarie lärare i läsåmnen, vilken har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan, på grund av sjukdom åtnjuter tjänstledighet och för anställning vid högre folkskola behörig vikarie är för honom förordnad under oavbrutet minst en månad av den för skolan fastställda undervisningstiden — vikarien, för så vitt statsbidrag till hans avlöning kan erhållas, för den tid, varunder hans förordnande varar, åtnjuta arvode, manlig lärare efter minst 190 kronor och kvinnlig lärare efter minst 180 kronor för läsmånad, varje månad beräknad till 30 dagar, varjämte vikarien skall förses med tjänlig, skolan närbelägen bostad, bestående av ett eller två rum, med vedbrand, eller ock erhålla ersättning därför, beräknad efter minst 100

kronor för den för skolan bestämda årliga undervisningstiden, ävensom med belopp, som av skoldistriktet bestämmes, undfå gottgörelse för rese-kostnad, där sådan ifrågakommer.

I enlighet med kungl. kungörelsen den 17 september 1914 angående avlöning åt lärare vid högre folkskolor m. fl. under tjänstgöring till rikets försvar gälla i det stora hela enahanda bestämmelser angående ersättning till vikarie för av sådan anledning tjänstledig lärare.

I § 2 mom. 2 av kungl. kungörelsen den 13 juni 1902 stadgas, att för utbekommande av statsbidrag hinder ej må möta därav att vikarien ej förvärvat sig behörighet att antagas till lärare vid högre folkskola, därest folkskolinspektören vitsordar, att vikarien befunnits duglig samt att behörig vikarie ej kunnat erhållas.

Enligt § 8 i sistnämnda kungl. kungörelse gälla de sålunda meddelade bestämmelserna icke i fråga om tjänstledighet, som åtnjutes av vikarierande lärare, utom i det fall att denne uppehåller tillfälligtvis ledig befattning.

Angående övriga vikariers samt extra ordinarie lärares avlöningsförhållanden finnes intet stadgat.

Enligt beslut av 1917 års riksdag utgår tillfällig löneförbättring för år 1918 med ett belopp av 400 kronor till extra ordinarie och vikarierande lärare vid högre folkskola, under förutsättning att sådan befattningshavare har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan och åtnjuter den minimiavlöning, som är bestämd för utbekommande av statsbidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola under tjänstledighet på grund av sjukdom.

*Tillfällig
löneförbät-
ring.*

I § 2 av nämndens förslag till ändring i kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor har nämnden intagit följande bestämmelser:

*Lärarlöne-
nämnden.*

»Vid högre folkskola skall lärarpersonalen åtnjuta avlöning till minst följande belopp:

— — — — —
b) vikarierande föreståndare eller vikarierande föreståndarinna, förutom löneförmånerna som lärare vid skolan: ett särskilt arvode, uppgående till hälften av arvodet för ordinarie föreståndare vid skolan;

— — — — —
e) extra ordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring: arvode av 1,800 kronor, dock ej lägre belopp än 225 kronor för läsmånad;

Övningslärares och timplärares avlöning.

Enligt kungl. kungörelsen den 1 oktober 1915 angående statsbidrag för undervisning i slöjd vid statsunderstödda högre folkskolor utgår understöd för sådan undervisning såsom bidrag till lärares avlöning med ett belopp av 1 krona 25 öre för undervisningstimme, som varit förlagd utom den för den övriga undervisningen på vederbörligt sätt fastställda läro-tiden, dock med högst 270 kronor årligen för varje skola eller slöjdvad- delning, under villkor, bland annat, att slöjdundervisningen i varje skola eller slöjdvad delning pågått minst 60 och högst 216 timmar årligen utöver den ordinarie undervisningstiden.

*Nuvarande
bestäm-
melser.*

Frånsett nu nämnda bestämmelse finnes intet stadgat angående av- löning för övningslärare och timplärare vid högre folkskolor.

I § 2 av nämndens förslag till ändring i kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor föreslås beträffande timplärare och övningslärare följande:

*Lärlöne-
nämnden.*

»Vid högre folkskola skall lärarpersonalen åtnjuta avlöning till minst följande belopp:

-
- g) manlig timplärare i läsämne: 75 kronor för varje veckotimme;
kvinnlig timplärare i läsämne: 65 kronor för varje veckotimme;
h) manlig lärare i teckning, i musik, i gymnastik: 65 kronor för
varje veckotimme;
manlig lärare i slöjd: 60 kronor för varje veckotimme;
kvinnlig lärare i teckning, i musik, i gymnastik: 60 kronor för
varje veckotimme;
kvinnlig lärare i huslig ekonomi, i kvinnligt handarbete, i manlig
slöjd: 55 kronor för varje veckotimme.
-

I fråga om övningslärarna vid de högre folkskolorna förklarar folk- skolöverstyrelsen i sitt över nämndens betänkande avgivna utlåtande, att överstyrelsen gärna skulle hava sett, att vissa av dessa lärare kunnat beredas något högre arvoden än vad som föreslagits för motsvarande lärare vid de kommunala mellanskolorna. Alternativt hemställer över- styrelsen, att ifrågavarande arvoden ävensom arvodena till övriga övnings- lärare vid högre folkskolor åtminstone måtte bestämmas till samma be- lopp, som föreslagits för de kommunala mellanskolornas vidkommande.

*Över näm-
dens förslag
avgivet
utlåtande.*

*Till Kungl.
Maj:ts ingi-
ven fram-
ställning.*

I merberörda av folkskolöverstyrelsen gjorda framställning anför överstyrelsen beträffande de allmänna högre folkskolorna följande.

Vid avvägandet av arvode för timlärare i läsämne och i övningsämne syntes böra tagas i betraktande de senare ämnenas stora betydelse för en skola av den art, som här vore i fråga, och de stora krav, som måste ställas på berörda lärares kunskaper och duglighet. Jämväl borde beaktas, att läsämne och övningsämne ej sällan vore så förenade, att de icke kunde uppdelas på olika lärare. Hänsynen till vad sålunda anförts ansåge överstyrelsen kräva, att någon skillnad i lönehänseende icke gjordes mellan timlärare i läsämnen och i övningsämnena. Enligt överstyrelsens mening krävdes en höjning i avlöningen för veckotimme med i allmänhet 20 kronor utöver nämndens belopp för lärare i läsämne, dock att beträffande lärarinna i husligt arbete lönen för veckotimme borde sättas till 75 kronor. I anslutning härtill föreslår överstyrelsen för manlig timlärare 95 kronor för veckotimme, för kvinnlig timlärare 85 kronor för veckotimme samt för lärarinna i husligt arbete 75 kronor för veckotimme.

I avseende å motsvarande lärare vid den yrkesbestämda högre folkskolan föreslår överstyrelsen för manlig timlärare 110 kronor för veckotimme, för kvinnlig timlärare 100 kronor för veckotimme samt för lärarinna i husligt arbete 80 kronor för veckotimme. Härom anför överstyrelsen följande.

För vissa yrkesämnena i nyss berörda skoltyp erfordrades särskilt kvalificerade lärarkrafter, om undervisningen skulle kunna fullt motsvara det med densamma avsedda ändamålet. För att vinna en för sådan undervisning lämplig och i möjligaste mån kunnig kraft bland de inom yrket arbetande måste givetvis en väsentligen högre avlöning betalas än som utginge till dem, som hade full tjänstgöring i skolan. En yrkesman av den kapacitet, som här kunde komma i fråga, vore givetvis en viktig kraft inom det företag, där han arbetade, vadan det icke vore troligt, att han utan någorlunda riklig ersättning kunde taga sig den ledighet från sitt dagliga arbete, som erfordrades för att bestrida undervisning i en skola; och detta syntes så mycket påtagligare, som undervisningen i yrkesämnena krävde ej ringa både förberedelse och efterarbete för varje lektion.

Överstyrelsen funne det därför behövt att för varje klass och klassavdelning, där på antytt sätt kvalificerad undervisning förekomme, sådan undervisning intill sex veckotimmar avlönades med minst 45 kronor högre arvode för varje veckotimme än som av nämnden föreslagits för timlärare. Den så kvalificerade undervisningen syntes icke kunna an-

tagas vara erforderlig under första året i högre folkskolan, vadan den högre avlöningen skulle avse andra, tredje och fjärde skolåren. Denna förhöjning i avlöningen borde utgå av statsmedel, så att icke en skola, som behövde den bättre kvalificerade lärarkraften och för vilken den stode att erhålla, av sparsamhetsskäl underlåte att anskaffa densamma.

På de av folkskolöverstyrelsen anförda skäl anser sig löneregleringskommittén böra förorda, att ersättningen för veckotimme bestämmes med lika belopp för timlärare i läsåmnen och för timlärare i övningsämnen, dock med undantag för lärare i gymnastik, i musik och i husligt arbete. För lärare i gymnastik och i musik finner kommittén, i likhet med vad kommittén föreslår för motsvarande lärare vid de kommunala mellanskolorna, ersättning böra beräknas efter 90 kronor för manlig lärare och 85 kronor för kvinnlig lärare, allt för veckotimme räknat, och avseende ifrågavarande lärare vid såväl de allmänna som de yrkesbestämda högre folkskolorna. Beträffande lärarinna i husligt arbete anser kommittén ersättningen böra beräknas efter de av överstyrelsen föreslagna avlöningsbelopp.

Löneregleringskommittén.

Vad angår beloppens storlek i övrigt, finner sig kommittén icke böra göra någon annan erinran mot vad överstyrelsen i detta avseende föreslagit, vare sig förslaget gäller de allmänna eller de yrkesbestämda högre folkskolorna, än att ersättningen för kvinnlig timlärare vid den allmänna högre folkskolan sättes till 90 kronor för veckotimme.

Lönetursberäkning.

Enligt kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor, § 2, skola ålderstilläggen utgå det första efter 5, det andra efter 10 och det tredje efter 15 års oförvitlig tjänstgöring, räknat från och med början av kalenderåret närmast efter det, varunder det femte, tionde eller femtonde året gått till ända; dock under villkor att läraren under den tjänstetid av fem år, som erfordras för vinnande av varje särskilt ålderstillägg, meddelat undervisning vid skolan under mera än $\frac{4}{5}$ av den å nämnda tjänstetid belöpande fastställda undervisningstiden, varvid skall iakttagas, att tjänst innehavaren må räkna sig till godo den tid, varunder han åtnjutit tjänstledighet för att, på grund av särskilt förordnande eller val, bestrida allmänt uppdrag eller offentlig befattning, och även den tid, varunder till följd av smittosam sjukdom undervisningen i skolan varit inställd.

Nuvarande bestämmelser.

Vid beräkning av den tjänstetid, som erfordras för vinnande av ålderstillägg, må lärare räkna sig till godo den tid, han tjänstgjort såsom

ämneslärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium eller ock innehaft ordinarie anställning vid folkskola, dock icke mera än sammanlagt 10 år; skolande denna förmån jämväl tillgodokomma den vid högre folkskola vid tiden för nämnda kungörelses utfärdande anställda lärarpersonal.

Genom kungl. kungörelsen den 17 september 1914 angående rätt för, bland andra, lärare vid högre folkskolor att för ålderstillägg tillgodoräkna sig tid, varunder tjänstledighet åtnjutits för fullgörande av värnplikt, är förordnat, att i fråga om rätt till ålderstillägg för sådan lärare honom icke må föras till last tid, varunder han åtnjutit ledighet för fullgörande av värnplikt.

*Lärarlö-
nämnden.*

I avseende å lönetursberäkning föreslår nämnden följande bestämmelser, innefattade i § 2 av nämndens förslag till ändring i kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor:

»I avseende å uppflyttning i högre lönegrad skall iakttagas,

att uppflyttning i högre lönegrad äger rum efter fem år;

att lärare må för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig de tjänstår, han intjänat under anställning vid kommunal mellanskola, allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, samt intill tio sådana lönetursår, som ordinarie folkskollärare äger att räkna sig till godo för uppflyttning i högre lönegrad;

att lärare, som avlagt de prov och fullgjort den tjänstgöring, vilka erfordras för behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, äger att härför tillgodoräkna sig fem tjänstår;

att ansökningar om uppflyttning i högre lönegrad skola prövas av folkskolöverstyrelsen; samt

att i övrigt skall i tillämpliga delar gälla, vad angående uppflyttning i högre lönegrad för ämneslärare vid allmänt läroverk är stadgat.»

*Till Kungl.
Maj:ts ingi-
na fram-
ställningar.*

I merberörda av folkskolöverstyrelsen gjorda framställning upptages nämndens ovanstående förslag oförändrat.

Den i det föregående omförmälda framställningen från svenska missionsförbundet angående rätt att för löneförhöjning tillgodoräkna sig tjänstgöring vid svenska skolor i utlandet avser jämväl lärare vid högre folkskolor.

*Lönereg-
leringskom-
mittén.*

Löneregleringskommittén anser, att vad kommittén i förevarande avseende anfört och föreslagit i fråga om allmänna grunder för ålderstilläggsberäkning för lärarpersonalen vid folkskolor bör i tillämpliga delar äga giltighet jämväl beträffande lärarpersonalen vid de högre folkskolorna. Vad

nämnden härförutom beträffande sistnämnda skolor föreslagit har icke givit kommittén anledning till erinran.

Avlöningsförmåner under tjänstledighet.

I kungl. kungörelsen den 13 juni 1902 angående avlöande av vikarie för lärare vid högre folkskola under tjänstledighet på grund av sjukdom, § 2, föreskrives, att, om enligt läkarbetyg sjukdom, på grund varav tjänstledigheten åtnjutes, är sådan, att densamma gör läraren oförmögen att vederbörligen uppehålla sin tjänst, men ej av sådan beskaffenhet, att vid betygets utfärdande läkaren efter omsorgsfull undersökning anser sannolikt, att sjukdomen för all framtid hindrar den sjukes återinträde i tjänstgöring, samt den tjänstledige läraren icke uppnått 60 års ålder och i vederbörlig ordning förklarats berättigad till hel pension, vikariens avlöning skall utgöras sålunda, att den tjänstledige läraren av sin lön avstår ett belopp, motsvarande $\frac{1}{4}$ av vikariens kontanta minimiavlöning, samt $\frac{2}{3}$ av samma minimiavlöning utgå av statsmedel och återstoden erläggas av skoldistriktet.

*Nuvarande
bestäm-
melser.*

I § 3 av samma kungörelse stadgas, att, då enligt läkarbetyg sjukdom, på grund varav lärare vid högre folkskola åtnjuter tjänstledighet, är av sådan beskaffenhet, att vid betygets utfärdande läkaren efter omsorgsfull undersökning anser sannolikt, att läraren till följd därav är urständssatt att vidare återinträda i tjänstgöring, vikariens avlöning skall utgöras av den tjänstledige läraren utan bidrag av statsmedel eller från skoldistriktet.

Likaså föreskrives i § 4 av oförmälda kungörelse, att lärare, som uppnått 60 års ålder och i vederbörlig ordning förklarats berättigad till hel pension, skall, då på grund av sjukdomsfall behov av vikarie för honom inträder, ensam utgöra vikariens avlöningsförmåner.

Nu nämnda bestämmelser gälla enligt § 8 av samma kungörelse icke i fråga om tjänstledighet, som åtnjutes av vikarierande lärare, utom i det fall att denne uppehåller tillfälligtvis ledig befattning.

Beträffande extra ordinarie lärare är dessutom i § 2 av mer nämnda kungörelse stadgat, att bidrag av statsmedel eller från skoldistriktet icke skall utgå till avlöande av hans vikarie för mera än högst två läsår under de tre första läsåren av hans tjänstetid samt ej heller för mera än högst två läsår under den därefter följande tjänstetiden, så framt icke läraren under de tre närmast föregående läsåren själv tjänstgjort minst ett läsår.

Enligt kungl. kungörelsen den 17 september 1914 angående avlöning åt lärare vid, bland andra, högre folkskolor under tjänstgöring till rikets försvar skall lärare, som av sådan anledning är hindrad att uppehålla sin tjänst, under ledigheten, vare sig den honom åliggande tjänstgöringen kunnat genom vikarie uppehållas eller icke, av sin lön avstå ett belopp, motsvarande $\frac{1}{4}$ av det arvode, som skall utgöra miniavlöning till manlig vikarie.

Angående avlöningsförhållandena för lärare, som är tjänstledig av annan anledning än ovan angivna orsaker, finnes intet stadgat.

*Lärarlöne-
nämnden.*

Vad nämnden i förevarande avseende föreslagit innefattas i § 2 av nämndens förslag till ändring i kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor. Bestämmelserna i fråga äro av följande lydelse:

»Tjänstledig ordinarie ämneslärare och e. o. ämneslärare är skyldig att av sin avlöning avstå, där tjänstledigheten förorsakats av styrkt sjukdom, 400 kronor, och, där tjänstledigheten förorsakats av offentligt uppdrag, så stor del av den kontanta avlöningen, som Kungl. Maj:t bestämmer, samt, där tjänstledigheten förorsakats av annan anledning, 1,600 kronor, allt för läsår räknat.

Lärare, som uppehåller tillfälligtvis ledig befattning, är under tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom skyldig att av sin avlöning avstå 400 kronor.

Föreståndare eller föreståndarinna, som är tjänstledig från föreståndarskapet, är skyldig att av sitt särskilda arvode avstå hälften, för kalenderår räknat.»

*Till Kungl.
Maj:t ingi-
ven fram-
ställning.*

I merberörda av folkskolöverstyrelsen gjorda framställning föreslås i avseende å avlöningsförmåner under tjänstledighet bestämmelser, motsvarande dem, som innefattas i nämndens ovan angivna förslag.

*Lönereg-
leringskom-
mittén.*

Löneregleringskommittén anser, att vad kommittén i förevarande avseende anfört och förordat beträffande folkskollärare i tillämpliga delar bör äga giltighet även i fråga om lärarpersonalen vid högre folkskolor.

Vidkommande föreståndararvode syntes, i likhet med vad nämnden föreslagit, föreståndare, som är tjänstledig från föreståndarskapet, böra vara skyldig att av nämnda arvode avstå hälften, för år räknat.

Statsbidrag.

*Nuvarande
bestäm-
melser.*

Enligt kungl. kungörelsen den 28 juni 1907 angående anslag till högre folkskolor, § 1 mom. 1, sådant detta moment lyder enligt kungl.

kungörelsen den 12 september 1913, kan statsunderstödet för varje högre folkskola under vissa angivna villkor utgå

dels till högst dubbla beloppet av vad till skolan i distriktet samman skjutes, dock högst 1,200 kronor årligen för varje årsklass och för varje skola ej överskridande 4,800 kronor om året, samt ytterligare 1,200 kronor för år till parallellavdelning av årsklass, dock att sådant understöd må utgå till endast en parallellavdelning av en och samma årsklass och att, om sådant understöd skall kunna erhållas, sammanlagda antalet lärjungar i årsklassens båda avdelningar skall utgöra minst 36,

dels ock därutöver två tredjedelar av ålderstilläggen till lärares avlöning.

Därjämte skola, enligt kungl. kungörelsen den 13 juni 1902 angående avlöning av vikarie för lärare vid högre folkskola under tjänstledighet på grund av sjukdom, till sådan vikarie, därest den tjänstledige läraren är skyldig avstå ett belopp, motsvarande en fjärdedel av vikariens kontanta minimiavlöning, utgå av statsmedel två tredjedelar av samma minimiavlöning.

Nämnden föreslår i förevarande avseende följande ändrade lydelse av § 1 av ovanberörda kungl. kungörelse den 28 juni 1907:

Lärlöne-
nämnden.

»1. Av anslaget — — — — — vid arbete.

Statsunderstödet till högre folkskola kan utgå med 1,600 kronor för varje årsklass, dock icke för större antal årsklasser än fyra, allt för år räknat. Härutöver må till sådan skola kunna utgå ett belopp av 1,600 kronor för år till parallellavdelning av årsklass, dock att sådant understöd må utgå till endast en parallellavdelning till en och samma årsklass, och att, om sådant understöd skall kunna erhållas, sammanlagda antalet lärjungar i årsklassens båda avdelningar skall utgöra minst 36.

Vad sålunda stadgats angående statsunderstöd till högre folkskola gäller med den inskränkning, att ifrågavarande statsunderstöd icke må överstiga dubbla beloppet av vad i distriktet till skolans uppehållande sammanskjutes.

Härutöver må till varje högre folkskola utgå följande bidrag:

- a) för varje manlig ordinarie ämneslärare: 250 kronor;
- b) för varje manlig extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring: 200 kronor;
- c) för föreståndare och föreståndarinna: två tredjedelar av det för ifrågavarande befattningshavare stadgade särskilda arvodet;
- d) för varje ordinarie ämneslärare: ett belopp, motsvarande de läraren tillkommande ålderstillägg och familjetillägg;

e) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie eller extra ordinarie ämneslärare, förutom det belopp, som enligt mom. b) må kunna utgå: om tjänstledigheten förorsakats av styrkt sjukdom, 800 kronor och, om tjänstledigheten förorsakats av offentligt uppdrag, det belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer;

f) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken uppehåller tillfälligtvis ledig ämneslärarbefattning, och som erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, förutom det belopp, som enligt mom. b) må kunna utgå: 800 kronor.

Statsbidragen till ordinarie ämneslärares, föreståndares och föreståndarinnas avlöning beräknas för kalenderår, statsbidragen till övriga lärares avlöning för läsår.

2. = 2.»

Över nämndens förslag avgivet utlåtande.

I sitt över nämndens betänkande avgivna utlåtande hemställer folkskolöverstyrelsen på anförda skäl, att blivande bestämmelser angående statsbidrag till högre folkskola måtte så avfattas, att av dem tydligt framginge, att undervisning i övningsämne, förlagd inom den fastställda lärotiden, måtte såsom hittills kunna ingå i den ordinarie ämneslärare åliggande undervisningen, samt att slöjdundervisning, förlagd utanför den fastställda lärotiden, även måtte kunna inräknas i den tid, som åläge ordinarie lärare, och statsbidrag ändock utgå till sagda undervisning.

Till Kungl. Maj:t ingi-ven framställning.

I merberörda av folkskolöverstyrelsen gjorda framställning uttalar sig överstyrelsen i fråga om antalet årsklasser, till vilka statsbidrag må kunna utgå, och anför i detta avseende följande.

Rörande den högre folkskolans omfattning är i nu gällande föreskrifter bestämt, att statsunderstöd kan åtnjutas till högst fyra ettåriga årsklasser och i varje årsklass till högst två parallella avdelningar. Högsta antalet sådana klassavdelningar i en högre folkskola, för vilket statsunderstöd kan erhållas, skulle sålunda vara åtta. Emellertid funnes intet som hindrade, att en och samma kommun upprättade flera högre folkskolor, och att dessa ställdes under gemensam ledning och styrelse samt till och med förlades i samma byggnad. Då så vore förhållandet, vore den nu föreskrivna begränsningen av antalet parallellavdelningar endast skenbar. Något skäl varför en kommun icke skulle få statsunderstöd för hur stort antal avdelningar som helst syntes knappast kunna andragas. Överstyrelsen föreslår bestämmelser i detta syfte.

I fråga om grunderna för bestämmandet av statsbidrag ville överstyrelsen i allmänhet förorda vad lärarlönenämnden i sådant avseende föreslagit. Rörande anslaget till skolan ansåge sig överstyrelsen dock

böra förorda en avvikelse. Enligt de grunder nämnden föreslagit skulle berörda anslag utgå med ett belopp, som med 150 kronor understege den kontanta lönen för kvinnlig ordinarie lärare, medan däremot i fråga om kommunala mellanskolan motsvarande anslag skulle vara detsamma som nämnda kontanta lön. Detta innebure uppenbarligen, att den på skolområdet fallande kostnaden bleve i förhållande härtill större för högre folkskolan än för kommunala mellanskolan. Om detta kunde hava visst skäl för sig med den förutvarande arbetsplanen för högre folkskolan, syntes det överstyrelsen dock icke vara riktigt med de större kostnader, som enligt den av överstyrelsen föreslagna arbetsplanen skulle krävas. Detta gällde givetvis i särskild grad om de yrkesbestämda högre folkskolorna men i stor utsträckning jämväl om de allmänna. Överstyrelsen ansåge sig därför böra förorda, att nämnda skillnad måtte upphöra. Sålunda skulle statsunderstöd utgå för varje klass eller klassavdelning, som uppfyllde villkoren därför, med 2,300 kronor i allmän högre folkskola och 2,500 kronor i yrkesbestämd sådan. I övrigt skulle statsanslag utgå till rektorsarvode, ålderstillägg och familjetillägg samt till manliga lärare och vikarier, allt enligt av nämnden föreslagna grunder. Därtill skulle till yrkesbestämd skola utgå för högst sex veckotimmar inom varje avdelning i andra, tredje och fjärde årsklasserna 45 kronor för varje veckotimme till ökning av särskild kvalificerad yrkeskunnig lärares avlöning.

Löneregleringskommittén anser sig för sin del böra i stort sett ansluta sig till den uppfattning, som av överstyrelsen i ovanberörda avseenden gjorts gällande, dock med de ändringar, som betingas av de utav kommittén i det föregående förordade avlöningsgrunder och avlöningsbelopp. Härjämte anser kommittén i fråga om statsbidrag till vikarierande lärare böra i tillämpliga delar gälla vad kommittén i detta avseende förordat beträffande lärare vid folkskolor.

*Lönereg-
leringskom-
mittén.*

Nämndens förslag innehåller i förevarande avseende ävenledes bestämmelser angående lärjungeantal samt beträffande bidrag från vederbörande skoldistrikt. Kommittén har icke ansett sig böra vidröra dessa spörsmål. Kommittén erinrar nämligen, att förslag till omorganisation av den högre folkskolan skall i samband med förslag angående uppriktande av praktiska ungdomsskolor föreläggas 1918 års riksdag. I nämnda förslag komma, enligt vad kommittén säger sig hava inhämtat, vissa grunder och villkor att föreslås för utgående av statsunderstöd till högre folkskolor, vilka grunder och villkor avse själva organisationen och därmed sammanhängande eller likartade spörsmål. Kommittén har med hänsyn härtill endast ansett sig böra beröra frågan

om statsbidrag, i vad densamma äger samband med eller är beroende av de avlöningsbelopp, kommittén förordar för lärarpersonalen vid ifrågavarande läroanstalter.

Departementschefen.

Till lönerogleringskommitténs förslag i fråga om nu senast omförmälda lärarkår anser jag mig böra i alla delar ansluta mig. Kommittén bygger i stort sett sitt lönerogleringsförslag på ett av folkskolöverstyrelsen framlagt utförligt förslag till omorganisation av den högre folkskolan i syfte att denna skolform måtte kunna i större utsträckning än hittills varit möjligt tillgodose olika orters behov av ungdomens utbildning för det praktiska livet. Överstyrelsens berörda organisationsförslag har jag — utom i vad det avser lärarpersonalens avlöning och därav betingade grunder för statsbidrags utgående — upptagit till prövning i samband med frågan om upprättande av praktiska ungdomsskolor, och har framställning i detta ämne blivit avlåten till innevarande års riksdag. I denna framställning är framlagt förslag till vissa grunder och villkor för utgående av statsunderstöd till högre folkskolor, dock endast i vad dessa grunder avse själva organisationen och därmed sammanhängande eller likartade spörsmål. De grunder för statsbidrags utgående, jag här nedan tillåter mig föreslå, äro följaktligen endast sådana grunder, som äro betingade av de förordade avlöningsbeloppen för ifrågavarande lärarpersonal.

Kostnadsberäkning.

De anslag, som skulle röna inverkan av ett bifall till den av mig förordade lönerogleringen för lärarpersonalen vid ifrågavarande skolor, äro dels det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor, i riksstaten för år 1918 uppfört med ett belopp av 157,000 kronor, dels ock det ordinarie förslagsanslaget å 2,000 kronor till bidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola.

För beräkning av den erforderliga kostnadsökningen av anslaget till understöd åt högre folkskolor, torde först böra tagas i betraktande kostnaderna för de allmänna högre folkskolorna, varefter man har att tillse vad som kan komma att krävas för de yrkesbestämde skolorna.

Antalet avdelningar i samtliga högre folkskolor har av folkskolöverstyrelsen för år 1919 beräknats till 128. Om samtliga skolor antagas bliva av allmän typ, skulle med ett anslag av 2,400 kronor till varje avdelning tillhopa erfordras 307,200 kronor. Alderstilläggen, vilka av folkskolöverstyrelsen för år 1919 beräknats till 115, skulle utgå med 400 kronor till manlig och 300 kronor till kvinnlig lärare; med beräkning att

lärarkåren utgöres till $\frac{2}{3}$ av män och till $\frac{1}{3}$ av kvinnor, skulle härför erfordras i runt tal 42,200 kronor. Som tillägg för manliga lärare, vilka av överstyrelsen beräknats till 60 ordinarie samt 30 extra ordinarie och vikarierande med ett belopp av 400 kronor för de förra och 200 kronor för de senare, skulle erfordras 30,000 kronor. Samtliga rektorsarvoden torde uppgå till 15,600; $\frac{2}{3}$ därav utgöra 10,400 kronor.

Kostnaderna för år 1919 för högre folkskolor, oavsett vad som skulle krävas om vissa skolor gjordes yrkesbestämda, komme att uppgå i runt tal till 390,000 kronor.

Vad som kan komma att erfordras i statsanslag för de yrkesbestämda skolorna utöver vad sålunda beräknats, om samtliga skolor vore av allmän typ är omöjligt att exakt beräkna, då man icke nu kan förutse, huru många av de befintliga skolorna hinna fullt inrätta sig efter de uppställda kraven, och ej heller har någon säker grund för bedömandet av huru många nya skolor som komma att inrättas för meddelandet av förberedande yrkesundervisning. Enär många oberäkneliga faktorer här spela in, kan man endast ungefärligen beräkna den ökade kostnaden i statsbidrag till en dylik skola. Folkskolöverstyrelsen har beräknat, att till början av år 1919 6 tvåklassiga och 4 treklassiga skolor utan parallellavdelningar samt 1 treklassig med 2 klassavdelningar i varje årsklass komme att hava inrättat sig efter föreslagna nya grunder. Den ökade kostnaden för en enkel 2-klassig skola torde kunna beräknas till 1,500 kronor, för en enkel 3-klassig till 2,100 kronor och för en 3-klassig med två klassavdelningar i varje årsklass till 3,400 kronor eller tillsammans för dessa 11 skolor 20,800 kronor.

Hela anslaget till understöd åt högre folkskolor skulle sålunda böra beräknas till 410,800 kronor eller i runt tal 410,000 kronor. Drages härifrån det nuvarande beloppet 157,000 kronor, visar sig ökningen uppgå till 253,000 kronor. I statsverkspropositionen är för ändamålet beräknat ett belopp av 293,000 kronor. Den verkliga kostnadsökningen torde dock ställa sig mindre, om man tager i betraktande att för tillfällig löneförbättring åt lärare vid dessa skolor för år 1918 anvisats ett belopp av 57,000 kronor.

Ovanberörda anslag till bidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola har visserligen för år 1916 visat sig tillräckligt. Med hänsyn emellertid därtill att antalet skolor år för år ökats och i betraktande av den föreslagna löneregleringen för skolornas lärarpersonal torde anslaget böra höjas med 1,000 kronor till 3,000 kronor.

Hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts, får jag följaktligen hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen bestämma

att 1) lärarpersonalen vid sådana högre folkskolor, vilka hava en mera allmän läggning av sin praktiska undervisning, skall åtnjuta följande avlöningsförmåner:

rektor, förutom avlöningsförmåner såsom ordinarie ämneslärare, ett särskilt arvode av 300 kronor vid tvåklassig, 600 kronor vid treklassig och 800 kronor vid fyraklassig högre folkskola;

ordinarie manlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 500 kronor, 2,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

ordinarie kvinnlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 350 kronor, 2,400 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

extra ordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,500 kronor;

extra ordinarie eller vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,300 kronor;

vikarierande rektor, förutom avlöningsförmånerna som lärare vid skolan, särskilt arvode, uppgående till hälften av arvodet för ordinarie rektor vid skolan;

manlig lärare i gymnastik och i musik 90 kronor för varje veckotimme;

annan manlig timplärare 95 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig lärare i gymnastik och i musik 85 kronor för varje veckotimme;

annan kvinnlig timplärare 90 kronor för varje veckotimme; samt

lärarinna i husligt arbete 75 kronor för varje veckotimme;

att 2) lärarpersonalen vid sådana högre folkskolor, vid vilka undervisningen enligt beslut av Kungl. Maj:t är inriktad på visst yrke eller viss yrkesgrupp, skall åtnjuta följande avlöningsförmåner:

rektor enahanda avlöningsförmåner, som ovan föreslagits;

ordinarie manlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 500 kronor, 3,100 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

ordinarie kvinnlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 350 kronor, 2,650 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

extra ordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,650 kronor;

extra ordinarie eller vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,450 kronor;

vikarierande rektor, förutom avlöningsförmånerna som lärare vid skolan, särskilt arvode, uppgående till hälften av arvodet för ordinarie rektor vid skolan;

manlig lärare i gymnastik och i musik 90 kronor för varje veckotimme;

annan manlig timplärare 110 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig lärare i gymnastik och i musik 85 kronor för varje veckotimme;

annan kvinnlig timplärare 100 kronor för varje veckotimme; samt

lärarinna i husligt arbete 80 kronor för varje veckotimme;

att, därest den årliga lärotiden i högre folkskola enligt det för skolan fastställda reglementet är längre än 36 veckor, lärare med full tjänstgöring skall för varje vecka därutöver äga utbekomma en trettiondesjättedel av den kontanta minimilönen; samt

att Kungl. Maj:t må äga att utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka i huvudsaklig överensstämmelse med den uppfattning, åt vilken jag i det

föregående uttalat min anslutning, torde för sagda avlöningsförmånens åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omförmälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga.

Vidare får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen föreskriva,

att i fråga om utgående av statsbidrag till högre folkskolor skola förutom vad angår själva organisationen och därmed sammanhängande eller likartade spörsmål, gälla följande grunder:

I.

Statsunderstöd till högre folkskola med en mer allmän läggning av sin praktiska undervisning utgår med 2,400 kronor för årsklass. Är årsklass delad i klassavdelningar enligt närmare angivna bestämmelser, utgår statsbidrag med samma belopp till varje sådan avdelning.

Utöver statsbidrag till årsklass eller klassavdelning utgå till varje högre folkskola av nu angiven art följande bidrag:

- a) för varje manlig ordinarie lärare: 400 kronor;
- b) för varje manlig extra ordinarie eller vikarie-
rande lärare med full tjänstgöring: 200 kronor;
- c) för rektor: två tredjedelar av det för honom stadgade särskilda arvodet;
- d) för varje ordinarie lärare: ett belopp, motsvarande de läraren tillkommande ålderstillägg;
- e) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie eller extra ordinarie lärare: om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer;

f) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken uppehåller tillfälligtvis ledig lärarbefattning men erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien.

II.

Till högre folkskola, där undervisningen enligt beslut av Kungl. Maj:t är inriktad på visst yrke eller yrkesgrupp, utgår statsunderstödet till årsklass med viss 2,650 kronor. Är årsklass delad i klassavdelningar enligt närmare angivna bestämmelser utgår statsbidrag med samma belopp till varje sådan avdelning.

Utöver statsbidrag till årsklass eller klassavdelning utgå till varje högre folkskola av nu angiven art följande bidrag:

a) för varje manlig ordinarie lärare: 450 kronor;
b) för varje manlig extra ordinarie eller vikarie-
rande lärare med full tjänstgöring: 200 kronor;

c) för rektor: två tredjedelar av det för honom stadgade särskilda arvodet;

d) för varje ordinarie lärare: ett belopp, motsvarande de läraren tillkommande ålderstillägg;

e) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie eller extra ordinarie lärare: om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer;

f) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken uppehåller tillfälligtvis ledig lärarbefattning men erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien;

g) för lärare, vilken meddelar fackundervisning i ämne, som i det för skolan fastställda reglementet

betecknas såsom yrkesämne: för tillökning, enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, av arvudet åt sådan lärare för högst sex veckotimmar inom varje klassavdelning i andra, tredje och fjärde årsklasserna högst 45 kronor för varje veckotimme.

III.

I fråga om tillämpningen av de ovan angivna grunder må det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, vilka i detta avseende kunna befinnas erforderliga.

Slutligen tillåter jag mig hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

dels förklara,

att ordinarie lärare vid högre folkskola, vilken tillsatts före den 1 januari 1919, skall, därest han icke ingår på den nya löneregleringen och därvid fästade villkor och bestämmelser, åtnjuta avlöning och pension enligt nu gällande bestämmelser,

dels ock, vid bifall till vad som föreslagits ej mindre i fråga om avlöning till lärarpersonalen vid högre folkskolor än även beträffande grunder och villkor för utgående av statsunderstöd till ifrågavarande skolor, höja följande i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslag, nämligen

anslaget till understöd åt högre folkskolor från dess nuvarande belopp, 157,000 kronor, med 253,000 kronor till 410,000 kronor, samt

anslaget till bidrag till avlöning av vikarie för lärare vid högre folkskola från dess nuvarande belopp, 2,000 kronor, med 1,000 kronor till 3,000 kronor.

Kap. X. Löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

Allmänna avlöningsgrunder.

Den kontanta avlöningen till ordinarie lärare vid kommunala mellanskolor utgår för närvarande i form av dels grundlön dels ålderstillägg. Härjämte åtnjuter läraren bostad och nödigt bränsle eller motsvarande ersättning härför.

Nuvarande bestämmelser.

I likhet med vad nämnden föreslagit i fråga om lärare vid folkskolor och högre folkskolor, förordar nämnden, att den kontanta avlöningen för lärare vid kommunala mellanskolor skall utgå i följande former, nämligen: 1) grundlön, 2) ålderstillägg och 3) familjetillägg. Härtill skulle, liksom nu är fallet, komma vissa naturaförmåner. I fråga om antalet ålderstillägg och familjetillägg ävensom beträffande förhållandet mellan manliga och kvinnliga lärares kontanta avlöning skulle gälla samma allmänna grunder, som nämnden förordat angående lärare vid folkskolor.

Lärlönsnämnden.

Den i det föregående omförmälda framställningen från styrelsen för Sveriges kommunala ungdomsskolors lärarförening avser jämväl den kommunala mellanskolans lärarpersonal.

Till Kungl. Maj:ts ingi-ven framställning.

Enligt lönerigeringskommitténs mening böra avlöningarna för lärarna vid de kommunala mellanskolorna beräknas efter samma allmänna grunder, som kommittén förordat beträffande lärarpersonalen vid folkskolor och högre folkskolor.

Lönerigeringskommittén.

Beloppet av ordinarie lärares avlöning.

Kungl. kungörelsen den 8 december 1911 angående avlönings- och pensionsförhållandena för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor stadgar beträffande ordinarie lärare, bland annat, följande:

Nuvarande bestämmelser.

»1. Vid kommunal mellanskola skall lärarpersonalen åtnjuta avlöning till minst följande belopp:

a) rektor eller föreståndarinna, förutom löneförmånerna som ordinarie ämneslärare: ett särskilt arvode av 800 kronor;

c) biträdande föreståndarinna eller hennes vikarie, förutom löneförmånerna som lärare: ett särskilt arvode av 200 kronor;

d) ordinarie manlig ämneslärare: lön å 2,000 kronor i första, 2,400 kronor i andra, 2,800 kronor i tredje och 3,200 kronor i fjärde lönegraden samt dessutom tjänlig bostad och nödigt bränsle eller motsvarande ersättning, dock ej understigande 350 kronor;

e) ordinarie kvinnlig ämneslärare: lön å 1,600 kronor i första, 1,800 kronor i andra, 2,000 kronor i tredje och 2,200 kronor i fjärde lönegraden samt dessutom tjänlig bostad och nödigt bränsle eller motsvarande ersättning, dock ej understigande 250 kronor;

Lönen för ordinarie ämneslärare ävensom det särskilda arvodet för rektor, föreståndarinna eller deras vikarier utgå efter kalenderår, avlöningen för övriga lärare efter läsår.

Av den för ordinarie ämneslärare stadgade avlöningen må innehållas de pensionsavgifter, som enligt här nedan stadgade grunder skola av ifrågavarande befattningshavare erläggas.

3. Den ordinarie ämneslärarpersonalen vid kommunala mellanskolor skall vara delaktig i såväl folkskollärarnas pensionsinrättning som folkskollärarnas änke- och pupillkassa, med iakttagande i tillämpliga delar av vad angående delaktighet i dessa kassor är stadgat i fråga om lärare vid högre folkskolor, dock med skyldighet att vara underkastade de förändrade bestämmelser angående delaktigheten, som framdeles kunna varda stadgade; skolande det särskilda arvode, som tillkommer rektor, föreståndarinna och biträdande föreståndarinna, ej inräknas i delaktighetsbeloppen.»

*Tillfällig
löneför-
bättring.*

Enligt beslut av 1917 års riksdag utgick för år 1917 krigstidshjälp till ordinarie lärare med 250 kronor. Jämlikt beslut av samma års riksdag utgår för år 1918 tillfällig löneförbättring

a) med ett årligt belopp av 600 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är i vederbörlig ordning anställd i egenskap av ordinarie lärare, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt

hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder, dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever; samt

b) med ett årligt belopp av 400 kronor till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det under a) omförmälda belopp.

Nämndens förslag i fråga om avlönings- och pensionsförhållandena för den ordinarie lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor innefattas i ett av nämnden utarbetat förslag till ändring i punkterna 1—3 av kungörelsen den 8 december 1911 angående avlönings- och pensionsförhållandena för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

Lärlarlöne-
nämnden.

Nämnda författningsförslag innehåller i förevarande avseende följande:

»1. Vid kommunal — — — — följande belopp:

a) rektor, förutom löneförmånerna som ordinarie ämneslärare: ett särskilt arvode av 800 kronor;

c) = c);

d) ordinarie manlig ämneslärare: lön å 2,500 kronor i 1:a, 2,900 kronor i 2:a, 3,300 kronor i 3:e och 3,700 kronor i 4:e lönegraden;

e) ordinarie kvinnlig ämneslärare: lön å 2,100 kronor i 1:a, 2,500 kronor i 2:a, 2,900 kronor i 3:e och 3,300 kronor i 4:e lönegraden;

Ordinarie ämneslärare skall dessutom äga rätt till familjetillägg, vart och ett å 200 kronor, att utgå enligt särskilt stadgade grunder.

Utöver de sålunda fastställda kontanta avlöningsförmånerna skall ordinarie ämneslärare åtnjuta tjänlig bostad samt nödigt bränsle eller motsvarande kontant ersättning efter ortspris, dock att denna ersättning ej må understiga för manlig lärare, som är gift eller åtnjuter familjetillägg, och för kvinnlig lärare, som åtnjuter familjetillägg, 400 kronor, för övriga lärare 300 kronor.

Lönen för ordinarie ämneslärare ävensom det särskilda arvodet för rektor eller rektors vikarie utgår efter kalenderår, avlöningen för övriga lärare efter läsår.

3. Den ordinarie ämneslärarpersonalen vid kommunala mellanskolor skall vara delaktig i såväl folkskollärarnas pensionsinrättning som folkskollärarnas änke- och pupillkassa enligt samma grunder, som i sådant

avseende äro stadgade i fråga om ordinarie folkskollärare, dock med iakttagande av följande särskilda bestämmelser:

a) att det särskilda arvode, som tillkommer rektor och biträdande föreståndarinna, icke inräknas i delaktighetsbeloppen;

b) att den levnadsålder, vid vilken skyldighet att avgå från tjänsten inträder, utgör för manlig lärare 63 år och för kvinnlig lärare 60 år;

c) att den levnadsålder, vid vilken rätt till pension inträder, utgör för manlig lärare 63 år och för kvinnlig lärare 60 år, dock att lärare, som vid uppnåendet av den sålunda stadgade levnadsåldern icke räknar minst 10 tjänstår, icke må komma i åtnjutande av pension;

d) att den tjänstålder, som erfordras för erhållande av hel pension, utgör för manlig lärare 33 år och för kvinnlig lärare 30 år;

e) att för lärare, som icke uppnått det för erhållande av hel pension stadgade antalet tjänstår, pensionen beräknas på det sätt, att från beloppet av hel pension för varje felande tjänstår avdrages för manlig lärare en trettiotredjedel och för kvinnlig lärare en trettiondedel av beloppet av hel pension;

f) att lärare, som entledigas av anledning, som i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning § 10 2) sägs, erhåller hel pension, därest tjänstårens antal uppgår till för manlig lärare 33 år och för kvinnlig lärare 30 år; att i annat fall sådan lärare erhåller avkortad pension beräknad så, att för varje felande tjänstår avdrages för manlig lärare en trettiotredjedel och för kvinnlig lärare en trettiondedel av beloppet av hel pension, dock att pensionen för sådan lärare icke må understiga nio sextondedelar av den grundlön jämte ålderstillägg, läraren vid avgången från tjänsten författningsenligt äger uppbära; samt

g) att skolstyrelsens beslut om medgivande för lärare att kvarstå i tjänst efter uppnående av den för erhållande av hel pension stadgade levnadsåldern skall underställas läroverksöverstyrelsens prövning.

4. Ordinarie lärare, som ingår på den nya lönestaten, är skyldig att underkasta sig de bestämmelser, som må bliva stadgade till lärjungarnas skyddande mot smittosam lungdot.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1916, dock att ordinarie lärare, som tillsatts före den 1 januari 1916, därest de icke ingå på den genom denna författning fastställda lönereglering, åtnjuta avlöning och pension enligt nu gällande bestämmelser.»

Över nämndens förslag avgivet utlåtande.

I sitt över nämndens betänkande avgivna utlåtande föreslår läroverksöverstyrelsen för ordinarie manlig lärare: lön å 2,800 kronor i första, 3,200 kronor i andra, 3,600 kronor i tredje och 4,000 kronor i fjärde lönegraden; samt

för ordinarie kvinnlig ämneslärare: lön å 2,100 kronor i första, 2,500 kronor i andra, 2,900 kronor i tredje och 3,300 kronor i fjärde lönegraden.

Överstyrelsen hemställer vidare, att ordinarie ämneslärare dessutom skall äga rätt till tre familjetillägg, vart och ett å 300 kronor, att utgå enligt särskilt stadgade grunder; samt

att utöver de sålunda fastställda kontanta avlöningsförmånerna ordinarie ämneslärare skall åtnjuta tjänlig bostad samt nödigt bränsle eller motsvarande kontant ersättning efter ortspris, dock att denna ersättning ej må understiga för manlig lärare, som är gift eller åtnjuter familjetillägg (och för kvinnlig lärare, som åtnjuter familjetillägg) 500 kronor, för övriga lärare 400 kronor.

Vad angår den kontanta avlöningen till ifrågavarande lärare, erinrar löneregleryskommittén, hurusom nämnden föreslagit för ordinarie manlig ämneslärare vid högre folkskola avlöning av 2,000 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, under det att för motsvarande lärare vid kommunal mellanskola nämnden tänkt sig en avlöning av 2,500 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor. För kvinnlig ordinarie ämneslärare vid högre folkskola har nämnden föreslagit en avlöning av 1,750 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor; motsvarande lärare vid kommunal mellanskola skulle enligt nämndens förslag åtnjuta avlöning av 2,100 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor.

Den av nämnden föreslagna skillnaden mellan avlöningarna för ifrågavarande lärare vid de högre folkskolorna och vid de kommunala mellanskolorna, vilken skillnad överensstämmer med den nuvarande differensen mellan sagda avlöningar, anser kommittén böra i stort sett bibehållas i så måtto, att sagda skillnad borde i möjligaste mån allt fortfarande vidmakthållas i avseende å begynnelseavlöningen, under det att ålderstilläggen synas böra till såväl antal som belopp vara lika för båda nu berörda skolformers vidkommande.

Då kommittén i det föregående för manlig ordinarie ämneslärare vid den allmänna högre folkskolan föreslagit en avlöning av 2,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, och för motsvarande kvinnlig lärare vid sistnämnda skolform en avlöning av 2,400 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, skulle enligt kommitténs mening avlöningen för manlig ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola utgå med 3,300

Löneregleryskommittén.

kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor; för kvinnlig sådan lärare vid kommunal mellanskola skulle avlöningen utgå med 2,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålders-tillägg, vart och ett å 300 kronor.

Den av nämnden föreslagna avlöningsformen familjetillägg ingår icke i kommitténs lönereregleringsförslag.

Nämnden har vidare föreslagit, att ordinarie ämneslärare skall, utöver de kontanta avlöningsförmånerna, åtnjuta tjänlig bostad samt nödigt bränsle eller motsvarande kontant ersättning, ej understigande för manlig lärare, som är gift och åtnjuter familjetillägg, och för kvinnlig lärare, som åtnjuter familjetillägg, 400 kronor samt för övriga lärare 300 kronor.

I likhet med vad kommittén förordat i förevarande avseende beträffande motsvarande lärare vid de högre folkskolorna, anser kommittén ifrågavarande ersättning böra för de kommunala mellanskolornas vidkommande bestämmas till, vad angår manlig lärare, 500 kronor och i fråga om kvinnlig lärare 350 kronor.

Den av kommittén förordade kontanta avlöningen för kvinnlig ordinarie lärare vid kommunal mellanskola är lika med den, kommittén i det föregående föreslagit för ämneslärarinna vid statssamskola. Då förstnämnda befattningshavare, vilken utöver sagda kontanta avlöningsförmåner skulle komma i åtnjutande av fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, härigenom till synes komme att i avlöningshänseende erhålla en fördelaktigare ställning än ämneslärarinna vid statssamskola, erinrar emellertid kommittén, att den sistnämnda skulle, enligt vad kommittén tänkt sig, vara berättigad till åtnjutande av krigstidstillägg, en förmån, som ej för närvarande skulle från statens sida tillkomma den kommunalt anställda lärarinnan.

De av nämnden föreslagna pensionsbestämmelserna för ifrågavarande lärare hava ej givit kommittén anledning till erinran annat än i följande avseende.

Nämnden föreslår, att skolstyrelses beslut om medgivande för lärare att kvarstå i tjänst efter uppnående av den för erhållande av hel pension stadgade levnadsåldern skall underställas läroverksöverstyrelsens prövning.

Kommittén erinrar hurusom de kommunala mellanskolorna för närvarande lyda under läroverksöverstyrelsen, och torde detta hava sin förklaring däri, att, då nämnda skolform inrättades, varken den nuvarande folkskolöverstyrelsen fanns till eller folkskolinspektionen erhållit den organisation den nu äger. Inom kommittén har fråga varit före, under vilken

av nämnda överstyrelser de kommunala mellanskolorna lämpligen borde sortera.

Skäl hava anförts för den uppfattningen, att ifrågavarande läroanstalter borde förläggas i administrativt hänseende under folkskolöverstyrelsen.

Det har härvid erinrats om det intima samband, som råder mellan kommunala mellanskolan och folkskolan, vilket samband flerstädes erhållit sitt uttryck däri, att gemensamma lokaler användas för dessa båda skolformer. Ännu närmare torde kommunala mellanskolan stå den högre folkskolan. Båda äro kommunala läroanstalter och utgöra direkta överbbyggnader på folkskolan samt äro avsedda för samma åldersstadium. Båda komplettera varandra i så måtto, att den högre folkskolan har en mera praktisk, under det den kommunala mellanskolan har en mera teoretisk läggning av sin undervisning. Härtill kommer, att flertalet kommunala mellanskolor börjat sin verksamhet i egenskap av högre folkskolor och i denna egenskap stått under folkskolöverstyrelsens inseende, men att, då de omorganiserats till kommunala mellanskolor, de överflyttats under läroverksöverstyrelsen. Under sistnämnda myndighet lyda för övrigt ytterst få rent kommunala läroanstalter. Det har vidare ej minst från synpunkten av en enhetlig ledning och inspektion gjorts gällande, att den kommunala mellanskolan bör vara förlagd under den myndighet, som omhänderhar ledningen av densamma mest närstående skolformer. Någon avsevärd kostnad för statsverket syntes icke böra bliva följden av en dylik anordning, enär i och med en sådan överflyttning erforderliga arbetskrafter torde utan svårighet kunna förflyttas från läroverksöverstyrelsen till folkskolöverstyrelsen.

Å en annan sida hava betänkligheter yppats mot en förläggning av ifrågavarande skolor under folkskolöverstyrelsen, och har därvid framhållits dels att inga olägenheter veterligen varit förenade med den nuvarande anordningen och att med all säkerhet ökade kostnader skulle bliva följden av en eventuell överflyttning, dels ock att de beröringspunkter, de kommunala mellanskolorna äga med realskolorna, talade för de förras bibehållande under läroverksöverstyrelsen. I sistnämnda hänseende har företrädesvis gjorts gällande, att det för nämnda båda skolformer gemensamma målet — realskolexamen — förutsatte en viss enhetlighet i arbetet till och anordnandet av denna examen.

Å ytterligare en tredje sida har påpekats, att den föreliggande frågan skulle av sig själv lösas, därest spørsmålet om en gemensam skolöverstyrelse åter komme på dagordningen och en dylik styrelse komme till stånd.

Vid prövning av vad sålunda anförts till stöd för de olika uppfattningarna har det syntts kommittén, att det kunde förtjäna att tagas i övervägande, huruvida icke tidpunkten kunde anses vara inne för en överflyttning av de kommunala mellanskolorna från läroverksöverstyrelsen till folkskolöverstyrelsen.

Vad nämnden i övrigt föreslagit har endast givit kommittén anledning erinra om vad kommittén i det föregående hemställt beträffande pensionsålder.

Extra ordinarie och vikarierande lärares avlöning.

*Nuvarande
bestämmel-
ser.*

Kungl. kungörelsen den 8 december 1911 angående avlönings- och pensionsförhållandena för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor stadgar beträffande extra ordinarie och vikarierande lärare följande:

»1. Vid kommunal mellanskola skall lärarpersonalen åtnjuta avlöning till minst följande belopp:

— — — — —
b) vikarierande rektor eller vikarierande föreståndarinna, förutom löneförmånerna som lärare vid skolan: ett särskilt arvode av 400 kronor;

— — — — —
f) extra ordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring: arvode av 1,800 kronor;

g) extra ordinarie eller vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring: arvode av 1,600 kronor;

— — — — —.»

*Tillfällig lö-
neförbät-
tring.*

Genom beslut av 1917 års riksdag utgick för år 1917 krigstidshjälp till extra ordinarie eller vikarierande lärare med 150 kronor. Enligt beslut av samma års riksdag utgår för år 1918 tillfällig löneförbättring med ett belopp av 400 kronor till sådan lärare, under förutsättning att befattningshavaren har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan.

*Lärlöne-
nämnden.*

Nämnden föreslår följande ändringar i punkten 1 av ovanberörda kungörelse den 8 december 1911:

»Vid kommunal — — — följande belopp:

— — — — —
b) vikarierande rektor, förutom löneförmånerna som lärare vid skolan: ett särskilt arvode av 400 kronor;

— — — — —

f) extra ordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring: arvode av 2,300 kronor;

g) extra ordinarie eller vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring: arvode av 2,100 kronor;

Enligt löne regleringskommitténs mening bör arvodet till extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare bestämmas till 2,800 kronor och till kvinnlig sådan lärare till 2,600 kronor.

*Löne-
reg-
leringskom-
mittén.*

Vad angår arvode till vikarierande rektor ävensom till vikarie för biträdande föreståndarinna förordar kommittén vad nämnden i detta avseende förslagit.

Övningslärares och timplärares avlöning.

Enligt kungl. kungörelsen den 8 december 1911 angående avlönings- och pensionsförhållandena för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, punkt 1, utgår minimiavlöningen för manlig övningslärare och timplärare efter 80 kronor för veckotimme och för kvinnlig övningslärare och timplärare efter 65 kronor för veckotimme.

*Nuvarande
bestämmel-
ser.*

Nämnden föreslår för ifrågavarande lärare följande avlöningsförmåner, innefattade i nämndens förslag till ändring av berörda kungörelse den 8 december 1911:

*Lärlöns-
nämnden.*

»manlig timplärare i läsämne: 95 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig timplärare i läsämne: 85 kronor för varje veckotimme;

manlig lärare i teckning, i musik, i gymnastik: 80 kronor för varje veckotimme;

manlig lärare i slöjd: 70 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig lärare i teckning, i musik, i gymnastik: 75 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig lärare i huslig ekonomi, i kvinnligt handarbete, i slöjd: 65 kronor för varje veckotimme.»

Med hänsyn till den höjning av veckotimersättningen för de allmänna läroverkens övningslärare, som kommittén ansett sig böra förorda utöver vad nämnden för dessa lärare föreslagit, finner sig löne regleringskommittén böra för de kommunala mellanskolornas vidkommande tillstyrka följande belopp:

*Löne-
reg-
leringskom-
mittén.*

för manlig timplärare i läsämne 105 kronor, för kvinnlig sådan lärare 95 kronor, för manlig lärare i teckning, i musik och i gymnastik 90 kro-

nor, för kvinnlig sådan lärare 85 kronor, för manlig lärare i slöjd 80 kronor samt för kvinnlig lärare i huslig ekonomi, i kvinnligt handarbete och i slöjd 75 kronor, allt för veckotimme räknat.

Lönetur.

*Nuvarande
bestämmelser.*

I avseende å uppflyttning i högre lönegrad gäller enligt kungl. kungörelsen den 8 december 1911 angående avlönings- och pensionsförhållanden för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor,

att uppflyttning i högre lönegrad äger rum efter fem år;

att lärare må för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig de tjänstår, han eller hon intjänat under ordinarie anställning vid högre folkskola, allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, ävensom intill tio år av den tid, han eller hon innehaft ordinarie anställning vid folkskola;

att manlig eller kvinnlig lärare, som avlagt de prov och fullgjort den tjänstgöring, vilka erfordras för behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, äger att härför tillgodoräkna sig fem tjänstår;

att ansökningar om uppflyttning i högre lönegrad skola prövas av överstyrelsen för rikets allmänna läroverk; samt

att i övrigt skall i tillämpliga delar gälla vad angående läroverksadjunkters uppflyttning i högre lönegrad är stadgat.

*Lärlöne-
nämnden.*

Nämnden föreslår beträffande omförmälda lönetursbestämmelser följande ändring, innefattad i ovanberörda författningsförslag:

»att uppflyttning — — — — efter fem år;

att lärare må för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig de tjänstår, han eller hon intjänat under ordinarie anställning vid högre folkskola, allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, samt intill tio sådana lönetursår, som ordinarie folkskollärare äger att räkna sig till godo för uppflyttning i högre lönegrad;

att manlig — — — — fem tjänstår;

att ansökningar — — — — läroverk; samt

att i övrigt — — — — är stadgat.»

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Vad löneregleringskommittén i det föregående i förevarande avseende anfört och föreslagit i fråga om allmänna grunder för ålders-tilläggsberäkning för lärarpersonalen vid folkskolor torde enligt kommitténs åsikt böra i tillämpliga delar äga giltighet jämväl beträffande lärarpersonalen vid de kommunala mellanskolorna. Vad nämnden härförutom rörande sistnämnda skolor föreslagit har icke givit kommittén anledning

till annan erinran, än att ansökningar om uppflyttning i högre lönegrad höra prövas av vederbörande överstyrelse.

Avlöningsförmåner under tjänstledighet.

Kungl. kungörelsen den 8 december 1911 angående avlönings- och pensionsförhållandena för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor innehåller i punkt 1 beträffande avlöningsförmåner under tjänstledighet följande bestämmelser:

*Nuvarande
bestämmelser.*

»Tjänstledig ordinarie ämneslärare är skyldig att av sin avlöning avstå, därest tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, 400 kronor och, därest tjänstledigheten förorsakas av annan anledning, 1,600 kronor, för läsår räknat.

Rektor eller föreståndarinna, som är tjänstledig från föreståndarskapet, är skyldig att av sitt särskilda arvode avstå 400 kronor för kalenderår räknat. Tjänstledig biträdande föreståndarinna avstår sitt särskilda arvode.»

Beträffande ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring, vilken är tjänstledig för fullgörande av tjänstgöring till rikets försvar, skall — enligt kungl. kungörelsen den 17 september 1914 angående avlöning åt lärare vid, bland andra, kommunala mellanskolor under tjänstgöring till rikets försvar — i avlöningshänseende gälla vad i ovanberörda kungl. kungörelse den 8 december 1911 är stadgat beträffande ordinarie ämneslärare, som åtnjuter tjänstledighet för styrkt sjukdom.

Då rektor vid kommunal mellanskola är av tjänstgöring till rikets försvar hindrad att uppehålla sin tjänst, skall enligt kungl. kungörelsen den 17 september 1914 i fråga om hans avlöning under ledigheten gälla vad i kungl. kungörelsen den 8 december 1911 är stadgat beträffande rektor, som åtnjuter tjänstledighet för styrkt sjukdom.

Nämnden föreslår i förevarande avseende följande bestämmelser, innefattade i dess oförmälda förslag till ändring i punkterna 1—3 av ovanberörda kungl. kungörelsen den 8 december 1911:

*Lärlöne-
nämnden.*

»Tjänstledig ordinarie ämneslärare är skyldig att av sin avlöning avstå, där tjänstledigheten förorsakats av styrkt sjukdom, 525 kronor och, där tjänstledigheten förorsakats av offentligt uppdrag, så stor del av den kontanta avlöningen, som Kungl. Maj:t bestämmer, samt, där tjänstledigheten förorsakats av annan anledning, 2,100 kronor, allt för läsår räknat.

Rektor, som är tjänstledig, är skyldig att av sitt särskilda arvode avstå 400 kronor, för kalenderår räknat. Tjänstledig biträdande föreståndarinnan avstår sitt särskilda arvode.»

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Löneregleringskommittén anser, att vad kommittén i förevarande avseende anfört och förordat beträffande folkskollärare i tillämpliga delar bör äga giltighet även i fråga om lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

Vidkommande arvode till rektor eller till biträdande föreståndarinnan vid tjänstledighet har nämndens förslag i detta avseende ej givit anledning till erinran från kommitténs sida.

Statsbidrag.

*Nuvarande
bestämmelser.*

Nu gällande bestämmelser angående statsbidrag till kommunala mellanskolor innehållas i kungl. kungörelsen den 8 december 1911 angående ändrade bestämmelser rörande statsunderstöd åt kommunala mellanskolor. I nämnda kungörelse är föreskrivet, att punkterna 5, 10 och 11 i de med anledning av riksdagens beslut av Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 29 oktober 1909 fastställda bestämmelser angående statsunderstöd åt kommunala mellanskolor skola hava följande ändrade lydelse:

»5. Finnes i kommun endast en kommunal mellanskola, skall denna vara avsedd för såväl gossar som flickor.

Vid kommunal mellanskola skola vara anställda minst fyra ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring samt, där så erfordras, extra ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring ävensom nödigt antal timplärare och övningslärare. Som lärare kunna anställas såväl män som kvinnor, dock att vid skola, däri gossar undervisas, skall finnas minst en manlig ordinarie ämneslärare och vid skola, däri flickor undervisas, minst en kvinnlig ordinarie ämneslärare.

Skolan förestås av en för viss tid bland de ordinarie ämneslärarna förordnad rektor eller föreståndarinnan.

Förestås skola, däri flickor undervisas, av rektor, skall en kvinnlig ämneslärare förordnas till biträdande föreståndarinnan.

10. Den vid kommunal mellanskola anställda lärarpersonalen skall avlönas enligt de i sådant avseende stadgade grunder.

11. Statsunderstödet till kommunal mellanskola utgår med 6,400 kronor, varjämte skola, däri flickor undervisas, må kunna erhålla ett sär-

skilt understöd till undervisning i huslig ekonomi, ej överstigande 600 kronor, allt för kalenderår räknat.

Härförutom skola till varje kommunal mellanskola utgå följande bidrag:

a) för varje manlig ordinarie ämneslärare: 400 kronor;

b) för varje manlig extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring: 200 kronor;

c) för rektor och föreståndarinna: två tredjedelar av det för ifrågasvarande befattningshavare stadgade särskilda arvodet; för biträdande föreståndarinna: det till henne utgående särskilda arvodet;

d) för varje manlig ämneslärare, som åtnjuter avlöning i högre lönegrad: dels skillnaden mellan det eller de för honom stadgade ålders-tillägg och kvinnlig lärares i samma lönegrad, dels två tredjedelar av återstående del av ålderstillägget eller ålderstilläggen; för varje kvinnlig ämneslärare, som åtnjuter avlöning i högre lönegrad, två tredjedelar av det eller de för henne stadgade ålderstillägg;

e) för varje lärare, manlig eller kvinnlig, som vikarierar för på grund av sjukdom tjänstledig ordinarie ämneslärare, förutom det belopp, som enligt moment b) må kunna utgå: 800 kronor.

Statsbidragen till ordinarie ämneslärares, rektors och föreståndarin-nas avlöning beräknas för kalenderår, statsbidragen till övriga lärares av-löning för läsår.

Träder kommunal mellanskola i verksamhet med hösttermins början, skola för det året av de understöd och bidrag, som beräknas för kalen-derår, utgå fem tolfjedelar och av övriga bidrag så stor del, som belöper sig på antalet läsveckor under höstterminen.»

Härjämte är genom kungl. kungörelsen den 12 september 1913 an-gående statsunderstöd till parallellavdelningar vid kommunala mellanskolor förordnat, att till kommunal mellanskola må kunna utgå, utöver enligt gällande bestämmelser skolan tillkommande statsunderstöd av 6,400 kro-nor, ett belopp av 1,600 kronor årligen för parallellavdelning av årsklass, dock att sådant understöd må utgå för endast en parallellavdelning till en och samma årsklass och att, om sådant understöd skall kunna erhål-las, sammanlagda antalet lärjungar i årsklassens båda avdelningar skall utgå minst 36.

Det ovan berörda statsbidraget, 6,400 kronor, är beräknat att täcka den lägsta kostnaden för fyra ämneslärare, d. v. s. kostnaden för fyra kvinnliga ämneslärare.

Lärarlöne-
nämnden.

Vad nämnden i förevarande avseende föreslagit innefattas i ett av nämnden utarbetat förslag till ändring i punkterna 5 och 11 av kungl. kungörelsen den 29 oktober 1909 angående statsunderstöd åt kommunala mellanskolor, sådana dessa punkter lyda enligt kungl. kungörelsen den 8 december 1911. Detta författningsförslag är av följande lydelse:

»5. Finnes i kommun — — — flickor.

Vid kommunal mellanskola — — — ämneslärare.

Skolan förestås av en för viss tid bland de ordinarie ämneslärarna förordnad rektor.

Förestås skola, däri flickor undervisas, av manlig rektor, skall en kvinnlig ämneslärare förordnas till biträdande föreståndarinna.

11. Statsunderstödet till kommunal mellanskola utgår med 8,400 kronor för år, samt därutöver med ett belopp av 2,100 kronor för år till parallellavdelning av årsklass, dock att sådant understöd må utgå till endast en parallellavdelning till en och samma årsklass och att, om sådant understöd skall kunna erhållas, sammanlagda antalet lärjungar i årsklassens båda avdelningar skall utgöra minst 36. Härjämte må skola, däri flickor undervisas, kunna erhålla ett särskilt understöd till undervisning i huslig ekonomi, ej överstigande 600 kronor för år.

Härförutom skola till varje kommunal mellanskola utgå följande bidrag:

a) = a);

b) = b);

c) för rektor: två tredjedelar av det för ifrågavarande befattningshavare stadgade särskilda arvodet; för biträdande föreståndarinna: det till henne utgående särskilda arvodet;

d) för varje ordinarie ämneslärare: ett belopp, motsvarande de läraren tillkommande ålderstillägg och familjetillägg;

e) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie ämneslärare, förutom det belopp, som enligt mom. b) må kunna utgå: om tjänstledigheten förorsakats av styrkt sjukdom, 1,050 kronor och, om tjänstledigheten förorsakats av offentligt uppdrag, det belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Statsbidragen till — — — för läsår.

Träder kommunal — — — under höstterminen.»

Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén anser sig för sin del böra i stort sett ansluta sig till det förslag, som av nämnden framlagts, dock med de ändringar, som betingas av de utav kommittén i det föregående förordnade avlöningsgrunder och avlöningsbelopp. Härjämte anser kommittén i fråga

om statsbidrag till vikarierande lärare böra i tillämpliga delar gälla vad kommittén i detta avseende förordat beträffande lärare vid högre folkskolor.

Jämväl beträffande kommunala mellanskolor vill jag uttala min anslutning till löneregleringskommitténs förslag, till vilket jag emellertid i ett par avseenden vill förorda tillägg.

Departementschefen.

På sätt jag ovan erinrat, kan, utöver enligt gällande bestämmelser skolan tillkommande statsunderstöd av 6,400 kronor, ett belopp av 1,600 kronor årligen utgå för parallellavdelning av årsklass, dock att sådant understöd må utgå för endast en parallellavdelning till en och samma årsklass och att, om sådant understöd skall kunna erhållas, sammanlagda antalet lärjungar i årsklassens båda avdelningar skall utgöra minst 36. Någon ändring av dessa bestämmelser, i vad de avse begränsning av antalet parallellavdelningar, har icke ifrågasatts av vare sig lärarlönenämnden eller löneregleringskommittén.

Statsunderstöd till parallellavdelningar.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse har styrelsen för Malmö kommunala mellanskola anhållit om åtgärders vidtagande för att ovanberörda bestämmelser måtte ändras därhän, att statsunderstöd med 1,600 kronor för år måtte kunna utgå till varje parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola, så framt antalet lärjungar i hela årsklassen utgör mer än 35 gånger parallellavdelningarnas antal.

Det sålunda föreslagna upphävandet av begränsningen i avseende på statsbidrag till parallellavdelningar tillstyrkes av läroverksöverstyrelsen i dess över nämnda framställning avgivna utlåtande. I samband härmed föreslår läroverksöverstyrelsen en ändring av villkoret beträffande lärjungeantalet såtillvida, att årsklass skall hava ett lärjungeantal, som överstiger ett antal, motsvarande 30 i varje förutvarande avdelning, för att statsunderstöd till ny parallellavdelning av klassen må utgå.

I sistnämnda avseende anför överstyrelsen följande:

Till grund för den nu gällande siffran 36 låge den uppfattningen, att intill 35 lärjungar lämpligen borde kunna undervisas i en avdelning, en uppfattning, som framträdde i läroverksstadgans bestämmelse, att i varje avdelning i realskolan må undervisas högst 35 lärjungar, savida icke överstyrelsen, efter framställning av vederbörande rektor, annorlunda bestämmer. Ej så sällan måste av olika anledningar denna siffra vid de allmänna läroverken överskridas. Arbetet i en så talrik avdelning bleve emellertid ofta i hög grad betungande för läraren, som därjämte, i samma mån lärjungeantalet i en avdelning ökades, hindrades att i önskvärd grad individualisera sin undervisning med hänsyn till olika lärjungars

kunskapsståndpunkt, begåvning o. s. v. De menliga verkningarna av att lärjungeantalet i en avdelning vore över hövan stort ginge därför i väsentlig grad ut över lärjungarna. De sålunda antydda olägenheterna bleve ännu kännbarare i den kommunala mellanskolan. Denna hade att på fyra skolår i vissa ämnen bibringa lärjungarna samma kunskapsmått, som realskolan meddelade på sex år. Detta förutsatte i och för sig ett ganska intensivt arbete å såväl lärarens som lärjungens sida och gjorde en i största möjliga utsträckning genomförd individualisering av undervisningen önskvärd eller rent av nödvändig. Det vore på denna grund av ännu större betydelse för kommunala mellanskolan än realskolan, att avdelningarna ej bleve för stora. Ett antal av 30 lärjungar borde därför förut sättas sasom ett normalt maximum för en avdelning vid kommunal mellanskola.

Beträffande högre folkskolor förefinnes enligt nu gällande bestämmelser en begränsning av antalet parallellavdelningar utav enahanda art som i fråga om kommunala mellanskolor. Jag har i det föregående uttalat min anslutning till folkskolöverstyrelsens av löneregleringskommittén förordade förslag angående upphävande av denna begränsning. Något skäl att låta densamma bibehållas för de kommunala mellanskolornas vidkommande torde icke förefinnas, och jag vill följaktligen förorda vad i detta avseende föreslagits.

Vad angår lärjungeantalet, vill jag erinra, hurusom i den framställning, som till innevarande års riksdag avlåtits angående upprättande av praktiska ungdomsskolor, föreslagits, att för att statsunderstöd skulle kunna utgå till ny avdelning av högre folkskola, det borde fordras, att lärjungeantalet i årsklassen vore så stort, att detsamma, fördelat på de redan befintliga avdelningarna, uppginge i fråga om allmän högre folkskola till minst 35 och i fråga om yrkesbestämd till minst 30 på varje avdelning. Likasom det avgörande antalet lärjungar i fråga om sistnämnda slag av skolor med hänsyn till den där planerade undervisningens individualiserade karaktär föreslagits till 30, synes mig av enahanda orsaker samma antal böra bestämmas för de kommunala mellanskolornas vidkommande.

*Rektors-
arvode.*

I betraktande av de avlöningsbelopp, som jag i det föregående tillstyrkt för rektorer vid realskolor, synes mig det av löneregleringskommittén förordade arvodet å 800 kronor till rektor vid kommunal mellanskola väl knappt tillmätt. Jag vill föreslå, att detsamma sättes till 1,000 kronor.

*Extra ordi-
narie och
vikarierande
lärares av-
löning.*

För extraordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare har löneregleringskommittén föreslagit arvode av 2,800 kronor och för kvinnlig sådan lärare arvode av 2,600 kronor. Sistnämnda belopp har jämväl föreslagits för motsvarande icke kompetent kvinnlig lärare vid de all-

männa läroverken. Häremot har jag intet att erinra. Däremot anser jag skäligt, att enahanda likställighet bibehålles i avseende å manlig lärare av ifrågavarande slag och att sålunda extraordinarie manlig ämneslärare vid kommunal mellanskola erhåller samma arvodesbelopp, som föreslagits för motsvarande icke kompetent manlig lärare vid de allmänna läroverken eller 2,900 kronor.

I en till Kungl. Maj:ts ingiven framställning har styrelsen för Sveriges kommunala ungdomsskolors lärarförening — under erinran om de bestämmelser, som gälla i fråga om vikarierande och extra ordinarie lärare vid folkskola och småskola samt vid högre folkskola under tjänstledighet på grund av sjukdom — på anförda skäl hemställt om åtgärders vidtagande för att bereda extra ordinarie lärare vid kommunal mellanskola en mera tryggad ställning under tjänstledighet på grund av sjukdom. I häröver avgivet utlåtande har läroverksöverstyrelsen föreslagit ett sådant tillägg till kungl. kungörelsen den 8 december 1911 angående avlönings- och pensionsförhållandena för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, att vid sådan skola anställd extra ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring, som erhållit förordnande för minst en lästermin, må under tjänstledighet, som förorsakas av styrkt sjukdom, förbliva i åtnjutande av honom eljest tillkommande arvode med avdrag av 400 kronor, för år räknat.

*Ar lönings-
förmåner
under
tjänstledig-
het.*

I fråga om avlöningsförmåner för lärare vid kommunala mellanskolor under tjänstledighet har löneregeringskommittén ansett böra i tillämpliga delar gälla vad kommittén anført och förordat beträffand-folkskollärare. I avseende å vikarierande och extra ordinarie sådan lärare förordar kommittén, att, därest dylik befattningshavare erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, han må äga att åtnjuta två tredjedelar av honom eljest tillkommande arvode.

Jag har i det föregående uttalat min anslutning till den av kommittén i förevarande avseende beträffande folkskollärare angivna uppfattningen. I likhet med kommittén anser jag, att motsvarande bestämmelser böra gälla i fråga om de kommunala mellanskolornas lärare.

På sätt framgår av vad jag i det föregående anført, hava av löneregeringskommittén olika uppfattningar anförts beträffande de kommunala mellanskolornas förläggning i administrativt hänseende. Vid prövning härav har kommittén för egen del ansett, att det kunde förtjäna att tagas i övervägande, huruvida icke tidpunkten kunde anses vara inne

*Kommunala
mellansko-
lor nas för-
läggning i
administra-
tivt av-
seende.*

för en överflyttning av de kommunala mellanskolorna från läroverksöverstyrelsen till folkskolöverstyrelsen.

De skäl, vilka av kommittén anförts för en dylik överflyttning synas mig övertygande. Det nära samband, som råder mellan den kommunala mellanskolan och vissa under folkskolöverstyrelsen sorterande läroanstalter, gör en dylik anordning synnerligen önskvärd ej minst från synpunkten av en viss homogenitet och planmässighet i avseende å den framtida utvecklingen av hithörande skolformer. Omedelbara åtgärder i detta avseende hava emellertid icke av kommittén föreslagits, och frågan torde av Kungl. Maj:t lämpligen böra slutgiltigt prövas först i samband med liknande spörsmål om reglering av de olika skolöverstyrelsernas framtida verksamhetsområden, vilka bero av det sätt, varpå riksdagen vid prövning av propositionen om praktiska ungdomsskolor tilläventyrs kommer att besluta beträffande den centrala ledningen för där avhandlade skolarter.

Kostnadsberäkning.

Till understöd åt kommunala mellanskolor är i riksstaten för år 1918 uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 340,000 kronor.

För beräkning av den erforderliga kostnadsökningen av ifrågavarande anslag torde man hava att taga i betraktande, huru med hänsyn till nämnda skolforms utveckling förhållandena kunna väntas te sig för år 1919. Läroverksöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1917 föreslagit en höjning av anslaget till 400,000 kronor, varvid överstyrelsen emellertid utgått från nu gällande bestämmelser i fråga om avlöningar och statsbidrag.

Antalet kommunala mellanskolor torde kunna, enligt vad jag från läroverksöverstyrelsen inhämtat, för år 1919 beräknas till 44. Med ett anslag av 11,200 kronor (= $4 \times 2,800$) till en var skola skulle härför sålunda erfordras tillhoppa 492,800 kronor. Antalet parallellavdelningar torde, vid bifall till mitt ovan framställda förslag om statsbidrag till obegränsat antal sådana avdelningar kunna för år 1919 beräknas till 27; med ett anslag av 2,800 kronor till en var parallellavdelning skulle härför erfordras tillhoppa 75,600 kronor. Antalet skolor, där undervisning i huslig ekonomi förekommer, hava beräknats till 4, och skulle maximikostnaden härför uppgå till 2,400 kronor.

Som tillägg för manliga lärare, vilka beräknats till 52 ordinare och 29 extra ordinare eller vikarierande med ett belopp av 500 kronor för de förra och 300 kronor för de senare, skulle erfordras 34,700 kronor. Samtliga rektorsarvoden torde uppgå till 44,000 kronor; $\frac{2}{3}$ därav utgöra

29,333 kronor. Samtliga arvoden till biträdande föreståndarinnor torde uppgå till 8,600 kronor.

Ålderstilläggen, vilka skulle utgå med 400 kronor till manlig och 300 kronor till kvinnlig lärare, hava beräknats för de förra till 56 och för de senare till 55. Sammanlagda kostnaden härför skulle alltså utgöra 38,900 kronor.

Hela anslaget till understöd åt kommunala mellanskolor skulle sålunda bära beräknas till 682,333 kronor eller i runt tal 682,000 kronor. Drages härifrån det nuvarande beloppet 340,000 kronor, skulle ökningen uppgå till 342,000 kronor. I statsverkspropositionen är för ändamålet beräknat ett belopp av 310,000 kronor. Skillnaden torde kunna täckas genom det överskott, som den i det föregående angivna kostnadsberäkningen lämnat i fråga om högre folkskolor.

Slutligen må erinras, att den verkliga kostnadsökningen torde ställa sig mindre, om man tager i betraktande, att till tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid ifrågavarande skolor för år 1918 anvisats ett belopp av 80,000 kronor.

Under åberopande av vad i det föregående anförts, får jag hem- *Hemställan*
ställa, det Eders Kungl. Maj:ts täcktes föreslå riksdagen att

a) bestämma,

att lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor skall åtnjuta följande avlöningsförmåner:

rektor, förutom avlöningsförmåner såsom ordinarie ämneslärare, särskilt arvode av 1,000 kronor;

biträdande föreståndarinna, förutom avlöningsförmåner såsom ordinarie ämneslärare, särskilt arvode av 200 kronor;

ordinarie manlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 500 kronor, 3,300 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

ordinarie kvinnlig ämneslärare, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 350 kronor, 2,800 kronor, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

extra ordinarie eller vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,900 kronor;

extra ordinarie eller vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring arvode av 2,600 kronor;
vikarierande rektor, förutom avlöningsförmåner såsom ordinarie ämneslärare, särskilt arvode av 500 kronor;

vikarie för biträdande föreståndarinna, förutom avlöningsförmåner såsom ordinarie ämneslärare, särskilt arvode av 200 kronor;

manlig timlärare i läsämne: 105 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig timlärare i läsämne: 95 kronor för varje veckotimme;

manlig lärare i teckning, i musik, i gymnastik: 90 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig lärare i teckning, i musik, i gymnastik: 85 kronor för varje veckotimme;

manlig lärare i slöjd: 80 kronor för varje veckotimme; samt

kvinnlig lärare i huslig ekonomi, i kvinnligt handarbete och i slöjd: 75 kronor för varje veckotimme; ävensom

att Kungl. Maj:t må äga att utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka, i huvudsaklig överensstämmelse med den uppfattning, åt vilken jag i det föregående uttalat min anslutning, torde för sagda avlöningsförmånens åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omfördälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga;

b) föreskriva

att i fråga om utgående av statsbidrag till kommunala mellanskolor skola, förutom vad angår själva organisationen och därmed sammanhängande eller likartade spörsmål, gälla följande grunder:

I.

Statsunderstöd till kommunal mellanskola utgår med 11,200 kronor för år samt därutöver med ett be-

lopp av 2,800 kronor för år till parallellavdelning av årsklass, dock att sådant understöd må utgå till högst så stort antal parallella klassavdelningar, som uppkommer vid iakttagande därav, att minst 30 lärjungar komma på varje sådan avdelning inom årsklassen, innan ny klassindelning upprättas inom densamma. Härjämte må skola, däri flickor undervisas, kunna erhålla ett särskilt understöd till undervisning i huslig ekonomi, ej överstigande 600 kronor för år.

Härförutom skola till varje kommunal mellanskola utgå följande bidrag:

a) för varje manlig ordinarie ämneslärare: 500 kronor;

b) för varje manlig extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring: 300 kronor;

c) för rektor: två tredjedelar av det för ifrågasvarande befattningshavare stadgade särskilda arvodet; för biträdande föreståndarinna: det till henne utgående särskilda arvodet;

d) för varje ordinarie ämneslärare: ett belopp, motsvarande de läraren tillkommande ålderstillägg;

e) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie ämneslärare: om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer; samt

f) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken uppehåller tillfälligtvis ledig lärarbefattning, men erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: det belopp, som utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien.

II.

I fråga om tillämpningen av ovan angivna grunder, må det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de

närmare föreskrifter, vilka i detta avseende kunna befinnas erforderliga.

Härjämte får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels förklara, att ordinarie lärare vid kommunal mellanskola, vilken tillsatts före den 1 januari 1919, skall, därest han icke ingår på den nya löneregleringen och därvid fästade villkor och bestämmelser, åtnjuta avlöning och pension enligt nu gällande bestämmelser;

dels ock, vid bifall till vad som föreslagits ej mindre i fråga om avlöning till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor än även beträffande grunder och villkor för utgående av statsunderstöd till ifrågasvarande skolor, höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt kommunala mellanskolor från dess nuvarande belopp, 340,000 kronor, med 342,000 kronor till 682,000 kronor.

Sammanfattning av kostnadsberäkningarna.

Jag har i det föregående (sid. 10) erinrat, hurusom i avbidan på det nu föreliggande löneregleringsförslaget under olika punkter i årets statsverksproposition beräknats vissa närmare angivna belopp. Likaså har jag i det föregående under respektive kapitel angivit de kostnadsbelopp, vilka vid en förnyad och närmare beräkning skulle bli vid bifall till det föreliggande förslaget erforderliga. För överskådlighetens skull anser jag mig här böra meddela en översikt av dessa beräkningar:

	I statsverkspropositionen beräknade belopp:	I min nu gjorda framställning beräknade belopp:
De allmänna läroverken	1,860,000 kronor	2,308,111 kronor
Högre lärarinneseminariet	65,000 »	56,935 »
Folkskoleseminarierna	670,000 »	675,015 »
Folk- och småskolor	22,500,000 »	22,971,000 »
Högre folkskolor	293,000 »	254,000 »
Kommunala mellanskolor	310,000 »	312,000 »
	Summa 25,698,000 kronor	26,607,061 kronor

Skillnaden uppgår följaktligen till 909,061 kronor. I fråga om täckande av denna skillnad torde, såsom jag i det föregående vid ett par tillfällen tillkännagivit, chefen för finansdepartementet under riksdagens fortgång komma att göra hemställan om avlåtande av framställning till riksdagen för beredande av därför erforderliga medel.

Vad föredragande departementschefen här ovan föreslagit och hemställt biträdades av statsrådets övriga ledamöter; och behagade Hans Maj:t Konungen härtill lämna bifall samt förordna, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.

I N N E H Å L L.

	Sid.
Lönefrågan intill tiden för nu gällande lönerogleringar	11
Nu gällande lönerogleringar ävensom lönefrågans allmänna läge för de olika läroanstalternas vidkommande	18
Läroarlönerämnden	24
Lönefrågans ytterligare behandling	27
Kap. I. Behovet av löneförbättring	29
Departementschefen	31
Kap. II. Allmänna avlöningssrunder	33
A. <i>Särskilda lönetillägg åt familjeförsörjare</i>	<i>33</i>
<i>Departementschefen</i>	<i>37</i>
B. <i>Förhållandet mellan manliga och kvinnliga läroares avlöning</i>	<i>38</i>
<i>Departementschefen</i>	<i>42</i>
C. <i>Grunderna för övningssläroarnas avlöning vid de allmänna lärooverken, högre läroarinnereseminarier och folkskoleseminarier</i>	<i>43</i>
<i>Departementschefen</i>	<i>46</i>
D. <i>Pensionsålder</i>	<i>46</i>
Manliga ämnes- och övningssläroare vid de allmänna lärooverken, högre läroarinnereseminarier och folkskoleseminarier	46
Kvinnliga ämnes- och övningssläroare vid de allmänna lärooverken, högre läroarinnereseminarier och folkskoleseminarier	48
Läroare vid folkskoleseminarier och övningsskolor	49
Läroare vid folkskolor och högre folkskolor	50
Läroare vid kommunala mellanskolor	52
<i>Departementschefen</i>	<i>53</i>

	Sid.
Kap. III. Grunderna för kvinnas anställning vid de allmänna lärover-	
ken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna . . .	57
<i>De tjänster, i vilka kvinna må vinna anställning</i>	<i>57</i>
<i>Ämneslärar- och rektorstjänster</i>	<i>57</i>
<i>Övningslärartjänster</i>	<i>67</i>
<i>Övningsskollärartjänster</i>	<i>69</i>
<i>Gift kvinnas behörighet att söka och innehava lärartjänst vid de</i>	
<i>allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folk-</i>	
<i>skoleseminarier</i>	<i>70</i>
<i>Departementschefen</i>	<i>74</i>
<i>Hemställan</i>	<i>76</i>
Kap. IV. Ändrade bestämmelser angående beräkning av tjänstår för er-	
hållande av statspension	78
<i>Departementschefen</i>	<i>83</i>
Kap. V. Löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna	
läroverken	84
1. Ämneslärare	84
a) Vikarierande adjunkter och vikarierande lektorer samt extra lärare	
och timlärare i läsämnen	84
b) Manliga adjunkter	86
c) Kvinnliga adjunkter	89
d) Manliga lektorer	89
e) Kvinnliga lektorer	92
f) Ämneslärarinnor	92
g) Avlöning under tjänstledighet	94
h) Tjänstgöringspenningarnas fördelning	99
i) Lönetur	99
2. Rektorer	107
a) Manlig rektor vid högre allmänt läroverk	107
b) Manlig rektor vid realskola	111
c) Kvinnlig rektor vid samskola	112
d) Lönetur	112
e) Pension	113
3. Övningslärare	116
a)—b) Manliga och kvinnliga övningslärare	116
c) Avlöning under tjänstledighet	123
d) Lönetur	124
e) Pension	126
4. Avlöningstillägg åt de ordinarie ämneslärarna vid provårsläroverken	129
5. Ortstillägg åt ordinarie lärare vid läroverken i Västerbottens och Norr-	
bottens län	131
6. Villkor för inträde på ny lönestat	132

	Sid
7. <i>Ändring av benämningarna på befattningshavare</i>	140
<i>Departementschefen</i>	141
<i>Kostnadsberäkning</i>	149
<i>Hemställen</i>	163
Kap. VI. Löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid statens högre lärarinneseminarium	176
1. <i>Lektorer</i>	176
a) Manliga vikarierande lektorer	176
b) Manliga ordinarie lektorer	176
c) Kvinnliga vikarierande lektorer	178
d) Kvinnliga ordinarie lektorer	179
e) Tjänstgöringspenningarnas fördelning	180
f) Lönetur	180
2. <i>Rektorer</i>	181
a) Manlig rektor	181
b) Kvinnlig rektor	182
Lönetur	183
c) Pension	183
3. <i>Ämneslärarinnor</i>	184
a) Ordinarie ämneslärarinnor	184
b) Vikarierande ämneslärarinnor	185
c) Biträdande föreståndarinnor	185
d) Vikarie för biträdande föreståndarinna	185
e) Biträdande ämneslärarinnor	185
f) Tjänstgöringspenningarnas fördelning	187
Lönetur	187
4. <i>Övningslärare</i>	188
a)—b) Manliga och kvinnliga övningslärare	188
c) Avlöning under tjänstledighet	191
d) Lönetur	191
e) Pension	192
5. <i>Villkor för inträde på den nya lönestaten</i>	192
<i>Departementschefen</i>	193
<i>Kostnadsberäkning</i>	198
<i>Hemställen</i>	201
Kap. VII. Löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid statens folkskoleseminarier	211
1. <i>Ämneslärare</i>	211
a) Vikarierande och extra ordinarie ämneslärare samt timlärare i läsåmnen	211

	Sid.
b) Ordinarie ämneslärare	213
c) Tjänstgöringspenningarnas fördelning	220
d) Lönetur	220
2. Rektorer	223
3. Övningslärare	227
a) Anställning och kompetens	227
b) Avlöningsbelopp	230
c) Avlöning under tjänstledighet	239
d) Lönetur	240
e) Pension	241
4. Övningskollärare	242
a) Anställning	242
b) Avlöningsbelopp	244
c) Tjänstgöringspenningarnas fördelning och avlöning under tjänstledighet	247
d) Lönetur	248
e) Pension	248
<i>Avlöningstillägg åt rektorer och vissa ordinarie lärare vid folkskoleseminarier, där provårskurser äro anordnade</i>	<i>249</i>
5. Villkor för inträde på den nya lönestaten	249
6. Ortstillägg	250
<i>Departementschefen</i>	<i>252</i>
<i>Kostnadsberäkning</i>	<i>263</i>
<i>Hemställen</i>	<i>267</i>

Kap. VIII. Lönereglering för lärarpersonalen vid folk- och småskolor

1. Folkskollärarpersonalens avlöningsförhållanden	283
Delaktighet i löneregleringen	283
Allmänna avlöningsgrunder	284
Beloppet av de ordinarie lärarnas avlöning	285
Extra ordinarie och vikarierande lärares avlöning	295
Lönetursberäkning	306
Avlöningsförmåner under tjänstledighet	302
Lönernas utbetalande	306
Statsbidrag	307
2. Småskollärarnas rättsliga ställning	313
a) Behörighetsvillkoren	313
b) Tillsättningsförhållanden	314
c) Entledigande	315
3. Småskollärarpersonalens avlöningsförhållanden	320
Allmänna avlöningsgrunder	320
Avlöningsbeloppet för lärare, som äro anställda tills vidare	321

	Sid.
Avlöning för lärare, som äro anställda på viss tid samt för vikarier	325
Lönetsberäkning	326
Avlöningsförmåner under tjänstledighet	330
Lönernas utbetalande	331
Statsbidrag	331
4. <i>Folk- och småskollärares naturaförmåner</i>	333
<i>Departementschefen</i>	339
<i>Kostnadsberäkning</i>	344
<i>Hemställan</i>	353
Kap. IX. Lönereglering för lärarpersonalen vid högre folkskolor	361
Allmänna avlöningsgrunder	361
Beloppet av ordinarie lärares avlöning	363
Föreståndararvode	370
Extra ordinarie och vikarierande lärares avlöning	370
Övningslärares och timlärares avlöning	373
Lönetsberäkning	375
Avlöningsförmåner under tjänstledighet	377
Statsbidrag	378
<i>Departementschefen</i>	382
<i>Kostnadsberäkning</i>	382
<i>Hemställan</i>	384
Kap. X. Löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor	389
Allmänna avlöningsgrunder	389
Beloppet av ordinarie lärares avlöning	389
Extra ordinarie och vikarierande lärares avlöning	396
Övningslärares och timlärares avlöning	397
Lönetur	398
Avlöningsförmåner under tjänstledighet	399
Statsbidrag	400
<i>Departementschefen</i>	403
<i>Kostnadsberäkning</i>	406
<i>Hemställan</i>	407